

HALK SAĞLIĞINDA GÜNDEM

CİLT 6, SAYI 2, NİSAN-2025

ISSN: 2147-155X

HALK SAĞLIĞINDA GÜNDEM

EDİTÖR

Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZARLAR

Prof.Dr. Yıldız Pekşen
Prof.Dr. Ferit Koçoğlu
Prof.Dr. Recep Akdur
Prof.Dr. Ahmet Saltık
Prof.Dr. Feride Aksu Tanık
Prof.Dr. Cemil Özcan
Prof.Dr. Muhsin Akbaba
Prof.Dr. Mithat Kiyak
Prof.Dr. Servet Özgür
Prof.Dr. S. Erhan Deveci
Doç.Dr. Derya Çamur
Uzm.Dr. Nureddin Özden

BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ

Prof.Dr. A. Öner Kurt

KÖŞE YAZARLARI

Yönetim Sohbetleri / Prof.Dr. Bülent Kılıç
Düşünce Odası / Prof.Dr. Coşkun Bakar
Sayıklamalar / Doç.Dr. Servet Aker
İzler / Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun
Mavi Yazılar / Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu

İÇİNDEKİLER

MERHABA	2	DÜŞÜNCE ODASI	37
EDİTÖRDEN	4	Prof.Dr. Coşkun Bakar	Kanıtı Dayalı Tıp ve Aristoteles
BU SAYIMIZDA	5	PERGE'NİN KADINLARI	41
HASUDER'DEN	6	Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu	
Doç.Dr. Derya Çamur		SAYIKLAMALAR	45
HASUDER'in Hatay'daki Kadın ve Üreme		Doç.Dr. Servet Aker	Eğitim Şart mı?
Sağlığı Hizmet Projeleri Sonlandı		İZLER	47
NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?		Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun	Babadan Oğula
Prof.Dr. Yıldız Pekşen	10	Paris'ten Beyrut'a	Neşeden Hüzne
Prof.Dr. Ferit Koçoğlu	12	BİR FOTOĞRAF BİR ÖYKÜ	50
Prof.Dr. Recep Akdur	14	Prof.Dr. A. Öner Kurt	
Prof.Dr. Ahmet Saltık	16	MAVİ YAZILAR	52
Prof.Dr. Feride Aksu Tanık	18	Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu	Bahar Dediğin Özlemek Vakti
Prof.Dr. Cemil Özcan	20	YAKLAŞAN ETKİNLİKLER	54
Prof.Dr. Muhsin Akbaba	23	GERÇEKLEŞEN ETKİNLİKLER	59
Prof.Dr. Mithat Kiyak	25	GEÇMİŞTEN BİR ESİNTİ	80
KONUK YAZAR	27	Uzm.Dr. Nureddin Özden	Bir Halk Sağlığı Savaşçısı:
Prof.Dr. Servet Özgür		Prof.Dr. Nevzat Eren	
"Söndürölmek" ya da "Sönömlenmek" ya da		SAHADAN HABERLER	96
"Silinmek" Ne Demektir Bilir misiniz?		AKADEMİDEN HABERLER	98
DERGİLERİMİZDEN	29		
YÖNETİM SOHBETLERİ	33		
Prof.Dr. Bülent Kılıç			
Toplumsal Yapının Önemli Bir Bileşleni			
Olarak "Yönetim"			
KONUK YAZAR	35		
Prof.Dr. S. Erhan Deveci			
Akademiden Düşlere:			
Emekli Olunca Ne Yapılır?			

Merhaba...

“Bilgisiz bir insanı tartışarak yenmek mümkün değildir.”

William Mc Adeo

Değerli okurlarımız, Halk Sağlığında Gündem (HASGÜN) bültenimizin 2025 yılı ikinci sayısı ile tekrar sizlerle buluşmaktan ötürü çok mutluyuz. HASUDER Yönetim Kurulu olarak üyelerimizle aramızdaki iletişimi güçlendirmek ve sizlere çok daha nitelikli ve yoğun bir bilgi akışı sağlamak istiyoruz. HASGÜN bu alanda önemli bir işleve sahip. Sizlerden de beklentimiz bizlere çalışma yaşamınızdaki tüm gelişmeleri bir haber veya bir yorum niteliğinde ve kısa da olsa iletmeniz. Katkılarınız bizim için çok önemli.

Üç Cisim Problemi'nin yazarı Cixin Liu *“Bir insanın gerçeği ayırt etme yetisi bilgisiyle doğru orantılıdır”* der. Halk sağlığı alanında çalışan profesyoneller olarak “bilgi” bizim için çok önemli. Ancak bilgili olabilmek ve bilgiye ulaşabilmek için öncelikle hangi alanlarda bilgi açısından zayıf olduğumuzu da görmemiz ve kabul etmemiz gerekiyor. Konfüçyüs *“Bilmemek kötüdür, bilmediğini bilmemek daha da kötüdür, bildiğini sanmak ise en kötüsüdür”* der. Çünkü bir şeyi bildiğini zanneden bir kişinin o şeyi öğrenmesi çok zordur. Bu nedenle HASGÜN’de başlattığımız küçük tartışma köşelerini de çok önemsiyoruz. Bu amaçla *“Epidemiyoloji Sohbetleri”* köşemize, bu sayıda *“Yönetim Sohbetleri”* köşemizi de ekledik. Bu küçük köşelerin amacı halk sağlığı uzmanlarının çok iyi bilmesi gereken ve diğer tıpta uzmanlık alanlarının doğrudan eğitim programlarında yer almayan yönetim ve epidemiyoloji alanlarındaki bazı tartışma konularını ve bilgi açığı olduğunu düşündüğümüz yönlerini ele almaktır. Gelecek sayılarda bu köşelerimizi başka konularla da zenginleştirmeyi planlıyoruz.

Tolstoy, *“Düşünmeyi öğrenen hiç kimse bir şeye körü körüne inanmaz”* derken Montaigne *“İnsanın bir şeye düşünmeden ve sorgulamadan büyük bir inançla bağlı olması ahmaklığının bir göstergesidir”* der. Albert Einstein, tüm yaşamının en keyifli anlarının *“düşünmeye ayırdığı zamanlar”* olduğunu söylemiş, Leonardo da Vinci ise *“düşünmek için zaman ayırın”* demiştir. Peki bir şeyi bilmek veya anlamak için salt düşünmek yeterli midir? Bu soruya Frank Lebowitz yanıt vermiş: *“Konuşmadan önce düşünün, düşünmeden önce okuyun”*. HASUDER olarak amaçlarımızdan birisi de üyelerimizin okuma, düşünme ve bilgi alanlarını zenginleştirmek. HASGÜN ve diğer yayınlarımızın bu konuda önemli bir işlevi olduğunu düşünüyoruz.

Bilgiyi oluşturma ve sizlerle paylaşma konusunda Şubat 2025 tarihinde iki önemli çalıştay gerçekleştirdik. Birincisi halk sağlığı uzmanlarının insangücü planlaması ve istihdamı konusunda çalışarak, ülkemiz için gerekli olan halk sağlığı uzmanı sayısını ve TUS/YDUS kontenjanlarını hesapladık. İkincisi SSYV ile birlikte *“Nüfus Politikaları ve Üreme Hakları”* konusunda bir rapor oluşturduk ve kamuoyuyla paylaştık. Her iki rapora da web sayfamızdan ulaşabilmektedir.

Bir güzel gelişme de “9 Şubat Sigarayı Bırakma Günü”nde yaşandı. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tütünle mücadele konusunda halk sağlığı uzmanlarının TUBATIS’deki ilaç atama yetkilerinin iptali konusundaki kararını geri aldı ve halk sağlığı uzmanlarının bu alandaki reçete yazma ve polikliniklerde çalışma haklarını tekrar düzenledi. Bizler de hem Sağlık Bakanlığı yetkililerine teşekkür ediyoruz hem de bundan sonra da bugüne kadar olduğu gibi ülkemizde tütünle mücadele ve koruyucu hekimlik alanında elimizden geleni yapacağımızı beyan ediyoruz.

HASUDER olarak bir başka önem verdiğimiz konu tarihimiz. Türkiye’deki halk sağlığı uygulamalarının ve eğitimlerinin tarihçesini ele alan “Öncü Akademisyenlerin Anlatımıyla Halk Sağlığının Sözlü Tarihi” çalışmamızın ilk ürünleri Mayıs-Haziran 2025 aylarında sizlerle buluşacak. Ayrıca bu konuda hazırlamaya başladığımız belgeselimizin de Aralık 2025’te yapmayı planladığımız kongremizde ilk gösterimi yapılacak. Uzun erimli bu çalışmaların devamını önümüzdeki yıllarda da sürdürmek istiyoruz. Ayrıca 1995 yılında kurulan HASUDER’in kuruluşunun 30. yılı olması nedeniyle de 2025 Haziran ayında sizlerle bu alanda hazırladığımız özel bir “HASUDER’in 30. yılı” kitabımızı paylaşacağız. Bir diğer hazırlığımız ise en son 2020 yılında yayınladığımız HASUDER Türkiye Sağlık Raporu çalışmamızın 2025 yılına ait yeni bir versiyonunu yayınlamak. Bu konuda da raporun baş editörleri çalışmaya başladı. Raporumuzu 2025 yılının son aylarında sizlerle buluşturmayı planlıyoruz.

Bildiğiniz üzere Hatay’da iki yıldır devam eden iki ayrı Üreme Sağlığı Birimimiz de 28 Şubat 2025 tarihi itibarıyla çalışmalarını bitirdi. Çok başarılı hizmetler sunan ve Hatay’daki kadınların bu alandaki karşılanmamış gereksinimini sağlayan birimlerimizi depremin üzerinden artık iki yıl geçmiş olması ve normalleşmiş bir sağlık sistemine dönüşmesi nedeniyle sonlandırdık. Hizmet birimlerimizin finansmanını sağlayan Direct Relief ve UNFPA kurumlarına ve Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay Valiliği, İl Sağlık Müdürlüğü ve Halk Sağlığı Başkanlığı yetkililerine de çok teşekkür ediyoruz.

Değerli okurlarımız, Mayıs 2025 tarihinde önemli bir etkinliğimiz de deprem bölgesinde halk sağlığı uzmanlarına yönelik bir Gezici Eğitim Semineri uygulaması yapmak olacaktır. Bir sonraki sayımızda sizlere bu etkinlikten de güzel haberler ve fotoğraflar sunmayı planlıyoruz.

Oscar Wilde, “Bilgili bir insanın zihni antikacı dükkanı gibidir”; Montaigne ise “Cahil bir insanın kafasının içi dünyanın en büyük hapisanesidir” der. Umarız HASGÜN’ü okurken bir hapishanede değil de bir antikacı dükkanında dolaşır gibi tur atarsınız. Bültenimizin ilerleyen sayfalarında sizlere bu hissi vermek amacındayız. Bu vesileyle derginin hazırlanmasında büyük emek harcayan başta editörümüz sevgili Ferruh Ayoğlu olmak üzere bültene katkıda bulunan ve değerli yazılarını bizimle paylaşan tüm üyelerimize ve bizleri yakından takip eden okurlarımıza yönetim kurulumuz adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Prof.Dr. Bülent Kılıç
HASUDER Yönetim Kurulu Başkanı

Editörden...

Ferruh N. Ayoğlu

Hani *Fırtına* şiiri var ya, Murathan Mungan'ın, ezgisi de var hani, dinleyip söylemişsindir, orada söyler.

*Bak yine yaklaşıyor fırtına
Bak yine yükseliyor dalgalar*

Tam da denizin üzerinden gelmişti bulutlar. Gri beyaz bir duvar gibi yürüdü şehrin üzerine. Öğrendim artık bu gelişi. Çokça zaman geçti akıp giderek bu coğrafyada. Kar, birazdan kaplayacaktı bütün kenti. Karşı semtler, hatta liman görünmez olacaktı birazdan. Öyle de oldu.

Sonra gitti. Olması gerektiği gibi.

Rüzgar ve güneş, gökyüzünde, alnından emeği damlayan bir işçi gibi, bulutları dağıtmaya çalışıyorlardı. "Güneş çok güzel, ama gölgeler soğuk" zamanıydı.

O da gitti. Olması gerektiği gibi.

Sonra, balkondaki saksıların, saksılarda yeşilin ve tüm renklerin, bizi çiğ damlaları ile karşıladığı günler geldi. Beton tarlalarında yaşarken hayatı, balkona koyduğun o küçük saksı nedensiz miydi? Seyrettin mi sabah erken kalkıp çiğ damlalarını, silüetini aradın mı üzerlerinde, okşadın mı damlaları, bilmiyorum. "Kaçırdım" diyorsan üzülme. Akşam üşüdüysen balkonda, sabahı dene, güneşin yaprağa değdiği zamanın az sonrasını. Hala bir şansın olacak belki de.

*Ne geçmiş tükendi ne yarınlar
Hayat yeniler bizleri
Geçse de yolumuz bozkırlardan
Denizlere çıkar sokaklar*

Şair, başka bir şey için yazmıştı satırları, biliyoruz. Ama olsun, hani demiştin ya, yazarken onundu sözcükler, şimdi bizim. İşte şimdi, hayat yeniden yeniliyor kendini. Ve onun içinde boylu boyunca duran bizi. Zaman, "baharlar açmış" zamanı artık.

Defterine düştüğü nota bakıyordu HASGÜN. "*Sevgili sırt çantam, biliyorum, yenilemem lazım seni. Biraz eskidi sağın solun. Gel gör ki, kıyamıyorum senden ayrılmaya. Birlikte aştığımız onca yol, dertler, kederler, neşeler, yok*

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

olacakmış, silinip gidecekmiş gibi hayatımdan senden ayrılırsam. Hayır, bu sene de birlikteyiz sevgili sırt çantam, birlikte eskiyeceğiz gittiği yere kadar."

Aslında çok şeyler yazmak istiyordu deftere HASGÜN. Lakin akıyordu satırlar ardarda. Dönüp dönüp o sözlerle takılıyordu aklı. Uzaktan, Ege'den yazmıştı candost; "damla kendini tamamlayınca damlar". Uzanıp kalemi aldı yine de.

"Tam da öyle işte. Bu değil miydi koca kış boyunca kurulan düşlerin nedeni? O tembel hayvan gibi dala asılıp kırırdamadan kalmanın, ya da kafese kapatılmış benekli büyük kedinin sabırsızlığıyla bir o yana bir bu yana dolaşmaların nedeni bu değil miydi? Ne güzel demiş dost. Keşke benim aklıma gelseydi. Kıskanmadım değil hani. Ama kırılğan değil yüreğim; benim sözüm de değil midir dostun sözü?"

Bir başka dost, İstanbul'dan, doğum sancısına benzetmişti sözcüklerin beklenen akışını. Üstü karlarla kaplıyken ısınması tohumun, büyümesi, olgunlaşması içten içe, zorlaması kabuğu... ya da tamamlaması damlanın kendini düşmek için... bu değil mi yola düşürecek ilk adımı attıran? Şimdi tamamlandı zamanı zamanın. Bahar geldi, bahar... Yola düşmek zamanı...

Bu sayımızda...

Bültenimiz HASUDER Genel Sekreteri Doç.Dr. Derya Çamur'un HASUDER'in Hatay'da yürüttüğü ve Şubat ayında sonlanan kadın ve üreme sağlığı hizmet projelerine yönelik bilgilendirme yazısıyla başlıyor.

Halk Sağlığı disiplininin ülkemizdeki tarihsel yolculuğunda önemli rol oynayan öncü kuşağı Halk Sağlığı uzmanlığına yönelten dinamikleri Prof.Dr. Muhsin Akbaba, Prof.Dr. Recep Akdur, Prof.Dr. Mithat Kiyak, Prof.Dr. Ferit Koçoğlu, Prof. Dr. Cemil Özcan, Prof.Dr. Yıldız Pekşen, Prof.Dr. Ahmet Saltık ve Prof.Dr. Feride Aksu Tanık'ın satırlarından izlemeye devam ediyoruz.

Bu sayımızda Prof.Dr. Servet Özgür *"Bir hekimin kaleminden - 'Söndürülmek' ya da 'sönümlenmek' ya da 'silinmek' ne demektir bilir misiniz?"*, Prof.Dr. S. Erhan Deveci *"Akademiden düşlere: Emekli olunca ne yapılır?"*, Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu *"Perge'nin Kadınları"* başlıklı satırlarıyla konuğumuz oldular.

"İzler" köşemizde Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun *"Babadan Oğula Paris'ten Beyrut'a Neşeden Hüzne"*, "Yönetim Sohbetleri" köşemizde Prof.Dr. Bülent Kılıç *"Toplumsal Yapının Önemli Bir Bileşeni Olarak Yönetim"* başlıklı yazıları ile bizimle.

Bu sayımızın özel köşesi "Geçmişten İzler" başlığını taşıyor. HASGÜN'ün geçmiş sayılarında yer alan bir çalışmayı Uzm.Dr. Nureddin Özdenler bizler için yeniden derledi; Halk Sağlığı yolculuğumuzun önemli köşe taşlarından *"Bir Halk Sağlığı Savaşçısı: Prof.Dr. Nevzat Eren"* hocamızı sevenleri ve yeni kuşak meslektaşlarımızla buluşturuyor.

Önceki sayılarımızda olduğu gibi, bu sayımızda da Prof.Dr. A. Öner Kurt *"Bir Fotoğraf Bir Öykü"* köşemizde bizimle.

"Düşünce Odası" köşemizde Prof.Dr. Coşkun Bakar *"Kanıtı Dayalı Tıp ve Aristoteles"*, "Sayıklamalar" köşemizde Doç.Dr. Servet Aker *"Eğitim Şart mı?"*, "Mavi Yazılar" köşemizde Prof.Dr. Ferruh N. Ayoğlu'nun *"Bahar Dediğin Özlemek Vakti"* başlığıyla yazdılar.

120 ve 121. Dönem Devlet Hizmet Yükümlülüğü Kurası ile atamaları yapılan arkadaşlarımız "Sahadan Haberler", Ocak-Mart 2025 döneminde Anabilim Dallarımızda unvan alan arkadaşlarımız "Akademiden Haberler" sayfalarımızda.

Dün olduğu gibi bugün de HASGÜN bir kahve içimi uzağınızda...

Keyifli okumalar...

HASUDER'İN HATAY'DAKİ KADIN VE ÜREME SAĞLIĞI HİZMET PROJELERİ SONLANDI

Doç.Dr. Derya Çamur

Değerli Üyeler,

Bildiğiniz gibi HASUDER olarak 6 Şubat depremlerinden çok kısa bir süre sonra, 15 Mart 2023'te Hatay'da kadın ve üreme sağlığı alanında hizmet sunmaya başladık. Bu hizmeti uluslararası 3 kuruluşla yaptığımız 3 farklı proje kapsamında sunduk. Projelerimiz 28 Şubat 2025 itibariyle sonlandı.

HASUDER olarak büyük bir yıkım yaşayan Hatay ilinde 23,5 ay boyunca koruyucu hekimlik çalışmalarını doğrudan toplumun içinde yürütmüş olmanın gururunu yaşıyoruz.

Süreci sizlere kısaca anımsatmak isteriz:

İlk olarak IPPF (International Planned Parenthood Federation) desteğiyle 15 Mart 2023'te 3 aylık bir proje olarak HASUDER Kadın ve Üreme Sağlığı Hizmet Birimi'ni açtık. Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin ve gönüllü olarak çalışan üyelerimizin desteğiyle birimde hizmet sunduk. Hizmet sunumunu devam ettirebilmek ve bir yıla

tamamlamak için 15 Haziran 2023'te yardım kuruluşu Direct Relief ile dokuz ay süreli yeni bir projeye başladık. Bu arada IP sözleşmemizin de olduğu UNFPA'nın desteğiyle beş aylık bir proje olarak 1 Ağustos 2023'te ikinci HASUDER Kadın ve Üreme Sağlığı Hizmet Birimi'ni açtık. UNFPA projesi 31 Aralık 2023'te tamamlandı, UNFPA'den gelen talebi olumlu değerlendirerek proje süresini 31 Ağustos 2024'e kadar uzattık. Süresi 15 Mart 2024'te dolan Direct Relief projesini de 2024 yılı sonuna dek uzattık. Ancak her iki kuruluşun da çalışmalarından duyduğu

memnuniyet sonrasında UNFPA projesini iki kez, Direct Relief projesini bir kez daha uzattık ve 28 Şubat 2025'te her iki birimimizin de çalışmalarını sonlandırdık.

Hizmet birimlerini faaliyete geçirmeden önce Hatay Büyükşehir Belediyesi ile İşbirliği Protokolü imzaladık. Bu protokol kapsamında belediye tarafından birimlerin sabit hizmet sunduğu konteynerler, birim personelinin konakladığı konteynerler ve bunların elektrik, su ve diğer teknik ihtiyaçları, personelin sabah ve akşam yemekleri (bir süre), ihtiyaç olduğunda araç ve şoför desteği (ilk 3 ay) sağlandı. Ayrıca mobil hizmet planlamasında özellikle muhtarlarla iletişim kurulması aşamasında ortak çalışma yapıldı. Süreç içerisinde çalışmalarımız için Hatay Valiliğinden gerekli izni aldık. Hatay İl Sağlık Müdürlüğü ile İşbirliği Protokolü imzaladık. Hizmet sunumu sırasında ildeki kamu kurumları, pek çok STK ve toplum liderleriyle işbirliği yapıldı.

Her iki birimde de 1 doktor, 2 hemşire/ebe ve 1 şoförden oluşan iki ayrı ekip kurduk. Personelin HSO altındaki online eğitimi (Acil Durum ve Afetlerde Cinsel Sağlık Üreme Sağlığı Eğitimi) tamamlamasını sağladık. UNFPA ekibi UNFPA tarafından düzenlenen online ve yüzyüze eğitimlere katıldı. Ayrıca her iki ekip de HASDER tarafından düzenlenen hizmet içi eğitimlere

katıldı. Direct Relief projesi kapsamında HASUDER'e panelvan cinsi bir araç satın aldık. UNFPA projesi kapsamında da benzer bir aracı kiraladık. Birimlerde araç olması hizmetin ağırlıklı olarak mobil hizmet olarak sürdürülmesine olanak sağladı ve kadınlara ulaşabilmek anlamında elimizi çok güçlendirdi. Her iki birim de sabit ve mobil sunumu gerçekleştirdi. HASUDER Kadın ve Üreme Sağlığı Hizmet Birimleri tarafından kadınlara farklı konularda eğitimler verildi, bilgilendirme toplantıları yapıldı. Genel ve yönetime özel AP danışmanlığı verildi. CYBH ve idrar yolu enfeksiyonu (İYE) tanı ve tedavisi yapıldı. Gebe izlemi yapıldı. Ücretsiz olarak ilaç, AP yöntemi, ihtiyacı olanlara iç çamaşırı, hijyenik ped, maternity kit, dignity kit temin edildi. Yaklaşık iki yılda toplam 17.686 kadına ulaşıldı (%82,7 mobil hizmet ile).

Projeler kapsamında birim faaliyetleri dışında da faaliyetler yapılmıştır:

- HASUDER-Direct Relief işbirliği ile Defne Devlet Hastanesi kadın doğum kliniğine tıbbi malzeme desteği sağlandı; il ve ilçe sağlık müdürlüklerine ilaç, AP malzemesi, sağlık eğitiminde kullanılan broşür temin edildi. Hatay İl Sağlık Müdürlüğü'nün talebi üzerine birinci basamak sağlık hizmetlerinin yeniden yapılandırılması kapsamında ildeki tüm aile hekimlerinin katıldığı meslek içi eğitimlerde eğitici desteği ve mali destek sağlandı.

-HASUDER -UNFPA işbirliği ile 5-6 Haziran 2024'te İskenderun'da deprem illerinde hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarındaki sağlık personeline yönelik Üreme Sağlığı Eğitimi düzenlendi.

-HASUDER -UNFPA işbirliği ile 7 Haziran 2024'te de Afetlerde Üreme Sağlığı Hizmet Sunumunda İş Birlikleri: Uluslararası Kuruluşlar, Sivil Toplum ve Kamu Sempozyumu düzenlendi. Sempozyumda, 6 Şubat 2023 depremleri sonrasında deprem illerinde, özellikle Hatay'da sahada cinsel sağlık ve üreme sağlığı (CSÜS) başta olmak üzere sağlık ve koruma alanlarında hizmet sunan sivil toplum kuruluşları (STK) ve kamu paydaşlarının bir araya geldiği bir platformda deneyimlerin paylaşılması, yapılanların, zorlukların ve yapılamayanların ortaya konulması ve

bundan sonra yaşanabilecek afetlere hazırlıklı olma durumunun sağlanabilmesi için iş birliği ortamı oluşturulması amaçlanmıştır. Ayrıca sahada birlikte çalışan çeşitli meslek grubu temsilcileri, akademisyenler, kamu kuruluşu, STK ve uluslararası kuruluş temsilcileri bir araya gelmiş, deprem bölgesinde bir yılı aşkın süredir yapılan çalışmaların görünür hale gelmesi sağlanmıştır. Sempozyuma Sivil Toplum Kuruluşları (HASUDER, SGDD-ASAM, SENED, TAPV, SGYD, Hatay Tabip Odası), Uluslararası Kuruluşlar (UNFPA, PRM, IOM) ve Kamu Kurum ve Kuruluşları (Hatay İl Sağlık Müdürlüğü, Hatay Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Hatay İlçe Sağlık Müdürlükleri, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Diğer deprem illerinde il ve ilçe sağlık müdürlükleri temsilcileri, Akademisyenler) temsilcileri katılmıştır. Sempozyum sonuç bildirgesi ve kitabı yayımlanmıştır.

HASUDER'İN HATAY'DAKİ KADIN VE ÜREME SAĞLIĞI HİZMET PROJELERİ SONLANDI

Yapılan çalışmaları dokümante etmeye gayret ettik:

-Ekim 2023'e kadar yapılan çalışmaları anlatan makale HASAUD'da yayımlandı.

-2023 ve 2024 yılındaki kongrelerde bildiri sunumları yapıldı.

Yaklaşık 2 yıl boyunca devam eden çalışmalarımızı 28 Şubat 2025 tarihinde projelerimizi kapatarak sonlandırdık. Ekiplerimizin katıldığı bir kapanış yemeğinde onlara teşekkür belgelerini sunduk. Bu süreçte kadınlarda üreme sağlığı konusunda önemli düzeyde

farkındalık oluştuğunu, hizmet talep eder hale geldiklerini gözlemlemekten mutluluk duyuyoruz.

Dileğimiz deprem bölgesinde sağlık hizmetlerinin en kısa sürede istenilen biçimde ve istenilen düzeyde yeniden ulaşılabilir duruma gelmesi.

Süreçte katkısı olan tüm üyelerimize teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Hizmet sunumunda işbirliği yaptığımız tüm kuruluşlara teşekkür ediyoruz.

Özveriyle hizmet sunan birim ekiplerimize sonsuz teşekkür ediyoruz.

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Yıldız Pekşen

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Neden Halk Sağlığı uzmanı oldum? Bu soruyu ben kendime defalarca sordum. Her keresinde kendime yanıtım “iyiki” oldu. Meslekte 50 yılını doldurmuş ve bu sürecin 49 yılını halk sağlığı alanına adanmış bir hekim olarak bu gün “Halk Sağlığı uzmanı” olmaktan hiç pişman olmadığımı ve onur duyduğumu ifade etmek isterim.

Ben 68 kuşağıyım. Hacettepe Üniversitesi’nde başladığım tıp eğitimime 3. sınıfta yatay geçiş yaptığım Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde devam ettim ve Ekim 1975 yılında mezun oldum. Tıp eğitimim sürecinde fakültede en sevdiğim hocam fikirleri ve yaşam tarzı ile tümüyle benim için rol model olan Prof. Dr. Rahmi Dirican’dı.

O dönemdeki adı ile son sınıfta “Toplum Hekimliği” stajı için Erzurum’un Köprüköy Sağlık Ocağı’na 2 ay süre ile gidip, orada kaldığım süreçte yaptığım işler, gerek sağlık hizmeti almak için gelenlerle, gerekse de köyde yaşayanlarla aramızdaki iletişim, karşılıklı aldığım tepkiler ve Rahmi Hoca’nın bu süreçte ve tüm eğitimim sürecinde bizlere olan, baba gibi, arkadaş gibi, dost gibi, sevgi ve saygı ile yaklaşımı hem akademik yaşama hem de toplum hekimliğine

olan ilgimi artırdı. O anki düşünceme göre hekim olmanın temelinde toplum hekimliği vardı. Bu bölüm duygu ve düşüncelerim, varmak istediğim hedefler ve hekimlik anlayışım ile örtüşüyordu. Ben toplum hekimliği stajım sürecinde kar, kış ve soğuk havanın oluşturduğu zor koşullarda yardımlaşmayı, insan ilişkilerinin ne denli değerli olduğunu, hizmet verdiğinizde duyulan minnetin ifade şeklini, içtenliği, sevgi ve teşekkürün gösterimini, anlamını gördüm.

Mezuniyet sonrası Sağlık Bakanlığının ihtisas sınavlarına girmiş ve kazanmıştım. Uludağ Üniversitesi (o zamanlar Bursa Üniversitesi idi) Tıp Fakültesi dekanı olarak görev yapan sevgili Rahmi Hocamın yanına kendisini görmek, eğitim sürecinde kendisinin ve eşinin gösterdiği yakınlık için teşekkür etmek amacı ve sınav kazandığımı bildirmek için uğradığımda beni toplum hekimliğine asistan olarak almak istediğini, devamında “pediatri” ihtisası yapabileceğimi söyledi. Hiç düşünmeden kabul ettim. Bir ay içerisinde Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi’nin ilk asistanı olarak göreve başladım. Asistanlığım sürecinde sevgi ve saygı ile andığım Prof. Dr. Nusret Fişek hocam ile tanışıp, bir süre kendisi ile

Çalışma şansım oldu. O dönemde verdiğim kararın ne denli yerinde olduğunu düşündüm.

O günden bu güne 50 yıl geçti. şu anda emekli bir ğretimyesiyim. Emekli olduktan sonra “Avrupa Birliği Projelerinde” aranılan olmazsa olmaz uzmanlı alanının “Halk Sağlığı” olması bu dönem yaşamımda bana yine çalışma olanağı verdi. Ben eski “Toplum Hekimliği” yeni adı ile “Halk Sağlığı” alanında çeşitli konularda gerek sahada gerekse de akademik ortamlarda severek yaptığım tüm çalışmalardan ve bu alanda verdiğimi düşündüğüm olumlu katkılardan çok ama çok mutluyum. Yetişmelerinde katkıda bulunduğum

Çok sayıda hekim ve Halk Sağlığı uzmanından aldığım geri bildirimler, sevgi ve saygı dolu yaklaşımlar bu mutluluğumun kanıtı diye düşünüyorum. Son olarak Halk Sağlığını fikirlerime, inandıklarım ve yaşam tarzıma uygun olduğu için seçtiğimi ve hep bu bağlamda hizmet verdiğimi ifade etmek isterim.

Dilerim bu alanda çalışan ve çok güzel işlere imza atan arkadaşlarım benim yaşıma geldiklerinde aynı şekilde mutlu olurlar.

Sağlık ve sevgi ile kalın.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Ferit Koçoğlu

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Liseyi bitirinceye kadar hiç aklımdan bile geçmemişken, üniversite sınav sonuçları açıklanınca, çocukken yanında çıraklık yaptığım eczacı amcanın yönlendirmesiyle kendimi Hacettepe Tıp Fakültesinde buldum.

Fakültenin birinci sınıfında Nusret Fişek hocamızın girdiği Sosyal Hekimlik dersinin ilk saatinde, hocamızın tanımladığı şekilde Toplum Hekimi olmaya karar verdim. Sade ben değil, neredeyse bütün sınıf aynı kararı vermişti. O zamanlar kürsünün adı da Toplum Hekimliği idi. Toplum Hekimliği terimi o yaşlardaki gençlerin ruhunu okşayan idealist bir anlayışın ifadesi gibiydi.

Dördüncü sınıfta Toplum Hekimliği stajı için gittiğimiz Etimesgut Bölgesindeki Sağlık Ocaklarının çalışmaları ve Bölge Başkanı Doğan Benli hocamızın yöneticilik profili de beni çok etkiledi. Yayınlanmış istatistiklerle kıyaslandığında, Etimesgut Bölgesindeki sağlık hizmetleri Türkiye geneline göre, çölün ortasında bir vaha gibiydi. Bunun bir tek açıklaması vardı, o da iyi sağlık yönetimi idi. Bu bende iyi bir sağlık yöneticisinin toplum sağlığına büyük katkılar sağlayacağı kanaatini pekiştirdi. Bunun için

Sağlık Müdürü olmaya ve bunun için de Toplum Hekimliği ihtisası yapmaya karar verdim.

Köy stajı sırasında fark ettiğim bir husus da, Atatürk'ün "milletin efendisi" şeklinde onurlandığı köylülerin yaşam koşullarının hiç de "efendilere" layık olmadığıydı. Bu durumdan utandım ve suçluluk duydum, borcumu ödemek için 5-10 yıl köy Sağlık Ocaklarında çalışacağıma dair kendime söz verdim. Bir sene sonra katıldığım Türkiye Beslenme Araştırmasındaki gözlemlerim de kararımı netleştirdi; Toplum Hekimliği ihtisası yapacaktım. Atanırsam Sağlık Müdürlüğü, atanmaz isem ömür boyu Sağlık Ocağı Hekimliği yapacaktım.

1975 yılında mezun olur olmaz açılan Toplum Hekimliği uzmanlık sınavını 5 arkadaş kazandık, 6 aylık bir ön eğitimden sonra, Etimesgut Bölgesindeki Ortabereket Köy Sağlık Ocağında çalışmaya başladım, bir yıl sonra eşimin de çalışabilmesi için Çubuk Verem Savaş Dispanserine görevlendirildim. Asistanlığım devam ederken Ankara Sağlık Müdürünün, bir milletvekilinin kaprisi yüzünden görevden alındığını öğrenince Sağlık Müdürü olmayı tamamen aklımdan çıkardım. 1978 yılında Halk Sağlığı uzmanı oldum.

Bu arada, yukarıda Etimesgut Bölgesi için kullandığım “çölün ortasında bir vaha” benzetmesine açıklık getirmek isterim; Sağlık Bakanlığının yayınladığı istatistiklere göre, o günlerde kızamığından kolerasına, ülserinden tansiyonuna hastalıkların neredeyse tamamı Etimesgut’ta görülüyordu, Türkiye’nin geri kalanı ise günlük güneşlikti ???? (Yani, sağlık kuruluşlarının çoğunda doğru dürüst kayıt tutulmuyordu). Etimesgut bölgesindeki köylerde doğumların %90’ı sağlık personeli yardımıyla gerçekleşirken, şehir merkezlerinde bile bu oran %30’u geçmiyordu. Keza Etimesgut köylerinde etkili yöntemle gebelikten korunan kadınların oranı bile şehir merkezlerinden daha yüksekti.

Bu başarılı sonuçların arkasında, görevlerini büyük bir heyecanla sürdüren idealist Ocak

hekimlerinin çabaları göz ardı edilemez, fakat onun da arkasında Bölge Başkanımız ve kürsüdeki hocalarımızın bizleri motive etmesi yatıyordu. Ne de olsa, “at sahibine göre kişnerdi”. Ben buna “iyi sağlık yönetimi” diyorum.

Yazımı son bir anekdotla bitireyim; Ortabereket köyünde göreve başladıktan sonra, bir ebemizin bölgesinde etkili aile planlaması yöntemi kullananların oranının yüksekliği dikkatimi çekti, ebe hanımı tebrik ettim, o da cevaben “göreve başladığım yıllarda her gece doğuma gidiyordum doktor bey, şimdi onlar da rahat etti, ben de” dedi. Sevgili Şerife hanımın kulakları çınlasın.

*Köylerde çalışma arzum bana kısmet olmadı ama, eşim benim yerime on yıl Çubuk’un köylerinde çalıştı.

Sağlık Evinin Patlayan Su Borusu Tamir Ediliyor

Fotoğraf: Ferit Koçoğlu

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Recep Akdur

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Nüfus Cüzdanımda doğum tarihi olarak 11/06/1950 yazıyor. Gerçeğini bilmiyorum.! Nüfusa kaydım ilkokula başlayabilmem için yapılmış. Yozgat'ın ücra ve küçük bir köyünde Annem beni kendi başına ve hane müştemilatında doğurduğu için, herhangi bir evrak ya da belge yok. Ankara'nın gecekondulu mahallesine göçtüğümüzde ise iki yaşında olduğum söylenir.

Gülveren İlkokulu'nu bitirdikten sonra parasız yatılı sınavını kazanarak, orta ve liseyi Vefa Lisesinde/İstanbul bitirdim. Yaz tatillerimi Ankara'da geçirirdim. Mahallenin yakınından geçen Hatip Çayı'nda suya girerdik. Kayalardan suya balıklama atlamak imrenilen bir hünerdi. Bunlardan birinde, başımı suyun dibindeki kırık şişe tabanına çarptım. Baş derim kafatasına dek kesilmişti. Yalnızca alnıma yakın kısmı tutuyor ve gözümün birini kapatacak şekilde yüzüme sarkıyordu. Elimle kaldırıp başıma yapıştırmaya çalışıyordum. Vücudumun her yeri kan içindeydi. Yoldan geçen biri beni kucağına alıp ana yola doğru koştu, bir araba ile Ankara Numune Hastanesine götürdü.

Koridor ve odalar arasında uzunca bir süre koşturmadan sonra, masaya yatırıldım. Beni getiren adamın, başımda duran beyaz önlüklülere, "ben bu çocuğu tanımıyorum", "ayrıca param da yok". "Kolumdaki saati rehin bırakabilirim" dediğini ve kolundan çıkardığı saati

onlardan birine uzatırken; "ailesi gelince istediğiniz parayı ödeyecektir, o zaman saatimi geri alırım" dediğini hatırlıyorum.

Ailem, beni bulduğunda, büyük bir suçluluk ve mahcubiyet içinde "okuyup doktor olacağım, halka hizmet edeceğim; hiç kimseden de para istemeyeceğim" dediğimi söylerler.

Lisenin fen bölümünde ve başarılı idim. Özellikle fen dersi öğretmenlerimiz bizi İTÜ'ne yönlendiriyordu. İTÜ giriş sınavlarında yüksek başarı göstermemiz onlara prestij ve hatta ödül kazandırıyordu. Öğretmenlerimiz sorduğunda, parasız yatılı guruptan yalnızca ben ve diğer iki arkadaşım ısrarla tıp doktoru olacağımızı söylüyorduk. Bu yanıt nedeniyle bazı öğretmenlerimizden azar bile işitiyorduk.

Üçümüz de Hacettepe Üniversitesi'nde öğrenime başladık. Ben Atatürk Üniversitesi kontenjanında idim. Ankara ve İstanbul'daki diğer tıp fakültelerinin hepsine puanım tutmasına rağmen bir süreliğine de olsa Hacettepeli olmak için oraya başlamıştım. İkinci sınıfın sonunda siz Erzurum'a gideceksiniz dediklerinde; "Atatürk Üniversitesi Kontenjanı" olayını ancak o zaman kavramıştım.

Öğretimde Entegre Sistem uygulanıyordu ve tüm komitelerde Toplum Hekimliğinin önemli sayıda ders saati vardı. Beş yıla yayılan bu ders ve

uygulamalarda Toplum Hekimliği hocaları özellikle de Rahmi Dirican beni etkilemiş ve ihtisasta Toplum Hekimliğini bir seçenek haline getirmişti. İntörnlük ek bir sene dolayısı ile de fakülte yedi yıl idi. İntörnlükteki 'Kırsal Hekimlik' stajımızı Hasankale'deki Eğitim Sağlık Ocağında yatılı kalarak, klinik stajlarımızı ise Erzurum Numune Hastanesi'nde yaptık. Birlikte çalıştığımız personelin çoğunluğu Bakanlık personeli idi.

Polikliniğe gelen ya da klinikte yatan hastaların durumu, bunlara karşı çalışanların özellikle sağlık personelinin tutumları beni uzun uzun düşündürüyor, çoğu zaman da kanlı vücudumla yattığım muayene masasının etrafındaki konuşmaları hatırlatıyordu.

Hasankale Sağlık Ocağı'ndaki bir aylık stajım, içinden geldiğim kırsalı bir hekim olarak ve çok daha ayrıntılı tanımama neden oldu. Bu sürede Rahmi Hoca ile iletişimimiz daha da arttı. Birkaç kez "Recep burada kal. Toplum Hekimliği ihtisası yap. Birlikte çalışalım" diye önerdi. Oysa ki Erzurum'daki politik ortam ne Rahmi Hoca'nın ne de benim orada kalmamıza uygun değildi. Nitekim bir süre sonra Hoca Uludağ Tıp Fakültesine gitti. Ben de mezun olunca Erzurum'dan ayrıldım.

Bakanlık Bursu almıştım; bu nedenle, Bakanlık gıyabımda tayin yaptı. Tayin yerini öğrenince kabul etmedim. Tazminat ödemek zorunda idim. Kamuda çalışmadığım gibi merkezi uzmanlık sınavlarına da giremiyordum. Tek seçenek muayenehane açmaktı. Nevşehir Kozaklı kazasını seçtim. Kısa sürede toplum tarafından kabul gördüm.

Muayene sonunda hasta ya da refakatçıları "borcumuz ne kadar?" diye sorduktan sonra, bir yandan küçük birimli paralarla ve tek tek sayarak ödeme yaparken; çoğunlukla "inşallah yazdığınız ilaçları eczacı harmana borç verir" diyerek ayrılırlardı (ilaçların ücretinin, hasattan sonra ödenmek üzere, veresiye/borç verilmesi). Muayenehaneme gelen ya da köyüne, evine gittiğim hastaların, gerek hastalık durumları ve gerekse yaşam koşulları beni çok etkiliyordu. Bazı geceler uykularım kaçıyordu. Özellikle de

"bu hasta için harcanmanıza gerek yok" dediğim zaman birkaç gün etkisinden kurtulamıyordum.

O zamanlar her kürsü (AD) asistan sınavını kendisi yapıyordu. Ankara Tıp Toplum Hekimliği Küsüsü, Abidinpaşa'daki üç katlı bir gecekonduda idi. Nevres Hoca'ya müracaat ederek "sınav açılincaya dek gönüllü (volanter) çalışmak" için izin istedim. Hayretler içinde kaldı, "Neden?" diye sordu. "Asistan sınavına gireceğimi; mezun olduğum okul ile Ankara Tıp'ın müfredatının çok farklı olduğunu, bir süre derslere devam ederek bu farkı kapamaz isem sınavı kazanmanın olanaksız olduğunu söyledim". Bir süre düşündü, yüzünü yere indirdi. "Biz açılacak ilk sınav için birine söz verdik, onu alacağız" dedi. "Olsun yine de şansımı denemek istiyorum, birincide olmaz ise ikinciye de girerim" dedim. Tekrar bir süre düşündükten sonra "peki" dedi. Altı ay kadar gönüllü ve ücretsiz çalıştım, 23/12/1975 tarihinde açılan sınava girdim.

Sınav sonucu bildirileceği gün, göreviler sonucu size hoca açıklayacak dediler. Odasına girdiğimde ayağa kalktı masanın önüne geldi. Beyaz teni kıp kırmızı oldu. "Ben diğer arkadaşına söz vermiştim ama siz çok daha yüksek başarı gösterdiniz" dedi. "Tebrik ederim işlemlerinizi tamamlayın ve işe başlayın" dedi. İşlemler tamamlandıktan sonra bu kez ücretli ve kadrolu olarak 08/01/1976 tarihinde göreve başladım.

O tarihten bu yana ben, Halk Sağlığı Uzmanı olmak için çalışıyorum, "onlar" da engel olmak için çalışıyor.! Ne yazık ki "onların" hemen tamamı Halk Sağlığı Uzmanı idi.! Elbette ki Halk Sağlığı Uzmanı olmamı isteyenler de vardı. Ankara Üniversitesi'nde ilk kez işime son verildiğinde Kürsü Başkanı olan Nevres Hoca ağlamış, olayı içine sindirememiş ve yazıyı bana kendisi tebliğ etmemişti. Ama "onlar"dan biri büyük bir istekle tebliğ etti.!

Ankara Üniversitesi'nden dört kez; Sağlık Bakanlığından iki kez ve son olarak da Başkent Üniversitesi'nden işime son verildi. Bir tek en sonuncuda mahkemeye müracaat etmedim. Diğerlerinin hepsinde davayı kazandım. Hala çok yoğun bir biçimde ve "onlara inat" halk sağlığı uzmanı olmaya çalışıyorum.

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Ahmet Saltık, MD, BSc, LLM*

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

1971 sonbaharında henüz “çocuk” iken (reşit değilken) Hacettepe Tıp Fakültesine kaydoldum. İngilizce’den sınavla bağışık sayıldım ve E00185 no’lu öğrenci kaydım yapıldı. İlk yıl FKB yılı idi; Fizik - Kimya - Biyoloji bilgilerimizi pekiştirerek genişlettik. Fiziko-kimya ve moleküler biyoloji...

2. sınıf “Doktora yılı” idi, başaran hekim olabilirdi. Gerçekten çok yüklü ve ağırdı. “İntegre sistem” ile eğitim alıyorduk, “Komite” lerimiz ya da “Ders Kurullarımız” vardı. Bunlardan biri de “Toplum Hekimliği Ders Kurulu” idi. Türkçe kitap yoktu, İngilizce çoktu ama tek biri - ikisi de yetmiyordu. Ayrıca Türkiye’nin halk sağlığı sorunları ve sayısal veriler de işleniyordu. O yüzden hocalarımız daktiloda yazdıkları notlarını “teksir” olarak bir mekanik kopyalama makinesinde çoğaltıp bizlere ücretsiz dağıtıyorlardı. Saman kağıda ve sıklıkla silik-soluk, zor okunan metinlerdi. Derslerde “dia” ortamına konmuş metin ve şekilleri hocalarımız mekanik bir gösterici ile perdeye yansıtıyordu.

Toplum Hekimliği Ders Kurulu’nun teksir ders notları, birkaç yüz sayfa olarak koca cilt, hala

kitaplığımda durur. Bu Ders Kurulu’nda, Hacettepe’yi Hacettepe yapan Toplum Hekimliği Bölümü başkanı efsane hoca Prof. Dr. Nusret H. Fişek de derse geliyordu. Temelde sağlığın korunması odaklıydı içerik. Hastalık bilgisinden çok onlardan nasıl korunabileceğimiz biyolojik-fiziksel-kimyasal temellerin yanı sıra sosyo-ekonomik boyutuyla da net olarak vurgulanarak aktarılıyordu.

Nusret hoca çok karizmatik ve alanına egemendi. Hayranlık uyandıran baskın bir rol modeliydi. Sosyal tıp dersinde, 1973 ilkbaharında, yarım yy. sonra hala sözcük sözcük usumda taşıdığım ve meslek yaşamımın rotasını çizen şu sözleri söyledi:

- *Hastalıkların ana - temel nedeni yoksulluktur.*
- *Yoksullar daha çok ve daha kolay hasta olur ve ölürlər.*
- *Ölmezlerse daha da yoksullaşırlar hastalıkları yüzünden, bu cehennem bir döngüdür.*
- *Hastalık - yoksulluk arasındaki ilişkiler birincil / neden-sonuç ilişkileridir.*
- *Bu ilişkilerin bilimsel yollarla ortaya konması ve çözümler üretilmesi sizi bekliyor.*

*: Atılım Üniv. Tıp Fak., Halk Sağlığı (Toplum Hekimliği) Uzmanı, Hekim, Hukukçu-Sağlık Hukuku Uzmanı, Mülkiyeli.
www.ahmetsaltik.net profsaltik@gmail.com facebook.com/profsaltik X : @profsaltik
https://www.instagram.com/ahmet_saltik

Yoksul bir aileden geliyordum, yazları birçok iş yaparak aileme katkı veriyordum. Bu çarpıcı sözler ruhumun derinliklerinde dev dalgalar oluşturmuştu. İçim kaynıyordu. Yoksullar için ben de bir yoksul olarak birşeyler yapmalıydım. Nusret hoca gibi "Toplum Hekimi" (YÖK sonrası Halk Sağlığı) uzmanı bir hekim, hoca olmalı o alanlarda hizmet ve bilim üretmeli, yoksula çözümler bulmalıydım.

1977'de hekim olup bir yıl Anadolu'da çalıştıktan sonra yuvaya döndüm. 31 hekim, 6 kadro için sınava alındık. 1981'de Toplum Hekimliği Uzmanı

oldum. 44 yıldır o yaman ütopyanın yolcusuyum. Öğrencilerime, asistanlarıma, halka... bu iletileri yineliyorum. Ders, tez, seminer, ödev veriyorum. Bir de şunu eklemişti Nusret hoca : Gelecek koruyucu hekimliğin olacaktır. Tarih, halkın er ya da geç hakkını aldığının tanığıdır. Buna karşı durmak yerine yanında yer almak doğrudur. Sağlık haktır ve devlete ödevdir. 224 sayılı yasa Atatürk'ün izinde devrim yasasıdır. Bu hizmet sosyalleştirilmelidir.

Sevgi ve saygı ile.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Feride Aksu Tanık

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Fakir Baykurt'un anısına saygıyla...

Üniversite sınavına hazırlanırken lise çağındaki pek çok genç gibi benim de gelecekle ilgili hayallerim ve planlarım netleşmemişti. Arkeolojiyi çok seviyordum ama çevrem bunun meslek değil ilgi alanı olabileceğini söylüyordu. İlgim sosyal bilimlere olmasına karşın lisede fen bölümünde okuyordum. İzmir'den Ankara'ya gitmek, orada Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okumak istiyordum ama ailem İzmir'de okumamı tercih ediyordu. Hatta bunu sağlamak için beni Ankara'da okutacak güçlerinin olmadığını söylemişlerdi.

Liseden mezun olduğum yıl, tek aşamalı üniversiteye giriş sınavı öncesinde tercih listemizi de hazırlamış olmamız gerekiyordu. Listenin başına Siyasal Bilgiler Fakültesini yazamamıştım. İzmir'de o dönemde sadece Ege Üniversitesi vardı. İlk sırada Tıp Fakültesi olmak üzere Ege Üniversitesi'nden bir iki bölümü yazdım tercih listeme, arkasına da Siyasal Bilgiler Fakültesini. Sınav sonuçlarının uzun yaz bekleyişi başladı.

O zamanlar beş yaşımdan itibaren yaşamımın geçtiği Foça'da yaşıyoruz. Foça'nın aydın insanlarından biri olan emekli öğretmen Ferit

Oğuzbayır Foçalılara örnek olsun diye bir pansiyon açmıştı: adı da "Pansiyon Bir". Ferit bey Hasan Ali Yücel'in Milli Eğitim Bakanı olduğu dönemde Köy Enstitülerinin kurucusu olan İsmail Hakkı Tonguç'un çalışma arkadaşıydı ve onun döneminde İlköğretim şube müdürlüğü yapmıştı. Pansiyonun konuklarından biri de her yaz eşi ve çocuklarıyla birlikte gelen Köy Enstitüsü mezunu ve köy öğretmenliği yapmış, yazar Fakir Baykurt'tu. Ferit bey babamla Fakir beyi tanıştırdınca iki ailenin dostluğu başlamıştı.

Ağustos ayında seçme sınavı sonuçları açıklanmıştı ve ben Tıp Fakültesini kazanmıştım ama çok mutsuzdum. Bir gece Fakir Baykurt ve ailesi bizim evimize yemeğe gelmişlerdi. Fakir bey neden mutsuz olduğumu sormuş, ben de aslında sosyal bilimlere sevdiğimi, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne gitmek istediğimi, hekim olmak istemediğimi söylemiştim. Bana verdiği yanıt hayatımı değiştirmişti. *"Neden üzülüyorsun? Bak tıbbın da sosyal boyutları var, anneler, bebekler ölüyor, bulaşıcı hastalıklar, işçi sağlığı, çevre sorunları gibi meseleler var. Nusret Fişek diye bir hoca var. Toplum Hekimliği diye bir uzmanlık alanı var"* demişti. Sanırım sağlığın toplumsal belirleyenleri, öncelikli sağlık sorunları, koruyucu

hekimlik, sağlık politikaları, hekim sorumluluğu gibi konulardaki ilk dersimi Fakir beyden almıştım. Birden göz yaşlarımı sildiğimi, onu büyük bir ilgiyle dinlediğimi, o gece kararımı verdiğimi anımsıyorum. Henüz “tıp sosyal bir bilimdir” diyen Virchow’u tanıımıyordum.

Fakültedeki hijyen dersleri Fakir beyin anlattığı konulara değinmiyordu ama kolonyal şapkaları çizimleriyle gösteriyordu. Oysa aynı yıllarda, yani yetmişli yılların ikinci yarısında İzmir Tabip Odası’nın düzenlediği Sağlık Kurultay’ında sağlık sorunlarının nedenselliği, toplumsal boyutu, eşitsizlikler, sağlık politikaları tartışılıyordu. Üçüncü sınıf tıp öğrencisi olarak meslek örgütümle, tıbbın sosyal boyutuyla ve Nusret Fişek’le, Rahmi Dirican’la, Nevzat Eren’le tanışmıştım. İzmir Tabip Odası’nın gecekondu yerleşmelerinde yürüttüğu Ana-Çocuk Sağlığı çalışmalarına, Tekel Tütün Fabrikasında yürüttüğu işçi sağlığı araştırmalarına, İzmir Urla’da geçici barınma sağlanan Van depremzedelerine yönelik sağlık taramalarına katılmaya başlamıştım. Türk Tabipleri Birliği’nin yaşamım boyunca benim için bir okul olacağını henüz bilmiyordum ama Halk Sağlığının bize anlatılan Hijyen derslerinden ibaret olmadığını anlamıştım. Tıp Fakültesini bitirmeyi Halk Sağlıkçı olmak için istiyordum.

12 Eylül’den dokuz ay sonra mezun oldum. Ege Üniversitesi Toplum Sağlığı Enstitüsü’nde başlayan uzmanlık eğitimim, 1981 Kasım ayında Yüksek Öğretim Kurumu’nun kurulması sonrasında Enstitülerin kapatılması kararının alınması, dönemin Rektörünün “komünist yuvasını dağıtması” ve Enstitümüzün kapanması, belgeler ve kitaplar SEKA’ya giderken, asistanların o zamanki Hijyen Kürsüsüne devredilmesi, dönemin Dahili Tıp Bilimleri Bölüm Başkanı sizi uzman yaptırmayacağım derken, Kürsü Başkanının Tepecik’teki Gasilhane dahil beni “sürgün” rotasyonlara göndermesi ile tepetaklak olmuştu. Yine de her şeye rağmen Halk Sağlıkçı olmamı engelleyememişlerdi.

Rastlantılarla tetiklenen, arayışlarla süregiden, kesişmelerin, şanslı karşılaşmaların, bilinçli tercihlerin, toplumsal gerçeklikle ve kendimle yüzleşmelerin, hekimliğin değerlerini, toplumsal sorumluluklarımızı algılamamda, farkındalıklarımın gelişmesinde, olgunlaşmasında, hekim ve halk sağlıkçı kimliğimin biçimlenmesinde, kolektif içinde var olma ve üretme tercihimin gelişmesinde büyük bir etkisi oldu.

Bir varoluş biçimi, en kritik zamanlarda nerede durduğuma ilişkin her defasında kendime karşı verdiğim bir sınav ve yaşam boyu devam edecek bir öğrenme süreci benim için Halk Sağlığı.

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Cemil Özcan

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI (DOKTORU) OLDUM?

“Neden Halk Sağlığı uzmanı (doktoru) oldum” sorusuna yanıt vermek için 19. ve 20. yüzyıllarda Avrupa’da başlayan ve ülkemizi de etkileyen sosyal ve siyasal olaylara ve Halk Sağlığı biliminin ortaya çıkışını hazırlayan etkenlere kısaca değinmek gerekmektedir.

1848 yılında Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından yayımlanan “Komünist Manifesto”, yeni bir ideoloji ve ekonomi model olan sosyalizmin temelini oluşturmuştur. Marx’ın ilk cildi 1867 yılında yayımlanan 3 ciltlik “Kapital” isimli eserinde kapitalizm eleştirisi kapsamında, sınıflı toplumlarda sınıflar arası sağlık düzeyi farklılıklarının kaçınılmaz olduğunu ileri sürmüştür. Bu gelişmelerin yaşandığı dönemde onlara koşut olarak tıp alanında Almanya ve Fransa başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde Sosyal Hekimlik olarak adlandırılan yeni bir tıp felsefesi ve yaklaşımı doğmuştur. Sosyal Hekimlik ilkeleri 19. yy ikinci yarısında Almanya’da Sosyal Hijyen, Birleşik Krallık’ta Halk Sağlığı bilimlerinin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Sosyal Hijyen ve Halk Sağlığı bilimleri, kuram ve uygulama açısından benzerdir.

Birleşik Krallık’ta 1872 yılında başlayan Halk Sağlığı eğitimi ülkemizde 1936 yılında başlamıştır. 1928 yılında kurulan Türkiye

Cumhuriyeti Merkez Hıfzıssıhha Müessesesinin yasasında, kurumun görevlerinden biri sosyal hıfzıssıhha (sosyal hijyen) eğitimi vermek olarak belirtilmiştir. 1936 yılında Kurumun içinde oluşturulan Hıfzıssıhha Mektebinde, müdür Dr. Ralph K. Collins’in görevde olduğu 1936-1940 yılları arasında bu eğitim verilmiştir. Daha sonra kesintiye uğrayan eğitim süreci, 1958 yılında Hıfzıssıhha Mektebi müdürlüğüne atanan Doç. Dr. Nusret Fişek ile yeniden başlamış ve Bakanlıkta görev yapan yöneticiler ve hükümet tabipleri için açılan 16 yöneticilik kurs sonucunda 329 hekime eğitim verilmiştir. 1960 yılında Sağlık Bakanlığı müsteşarlığına atanan Dr. Fişek, 6 Eylül 1962 tarihinde yayımlanan yeni tıpta uzmanlık tüzüğünde ilk kez 20 aylık Halk Sağlığı uzmanlığının yer almasını sağlamıştır.

1967 yılında kurulacak olan Hacettepe Üniversitesinin öncüsü olan ve 1963 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan Tıp ve Sağlık Bilimleri Fakültesi içinde Temel Bilimler Enstitüsü, Klinik Bilimler Enstitüsü ve Toplum Hekimliği Enstitüsü yer almıştır. 1960 yılında ABD’de ortaya çıkan Toplum Hekimliği yaklaşımı ve bilimi pek çok ülkeye yayılmıştır. Nitekim Hacettepe Tıp Fakültesinin kuruluşunda örnek alınan ABD Case Western Reserve Üniversitesi bünyesinde de Toplum Hekimliği birimi

bulunmaktaydı. Toplum Hekimliği biliminin kurucusu olan Dr. Deuschle 1962-1963 yılları arasında Türkiye’de bulunmuştur. Dr. Fişek, müsteşarlık görevi sona erdikten sonra 1966 yılında Hacettepe Toplum Hekimliği Enstitü müdürlüğüne atanmış ve enstitüyü tüm tıp fakülteleri için örnek bir düzeye getirmiştir. Toplum Hekimliği bilimi tıpta uzmanlık tüzüklerinde hiçbir zaman ayrı bir uzmanlık dalı olarak yer almamıştır. Bu nedenle Enstitüde eğitim görenlere Halk Sağlığı uzmanlık belgesi verilmesine karşın eğitimin içeriği Toplum Hekimliği eğitimine benzemektedir. Ülkemizde Halk Sağlığı ve Toplum Hekimliği bilim dallarının aynı olarak algılanmasının nedeni bu olabilir. 20. yüzyıla gelindiğinde, Dünyada yaygınlaşan sosyalizm ideolojisinin “68 kuşağı” olarak adlandırılan gençlik eylemleri ile güç kazandığı görülmektedir. Ülkemizde Demokrat Partinin demokrasi karşıtı uygulamalarına karşı başlayan öğrenci eylemleri, 68 kuşağı hareketi kapsamında yeni bir ivme kazanmış ve uzun yıllar etkisini sürdürmüştür.

Lise yıllarında öğrenci iken 68 kuşağından etkilenmiş ve bu ilgim giderek artmıştı. Ancak öte yandan çocukluğumdan beri uğraştığım evimde büyüklerimin desteği ile laboratuvar oluşturduğum elektronik konusu benim için vazgeçilemez bir tutkuya dönüşmüştü. Bu nedenle ODTÜ elektrik mühendisliğini seçmiştim. Ancak ABD’de eğitimi görerek elektrik mühendisi olan ağabeyimin ısrarlı baskısıyla ODTÜ’yü bırakarak Hacettepe Tıp Fakültesine geçmek zorunda kalmıştım.

Tıp fakültesinin ilk yılları benim için pişmanlık olmuştu. Ancak Prof. Dr. Nusret Fişek’in vermiş olduğu Toplum Hekimliği derslerinden diğer arkadaşlarım gibi ben de çok etkilendim ve Toplum Hekimliğine ilgi duymaya başladım. Toplum Hekimliği kısaca toplum için hekimlik olarak tanımlanabilir. Sosyal devleti ve toplumu önceleyen politik düşüncelerim açısından Toplum Hekimliği benim için en uygun uzmanlık ve çalışma alanı olmalıydı.

Tıp fakültesini bitirince, Prof. Dr. Mithat Çoruh öncülüğünde devam eden UNICEF’in finanse ettiği Yozgat ilindeki sağlık hizmetlerinin sosyalleştirmesini temel alan projede kendi isteğimle köy sağlık ocağı hekimi olarak görev aldım. Yeterince hekim olmaması nedeniyle önce Sorgun ilçesinde daha sonra Yozgat il merkezinde ocak hekimi olarak görevlendirildim. Bu dönemde sosyalleştirme konusundaki çabalarımın 30 yıldır Yozgat’ta sağlık müdürü olarak görev yapan Dr. Azmi Gürkan tarafından izlenmiş olmalıydı. Nitekim bir gün bana kendisinin sosyalleştirmeyi bilmediğini, beni sağlık müdürü yardımcısı olarak atayarak sağlık hizmetlerinin benim sorumluluğumda olmasını istediğini belirtti. Önerisini kabul ederek tek sağlık müdür yardımcısı ve görevde olmadığı dönemlerde müdür vekili olarak görev yaptım. Bu görevi başarı ile yapabilmek için gerekli bilgileri edinmem gerekiyordu. Bu amaçla ülkemizde yayımlanmış olan Halk Sağlığı ders kitaplarının pek çoğunu aldım ve okudum.

Yozgat’taki görevlerim sonrasında askerlik hizmetimi yapmamın zamanı gelmişti. Yedek subay okulunu bitirince Ağrı’nın Patnos ilçesinde bulunan tugay büyüklüğündeki askeri birliğe tabip asteğmen olarak atandım. Bu birlikte kış aylarında erlerin ölümüyle sonuçlanan bulaşıcı hastalık salgınlarının sık olduğu bilinmekteydi. Garnizon komutanı olan kurmay albay general olmayı bekliyordu. Bu nedenle salgın hastalık ve ölümlerin olmaması onun general olması açısından gerekli olan koşullar arasındaydı. Beni garnizon baştabibi olarak atadı ve benden salgın çıkmamasını sağlamamı istediğini, buna yönelik olarak önereceğim her önlemi emir haline getireceğini söyledi. Bu çok ağır bir sorumluluk ve çalışma gerektiriyordu. O yıl önemli bir salgın ve can kaybı yaşanmadı. Sonuç olarak albay general oldu, ben de büyük bir deneyim kazanmış oldum.

Askerlik görevim sonrası Ege Üniversitesine bağlı olarak oluşturulan ve Türkiye’nin batısında sosyalleştirilmiş sağlık hizmetlerinin uygulandığı tek bölge olan Torbalı-Selçuk Eğitim Araştırma

Bölgesinde Selçuk sağlık ocağı hekimi ve sağlık merkezi başhekimisi olarak göreve başladım. O yıllarda Hacettepe Tıp Fakültesinden Doç. Dr. Nevzat Eren ve Doç. Dr. Zafer Öztek tarafından yazılan Sağlık Ocağı Yönetimi kitabının ilk baskısı yayımlandı. Kitabı titizlikle inceledim ve eleştirdiğim yönlerini içeren bir rapor hazırlayarak yazarlarına gönderdim. Birkaç hafta sonra Sağlık Bakanlığında telefonla arandım. Arayan kitabın yazarlarından olan Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü Doç. Dr. Zafer Öztek idi. Beni aramasının nedeninin kitabı için yazmış olduğum eleştiri ile ilgili olduğunu düşünerek çok heyecanlanmış hatta korkmuştum. Dr. Öztek bana Hacettepe Tıp Fakültesinde halk sağlığı uzmanlık eğitimi için araştırma görevliliğini önerdi ve görüşmek üzere anabilim dalına davet etti. O dönemde henüz üniversiteler TUS kapsamında olmadıkları için uzmanlık öğrencilerinin seçimi ve araştırma görevlisi kadrolarına atanmaları

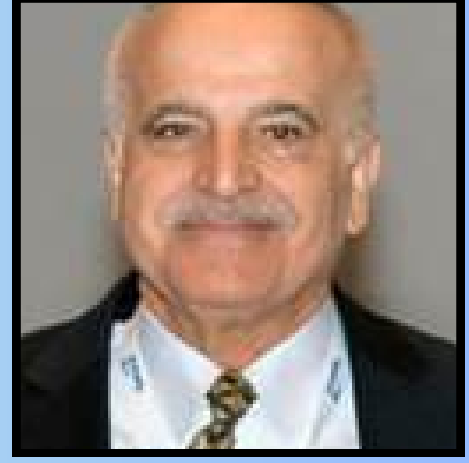
anabilim dalları tarafından yapılan sınavla belirlenmekteydi. Ancak bu olaydan önce tıpta uzmanlık sınavına girmiş ve göğüs hastalıklarını kazanmıştım. Göğüs hastalıkları ile halk sağlığı arasında yaşadığım ikilemi göğüs hastalıklarından sonra halk sağlığı yapmaya karar vererek aştım. Uzmanlık eğitimim için Ankara'ya taşınınca boş zamanlarımı Hacettepe Halk Sağlığı Anabilim Dalında geçirmeye başladım. Uzmanlık eğitimimin sonuna yaklaşınca Anabilim Dalındaki öğretim üyeleri Halk Sağlığı dalında da uzmanlık yapmamı yeniden önerdiler. Bu öneriye karşı dünyada Halk Sağlığında uzmanlık değil lisansüstü eğitim yapıldığını, bu nedenle benim de tıpta uzmanlık yerine doktora yapmak istediğimi söyledim. Bu isteğim olumlu bulunarak ilk defa 5 kişilik doktora kadrosu açıldı. Diğer 4 arkadaş eğitimlerini tamamlayamadılar ve sadece ben Halk Sağlığı doktoru oldum.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Muhsin Akbaba

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Sevgili Ferruh beni telefonla arayınca çok memnun oldum. Emekli olduktan sonra hatırlanmak güzel bir duyguydu. Ne yazacağımı ve genç meslektaşlarıma nasıl bir mesaj vereceğimi birkaç gün düşündüm. Çünkü halk sağlığı uzmanı olmamda tesadüflerin ve ilginç bir yol haritasının payı vardı.

1976 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldum. O dönemde dahiliye ve genel cerrahi uzmanlıkları popülerdi. Ben de dahiliye ihtisası yapmak için Sağlık Bakanlığı ve Üniversitelere başvurdum.

O sırada Adana Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi kuruluş aşamasındaydı. Dahiliye uzmanlığı için sınava girdim. Yazılı ve sözlü sınavlar bir hafta sürdü. Dönemin Dekanı rahmetli Prof. Dr. Faruk Özer beni çağırarak, *"Muhsin, burada Toplum Hekimliği Bölümü (Halk Sağlığının o zamanki adı) var. İstersen seni oraya alalım. Asistanlık eğitimini Hacettepe Üniversitesi'nde sürdürebilirsin"* dedi. Toplum Hekimliği Bölüm Başkanı rahmetli Doç. Dr. İrfan Özer ile görüştim. Onun yaklaşımından etkilenererek Ankara'ya gittim. Asistanlık eğitimimin teorik kısmını ve sağlık ocağı rotasyonlarını burada tamamladım. Bu süreçte rahmetli Prof. Dr. Nusret Fişek ile

tanıştım. Hacettepe'nin o yıllardaki Halk Sağlığı kadrosu oldukça güçlüydü. Nusret Hoca'nın akademik disiplini, hocaları ve asistanlarla kurduğu ilişkiler beni çok etkiledi ve bu alanda kalmaya karar verdim. Bölümdeki hocalar alanlarında uzmanlaşmış kişilerden oluşuyordu. Ayrıca asistanlar, Nusret Hoca tarafından Hacettepe'nin başarılı öğrencileri arasından seçiliyordu. Bölümde tam bir ekip ruhu ve disiplinler arası çalışma kültürü hakimdi.

Altı aylık teorik eğitimden sonra saha uygulamaları için Etimesgut ve Çubuk sağlık eğitim araştırma bölgelerine gittim. Farklı sağlık ocaklarında çalışarak toplumun gerçek ihtiyaçlarını gözlemleme fırsatı buldum. Ayrıca Etimesgut Sağlık Eğitim Grup Başkanı rahmetli Prof. Dr. Doğan Benli ile tanıştım. Asistanlık eğitimime büyük katkıları oldu.

Bu bölgelerin günümüzde de faaliyetlerini sürdürmesi son derece önemlidir. Sağlık sorunlarına bütüncül bir yaklaşımla çözüm üreten ekiplerin, saha çalışmalarında aktif rol alması gereklidir. Bölüme döndüğümde tez hazırlamaya başladım. Tez konum, Çukurova'da sıtmanın artış nedenleriydi. Uzman olduktan sonra halk sağlığı alanında kariyerime devam ettim. Çukurova Üniversitesi'nde bir Sağlık Eğitim Araştırma

Bölgesi kurulması için yöneticileri ikna ettim. 1981 yılında kurulan bölgenin Sağlık Eğitim Grup Başkanlığını üstlendim. Öğrenciler ve asistanlar, bu bölgede pratik uygulamalar yapma, tez ve araştırmalarını gerçekleştirme imkanı buldular. Ayrıca, 1981-1996 yılları arasında Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı'nda çalışan ve başkanlık yapan rahmetli Prof. Dr. Ahmet Tuncer'in bölümümüze büyük katkılarının olduğunu belirtmek isterim.

2020 yılında yaş haddinden emekli oldum. Halk sağlığı uzmanı olduğum için mutlu ve huzurluyum. Genç meslektaşlarım, toplumun sağlık sorunlarını tespit etmek, araştırmak ve yönetmek istiyorlarsa halk sağlığını tercih edebilirler. Halk sağlığını diğer klinik dallarla işbirliği içinde yürütmeleri ve küresel sağlık sorunlarını takip edebilmek için yabancı dil öğrenmeleri son derece önemlidir. Birinci basamak ve koruyucu sağlık hizmetlerine gönül verenler için halk sağlığı ideal bir seçim

olacaktır. Çünkü gelecekte küresel afetler, salgınlar ve iklim değişikliği gibi sorunlarda halk sağlığı uzmanlarına daha fazla ihtiyaç duyulacaktır.

Başka bir uzmanlık hayalim varken, tanıştığım hocalarımla teşviki ve toplumun sağlık ihtiyaçlarını yakından görmem, bu alana bağlanmamı sağladı.

Kırsaldaki bir sağlık ocağında çalışırken, tek bir hastayı değil, tüm bir toplumu iyileştirme fırsatım olduğunu fark ettim. Toplumu korumanın tedaviden daha güçlü olduğuna inandım. Bugün geriye baktığımda, meslektaşlar yetiştirmek, sahada kalıcı eserler bırakmak ve birlikte çalıştığım arkadaşlarımla yaşamını iyileştirecek çalışmalar yapmaktan dolayı gururluyum. Halk sağlığı, stetoskopların ötesinde bir yürek işidir. Tek bir hastaya değil, tüm topluma hizmet vermenin; reçetelerin değil, sağlık sorunlarının çözümünde koşmanın adıdır.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

KONUK YAZAR

Prof. Dr. Mithat Kıyak

NEDEN HALK SAĞLIĞI UZMANI OLDUM?

Bizler zor yılların öğrencileriydik ama çok daha zor bir yılın mezunlarıydık.

1980 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nden mezun olurken ülkemizin durumunu yaşlılarım hatırlamaya çalışsın ya da genç meslekdaşlarım dönüp o yılları araştırsın. Zor yıllarda okuduk. Bu ortamda Halk Sağlığı derslerinde karşılaştırmalı sağlık göstergeleri ile bize sağlık sorunları anlatılıyor, toplum hekimliği kavramı bizi Halk Sağlığı'nın içine çekiyordu. Arkadaşlarımız arasında uzmanlık konusu tartışılırken toplumun içinde onlara nasıl daha iyi sağlık hizmeti verebileceğimizi düşünüyorduk. Benzer düşüncede olan arkadaşlarımızla konuşurken halk sağlığı uzmanı olmanın daha yararlı olacağı fikri gelişti. Burada Prof. Dr. Yıldız Tümerdem'in etkisi büyüktü. Çapa Halk Sağlığı Hijyen ağırlıklı bir kürsüydü. Oysa Tümerdem Toplum hekimliğinden bahsediyordu. 1979 mezunlarından iki arkadaşımız Hacettepe Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalına girdiler. Onların anlattıkları bizi daha da etkiledi. Prof. Dr. Nusret Fişek'in ülke sağlık politikasını oluştururken gelişmesine katkı verdiği Hacettepe Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Çapa'dan çok farklıydı.

Fişek'in yazılarını okumaya başladık. Tümerdem, Hacettepe'yi örnek alarak Sağlık Bakanlığı ile yapılan bir protokol sonucu İstanbul Tıp Fakültesi Avcılar Eğitim Araştırma Sağlık Grup Başkanlığını kurmuştu. Aynı dönemden 11 doktor Halk sağlığı anabilim dalına başvurduk.

1981 yılında asistandık, dönemin cunta generalinin doktorları ağaca bağlayın, kaçırmayın dediği, doktor düşmanı bir yönetimin olduğu darbe yılları. Öğrencilik dönemi gibi asistanlık dönemi de zordu.

Avcılar Eğitim ve Araştırma Sağlık Grup Başkanlığına bağlı farklı ilçelerden sağlık ocakları açılmıştı. O dönem sosyalizasyon tamamlanmamıştı. İstanbul'da ilçelerde hükümet tabiplikleri vardı. Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol ile Bakırköy ilçesinde Avcılar, Halkalı, Mahmutbey sağlık ocakları, Eyüp ilçesinde Kemerburgaz ve Arnavutköy sağlık ocakları açılmıştı. Sağlık Ocaklarının doktorları ise Çapa'nın asistanlarıydı.

Asistan olarak ilk görev yerim İstanbul Eyüp ilçesine bağlı Kemerburgaz beldesiydi. Köyleriyle birlikte yaklaşık 10.000 nüfusu vardı.

Kemerburgaz Sağlık Ocağında tam hayal ettiğim hekimliği yapmaya başlamıştım. Anadolu'da kırsal bölgelerde mecburi hizmete giden doktorların durumu gibiydi. Sağlık Ocağı, Özel İdarenin yaptırdığı tarihi tek katlı ve lojmanı ile iç içe bir binaydı. Lojmanda kaldığım için gece de hastaların geldiği ya da evlere çağrıldığım, benden başka doktorun olmadığı bir bölge. Haftanın bazı günleri köylere gittiğimiz, minareden köye geldiğimizin haber verildiği ve poliklinik yaptığımız günler.

Prof. Doğan Benli'nin sağlık ocağımıza ziyareti bizde yeni ufuklar açmıştı.

Sonra kentsel bölge olarak Avcılar Sağlık Ocağında çalıştım. Ardından da fakülte içi rotasyonlara sıra geldi. Burada da bazı isimleri, halk sağlığı uzmanlığına verdikleri önem için, belirtmem gerek. Prof.Dr. Güngör Ertem (Dekanlık

ve Dahili Bilimler Bölüm Başkanlığı yaptı), Prof. Dr. Olcay Neyzi (Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı).

Aslında Halk Sağlığı uzmanı olmamın en verimli zamanı Eğitim Araştırma Bölgesi yöneticiliği zamanıydı. Prof. Dr. Zafer Öztek'in kitabı tam bir rehberdi. Toplumun tüm verilerini, sağlık göstergelerini belirleyip ertesi yıl için hedefler koyduğumuz ve aylık izlemlerle nerede olduğumuzu görüp iyileştirmeler yaptığımız, yıl sonunda çalışma raporları çıkardığımız dönem. 1986-2000 yılları arası ne çok iş ürettik, ne çok anı birikti.

Sonrası Marmara Üniversitesi ve ardından İstanbul Okan Üniversitesi'nde akademisyenlik ve yöneticilik.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Bir Hekimin Kaleminden

*“Söndürölmek” ya da “sönümlenmek” ya da
“silinmek” ne demektir bilir misiniz?*

Çok kısaca anlatayım.

Onca yoksulluk içinde-neredeyse boğaz tokluğuna - hiç yıl kaybetmeden okuyup Hacettepe Tıp'ı kazanırsınız; yine o yoksulluk içinde ve terör ortamına rağmen - ki hiçbir dahliniz olmadığı bir olaydan dolayı eşek sudan gelene kadar dayak atılıp yargılanmışsınızdır - hiç kayıpsız okuyup doktor olursunuz. Çok iyi bazı insanlar sayesinde sınava girme şansı yakalayıp asistan (bugünkü adı: araştırma görevlisi) olursunuz; uzman olduktan sonra sana ihtiyacımız yok denilince oldukça ihmal edilmiş bir ildeki henüz kuruluş aşamasındaki bir üniversiteye öğretim görevlisi olarak atanır, bin bir engeller-zorluklarla uğraşarak dişinizle tırnağınızla yükselip profesör olursunuz.

Sonra gün gelir, bu adamın sicilinde bozukluk yok, çalışkan, sağlam ahlaklı, herkesle de arası iyi, o halde “tehlikeli biri” denilerek bir tuzak hazırlanıp; bu tuzağa kurban ediliyorsunuz, canınızı zor

kurtarırsınız ve ailenizi bu ortamdan alıp başka bir kuruluş halinde olan üniversiteye gidersiniz. Tuzak sonucu yapılan idari soruşturmada Danıştayca suçsuz bulunmanıza, yargılamaya yer olmadığına karar verilmesine rağmen sürekli tehditler alır, hedef gösterilirsiniz. Dolayısı ile bin defa hakkınız olsa da bir üst göreve gelemezsiniz. Nihayet yaş haddinden emekli olup özel bir üniversitede işe girersiniz. Bir süre sonra oradan da istifa edersiniz.

Sonunda iş gelir bilimsel sitelerden ya da “academia” dan silinmeye. Çünkü ülkemizde emekli olan öğretim üyelerinin üniversiteleri ile tüm bağlantıları tamamen kesiliyor. En başta e-mail adresleri iptal ediliyor. Bilimsel siteler (Web of Science -ki 26-2-2025 tarihi itibarıyla giriş sayfasına bile giremiyorum-, Scopus, ResearchGate v.b.) belli aralıklarla bir üniversite ya da araştırma kuruluşundan alınmış “kurumsal e-mail adresi” üzerinden

bağlantı kurulmasını istiyor. Anlaşılmaz bir durum da YÖKSİS'in de hemen anında sizin dış dünya ile-bilim dünyası ile bağlantınızı kapatmasıdır. Oysa bilim insanı, yaşından bağımsız olarak deneyimlerini bilimsel birikimini de kullanarak emeklilik döneminden sonra da üretmeye devam eder. Gelişmiş ülkelerde yetişmiş bilim insanlarından özellikle ülke adına yararlanılır, bu grubu yok saymak bilimsel güçlerinden yararlanmayı resmi olarak kesmek onları arka plana atmak; unutmak yok saymak gibi uygulamalara gelişmiş ülkelerde rastlanmaz, çünkü bu evrensel insan hakları ile de çelişir. Bu kadar bin

bir emekle ve harcamayla, üst düzeyde yetişmiş insan gücünü, herhangi bir nedenle silip atma-çöpe atma lüksü hangi ülkede vardır?

Sonuçta, limon gibi sıkıldığınız ya da üstünüzden buldozerin geçtiği bu hayatta, hiç yaşamamış gibi oluyorsunuz. Ne acı değil mi?

İşte buna “söndürülmek” ya da “sönümlenmek” ya da ”silinmek” diyorum ben. Yaşarken ölmek ya da ölmeden önce ölmek yani. “Ölmeye yatmak” mı desem.

**Prof.Dr. Servet Özgür
(Bir Sağlık Emekçisi)**

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Dergilerimizden

Turkish Journal of Public Health Volume:22, Issue:3, 2024

Trends in research on the concept of active ageing: a bibliometric analysis

Pınar Duru, Şadiye Öztürk

Malignancy risk in diabetes; a population study based on electronic health records

Mustafa Mahir Ülgü, Mestan Emek, Mustafa Kemal Balcı, Kemal Hakan Gülkesen

Land use and trihalomethanes generation in water reservoir, a case study from Istanbul, Türkiye

Hüseyin Öztürk, Sinan Güneysu, Bekir Sami Kocazeybek, Şafak Başa, Tuğba Ölmez Hancı

Occupational health and safety services during the pandemic from the perspective of occupational health and safety professionals working at site: A combination of questionnaire based and in-depth interview research from Türkiye

İrem Dilaver, Nazım Ercüment Beyhun, Kübra Şahin, Murat Topbaş

Validation and reliability study of the Turkish version of the health services access scale

Mustafa Filiz, Nurgün Erdal, Olkan Budak

Assessing knowledge, attitudes, and practices of tobacco cultivators regarding their health hazards: a study on Kushtia district

Nayamat Ullah, Hafizul Islam

Risk compensation (Peltzman's effect) during the COVID-19 pandemic: a narrative review

Abdel-Hady El-Gilany, Hala Abou-El-Wafa

Effect of mediterranean diet on breast cancer: meta-analysis

Ülkü Demirci, Rabia Melda Karaağaç, Çağla Pınarlı Falakacılar, Ayşe Kaptanoğlu

Commentary: Expanding the horizons of RE-AIM framework in public health research

Verda Tunalıgil

Editor in Chief:

- Yücel Demiral

Section Editors:

- Pınar Dündar
- Işıl Ergin
- Nilay Etiler
- Hande Harmancı
- Caferi Tayyar Şaşmaz
- Özge Karadağ
- Nazım Ercüment Beyhun
- Filiz Abacıgil
- Figen Demir
- Sebahat Dilek Torun
- Sevgi Canbaz
- Sibel Kıran
- Niveen Abu-Rmeileh
- Julia Critchley
- Nelta Edwards
- Peter Phillimore
- Fouad Fouad
- Shahaduz Zaman

Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi

Cilt:2, Sayı:3, Aralık 2024

Baş Editör:

- Burcu Tokuç

Editörler:

- Pınar Okyay
- Gamze Çan
- Çiğdem Çağlayan
- Beyhan Cengiz Özyurt
- Mahmut Yardım

Teknik Editörler:

- Yusuf Demirtaş
- Ferhat Yıldız

Yayın Kurulu:

- Burcu Tokuç
- Ferruh N. Ayoğlu
- Gamze Çan
- Pınar Okyay
- Derya Çamur

Endokrin bozucular ve insan sağlığına zararları

Gülşah Elbüken

Tıp fakültesi öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılığının değerlendirilmesi

Gözde Öztürk, Neriman Aydın, Elif Okşan Çalikoğlu

Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerine yönelik şiddet ve nedenleri

Gamze Demiray, Mehmet Güneş, Galip Ekuklu, Emine Gökçen Selçuk

Edirne il merkezindeki bir kamu hastanesinde hemşirelerin COVID-19'dan korunma bilgileri ile izolasyon önlemlerine uyum ölçeği değerlerini etkileyen kimi faktörlerin belirlenmesi

Aylin Şirin Köken, Gamze Varol

Tıp fakültesi VI. sınıf öğrencilerinde ekolojik ayak izi farkındalığı

Didem Han Yekdeş

Gambiya'da anne ve bebek sağlığını koruma projesi

Tanıl Kendirli, Cemal Koçak, Ömer Erdeve, Augusta Eneh, Abdoulie Keita, Gülşah Aynaoğlu Yıldız, Salih Taşkın, Elif Şifa Tanrıver, Uğur Tanyeli, Halil Özdemir, Mustapha Bittaye, Necdet Ünüvar

Bir hekim ebeveyn gözünden deneyim paylaşımı: Aşıya erişimde sorun var!

Neriman Aydın, Meryem Acele Akpek

HASUDER Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni 2025 Kış, Sayı 13

Bu Kadar Gülünecek Ne Var? Sosyal Bir Sistem Olarak Mizah
Fatma Levent

Sağlığa Karikatürlü Bakış: 1977-78 yıllarında Dr. Cumhur Ertekin tarafından hazırlanan Halk Sağlığı Broşürü ve Sağlık Temalı Karikatür Yarışması
Oğuz Dicle

Hem Kitap Hem Film: “Bir Halk Düşmanı”
Bülent Kılıç

“Bildiğimiz Kadarıyla” Bazı Gerçekler: Türkiye’de 2001-2023 Arası İntihar İstatistikleri
Temmuz Göncü Savran

Kentleşme Sorununun Toplumsal Yansımaları: Kütahya İnköy Toplu Konutları İncelemesi
Zübeyde Nazir

Türkiye’de Göç Sürecinde Afrikalı Kadınlar: Cinsel sağlık, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar açısından 2009 ve 2021 yıllarına güncel bakış
Nuray Özgülnar, Rümensha İddris, Hülya Barboros

Evde Terör
Zeynep Kılıç

Spiritüalizmin Yükselişi ve İnsan Sağlığı
Aylin Leblebici Öztürk

Türkiye’de Toplu Konut Konusunda Yayınlanmış Tezler
Ahmet Furkan Süner, Ahmet Can Bilgin

Karikatür
Oğuz Dicle

Baş Editör:

- Ahmet Can Bilgin

Editörler:

- Nuray Özgülnar
- Temmuz Göncü Şavran
- Salih Keskin

Tasarım ve Dijital Sanat:

- Salih Keskin
- Büşra Yeriş
- Ali Haydar Demirdağ

Bilim Kurulu:

- Akile Gürsoy
- Betül Durmaz Yurt
- Elif Dönmez
- Erhan Akarçay
- İncilay Cangöz
- Jade Cemre Erciyes
- M. Kirami Ölgün
- Kamuran Elbeyoğlu
- Osman Sirkeci
- Özlem Duva
- Sevgi Canbaz

Danışma Kurulu:

- Ahmet Furkan Süner
- Gülcan demir
- Hacer Nalbant
- Nuray Özgülnar
- Nureddin Özden
- Onur Şimşek
- Salih Keskin
- Selma Karabey
- Yağmur Köksal Yasin

YÖNETİM SOHBETLERİ

Prof.Dr. Bülent Kılıç

TOPLUMSAL YAPININ ÖNEMLİ BİR BİLEŞENİ OLARAK “YÖNETİM”

“Türkiye’de sağlık alanında bir yönetim reformu yapılması zorunludur”

Nusret Fişek

Kanımca “yönetici, bir işi batırması için kendisine resmi olarak yetki verilen tek kişidir”. Bu durum aslında yönetici seçerken veya atarken ne kadar dikkatli olmamız gerektiğini göstermektedir. Ülkemizde ilk kez bilimsel bir halk sağlığı uzmanlık eğitimi başlatan Nusret Fişek’in de altını çizdiği ülkemizdeki sağlık yönetimi reformu konusunu gelecek sayılarımızdaki sohbetlerde ele almaya çalışacağım. Bu sohbette öncelikle yönetim konusunun neden önemli olduğunu tartışmaya çalışacağım.

Peter Drucker, “yönetim modern örgütlü bir toplumun en önemli yapısal bileşenidir” derken aslında sosyolojinin önemli bir konusuna atıf yapıyordu: “yapısal işlevselcilik”. Bu alanın 20. yüz yıldaki en önemli isimlerinden Talcot Parsons toplumdaki yapıların 4 önemli amacı olduğunu AGİL şeklindeki kısaltmasıyla açıklar (Adaptasyon, Goals, Integration, Latency). Böylece bir toplumun belirlenen hedeflere ulaşmasında (yönetiminde) entegrasyon, adaptasyon ve koruma tutumları arasındaki ilişkiyi analiz eder.

Görüldüğü üzere bu yapıların hemen hemen tamamı yönetimle ilişkilidir.

Yönetim günümüzün en popüler konusudur. Toplumda bir çok kişinin yönetici olmak istediğini ve atanırken de fazla bir sorgulama yapmadığını görürüz. Sağlık alanındaki yöneticilere baktığımızda il-ilçe sağlık müdürleri, halk sağlığı başkanları, birim sorumluları, baş hekimler, yardımcıları ve akademik yaşamda rektörden anabilim dalı başkanlarına kadar herkes yönetici olmayı istiyor (açıkça söylemese bile) ve teklif geldiğinde reddetmiyor. Çünkü yönetim bir “güç” demektir. Dolayısıyla yönetimi bir “güç” elde etme “süreci” ve bu sürecin “organize edilmesi” olarak tanımlayabiliriz.

Socrates, binlerce yıl önce “insan sorgulayan bir hayvandır” derken, akademiye kuran öğrencisi Platon “insan toplumsal bir hayvandır” demiş; Aristo ise “insan düşünen ve politik bir hayvandır” diyerek bu kavramları birleştirmiştir. Kanımca tüm bu insani özellikleri aslında “yönetim” boyutunda toplayabiliriz. Dolayısıyla bence

“insan yöneten bir hayvandır”. Çünkü insan hayatının tüm aşamaları yönetim eylemiyle iç içedir ve **“yönetim evde başlar, iş yerinde devam eder ve mezarda biter”.** Evimizdeki yemek, temizlik vb gündelik işlerden başlayarak, alış-veriş, iş yerindeki eylemler ve gelecekle ilgili tüm planlarımız bir yönetim eylemine gereksinim duyar. Nitekim Montaigne **“bir evi yönetmekle bir ülkeyi yönetmek arasında fark yoktur”** derken bunu kastetmiştir. Yönetim özünde yaşamın her alanında ve aynı temel kurallara dayanır. Platon **“kendini yöneten, dünyayı yönetir”** derken aslında o çok küçümsediğimiz gündelik işlerin önemine atıf yapar. Çünkü bir insanın kendini yönetmesi gerçekten zor bir iştir ve bunu hakkıyla yapabilen bir insan diğer yönetsel eylemleri de başarıyla yapabilir.

Yönetim sözcüğü kendisini tanımlayan mükemmel bir öz türkçe sözcüktür: “Yön” ve “Etme” sözcüklerini birleştiren bu kavram yönümüzü belirlemek anlamına gelir. Öyleyse yönetim eyleminin en önemli konularından birisinin, yönümüzün yani hedeflerimizin belirlenmesi olduğunu söyleyebiliriz. Peki hedefler nasıl belirlenecektir? Kuşkusuz tüm bu konular **“yönetim döngüsü”** olarak tanımladığımız bir dizi teknik konuyu içerir. Şüphesiz tüm halk sağlığı uzmanları yönetim döngüsünü ayrıntılı olarak bilmek zorundadır. Sağlık yönetimi salt doğuştan gelen yeteneklerle (önemli olmakla birlikte), sezgisel olarak veya yapa-boza, alaylı bir şekilde öğrenmeye bırakılamaz. Yönetim bilimsel bir konudur.

Yönetim bilimi yaklaşık 200 yıllık bir akademik geçmişe sahip sosyal bir bilimdir. Ancak kökleri ilk insanların toplumsal yaşam dönemlerine kadar uzanan ve bilebildiğimiz kadarıyla tahminen elli bin yıllık insani ilişkilere dayanır. Zamanla şehirlerin,

orduların ve ülkelerin yönetimi alanında ön plana çıkmıştır. Günümüzde ise yaşamın her alanında yer alır. Yönetimi halk sağlığı açısından önemli yapan özelliklerinden birisi de budur. Toplumsal olan her şey halk sağlığının ilgi alanına girer. Dolayısıyla toplumsal yaşamın önemli bir bileşeni olarak toplumsal yönelimli (bölge) sağlık yönetimi tam olarak bir halk sağlığı uzmanlığı işidir. Peter Drucker’ın deyişiyle **“yönetim modern toplumun bütün kurumlarının esas / ana / yaşımsal bir kurucu organı ve işlevidir”.**

Yönetimin toplumsal boyutu, insani boyutunu oluşturur. Yönetim büyük ölçüde insan ilişkilerine dayanır (motive etmek, önderlik etmek vb). Bu nedenle yönetim, iş ve arkadaşlığın bir arada ve çok dengeli bir şekilde yürütülmesi demektir. Ohio State çalışmalarıyla 1950’li yıllarda tanımlanan yönetici ölçeklerinin bu iki boyutuna daha sonra 1990’lı yıllarda İsveçli Ekvall ve Arvonen tarafından **“değişim”** boyutu da eklenmiştir. Dolayısıyla iyi bir yönetici aynı zamanda kendi alanında olumlu yönde bir değişimi başaran kişidir. Değişim olması için de yöneticinin bilgili, vizyoner ve stratejik bir bakış açısına sahip olması gerekir. Görüldüğü üzere yönetim günümüz toplumsal yapılarının en önemli bileşenlerinden birisidir ve iyi bir yönetici olabilmek için bu alanda çok iyi bir eğitime sahip olmak gerekmektedir. Ancak yönetim alanında ne kadar iyi olursanız olun sizin dışınızdaki nedenlerle krizler veya başarısızlıklar yaşanması da olağandır. Bu nedenle bence **“yönetimde başarılı olmanın en temel kuralı öncelikle başarısızlığa dayanabilecek bir mental güce sahip olmaktır”.**

Sevgili okurlar, gelecek sayıda bu sohbete kaldığımız yerden devam edeceğiz. Bu nedenle sizlerden de katkı ve görüşlerinizi ve varsa deneyimlerinizi benimle paylaşmanızı bekliyorum.

Aşağıdaki yazıyı 2019 Kasım ayında emekli olmaya karar verdiğim gün yazdım. Halk Sağlığı Profesörü olup, 55 yaşında emekli olan ve de sonrasında mesleği icra etmeyen camiamızda olmuş mudur bilmiyorum. Emekli olduktan sonra Sinop başlangıcını pandemi nedeniyle yapamadım. Yine aynı nedenle 16 Nisan'da ayrıldım. Torunum olmadı. Çocukların kedisi Paşa ile idare ediyoruz. Köşe yazıları çok sık yazmıyorum. Diğer yazdıklarımın yörüngesinde an ve anı biriktirmeye devam ediyorum. Sevgiyle kalın.

Prof. Dr. S. Erhan Deveci

Akademiden Düşlere: Emekli Olunca Neler Yapılır?

Planladığım ve odamın duvarına yazdığım emeklilik tarihim 1 Mart 2021. Yani an itibariyle yaklaşık 15 ay sonra 55 yaşında emekli olacağım. Biliyorum, ömür olursa 12 yıl daha çalışabilirim. Niye peki emeklilik? Bakın erken emeklilik demiyorum. Erkenleri sevmem. Yaşanmışlıkları değerlendirince karar verdim. Başka mesleki hedefimin olmadığını anladım. Ve de kendime zaman ayırmam gerektiğini. Bir düşünün bakalım. Geçmiş sürecin ne kadarını kendinize ayırmışsınız. Veyahut daha kaç yaz tatil yapabileceksiniz? Hatırlayın bakalım, bomboş geçirebildiğiniz birkaç dakikanız bile olmuş mudur?

Son iki yıldır 4-5 günlük tek başıma çıktığım tatiller yapıyor ve kendimi dinliyorum. Görüyorum ki huzurluyum. Mesleki açıdan yaptığım değerlendirmede ise artık bu meslekten

ve uzmanlık dalımdan bir beklentimin kalmadığını, zaten istesen de ülkede istediğin şekilde çalıştırılmayacağını görüyorum. Bu karamsar bir tablo değil. Genelleme yapamam, ancak halk sağlığı uzmanlarının dahi “gemisini yürüten kaptan” haline geldiği bir süreçte kalmanın ne anlamı var !!?

Peki herhangi bir boşluğa düşer miyim? Emekliliğimin başlangıç 1,5 yılını; üç hafta Elazığ, bir hafta il dışı olarak planladım. Zorunlu sebep olmadıkça yurt dışına fazla gitmeyeceğim. Çünkü taharet musluğu yok..:)) Ülkemde ilk durağım Sinop olacak. Orada Sabahattin Ali'ye o dizeleri nasıl yazdığını soracağım. Araziye uygun satın alacağım aracım ve köpeğim Kıtmir ile günbatımlarında şarap, gündoğumlarında piknik tüpünde hazırlayacağım acı kahvemi yudumlayacağım.

Bir buçuk yıllık birer haftalardan sonra ver elini Şarköy. Küçük bir çiçek bahçem olacak. Sabahları ve akşamüzerleri onlarla sohbet için. Öğlen rakısı içeceğim. Haftada iki gün dağlarda olacağım. Geceleri döner miyim? Bilemem. Eşimle verandamızda şarap ikindilerimiz olacak. Denizi dinleyeceğiz birlikte. Sabah sporlarımız beraber olacak. Akşama doğru özel hobim olan lezzetleri yaratmaya mutfağa gireceğim.

Güneşli günler kadar yağmurlu günlerim de olacak. Şöminemde yanan meşe

çıtırtıları ile yağmur damlalarının candan süzülmesini harmanlayarak hayalden gerçeğe yaşayacağım. Şiirlerim için bol bol âşık olacağım. Şiir günleri olan kentleri ziyaret edeceğim. Eğer olursa hafta sonları bir günümü torunuma ayıracağım. Yerel bir gazeteye haftada iki gün köşe yazacağım. Zannetmiyorum ya sıkılırsam meslek yüksek okulunda dersler verir ya da işyeri hekimliği yaparım. Ancak sizce sıkılmaya vakit kalır mı? Kısaca kaç hayalin var ki yapmak istediklerini erteliyorsun?

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

DÜŞÜNCE ODASI

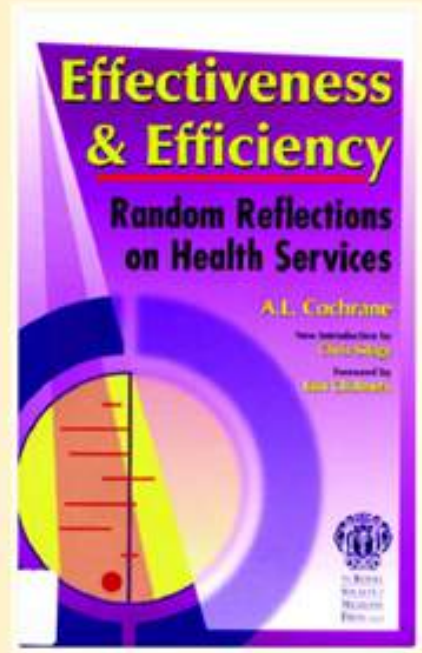
Prof. Dr. Coşkun Bakar

KANITA DAYALI TIP ve ARİSTOTELES

Bugünlerde epidemiyoloji kürsülerinin ve de tıp eğitiminin dillere pelesenk olmuş sözleri arasındadır kanıta dayalı tıp... Var olan, güncel ve güvenilir kanıtlardan yararlanılarak zarar vermeden tedavi etmeye çalışan hekimlik sanatı olarak ifade edebiliriz kanıta dayalı tıp

uygulamalarını. O kadar ki günümüzde modern tıp uygulamalarının kutsal kanonlarından biridir dokunamazsınız. Birçok kaynakta yer alan mitsel anlatılara göre 1980'lerden sonra keşfedilmiş ve tıp uygulamaları içerisine dahil edilmiştir.

"Archie Cochrane, başına buyruk yaşayan ilginç bir epidemiyologdu. Yalnız bir tıp öğrencisiyken 1935 yılında "tüm etkili tedaviler ücretsiz olmalıdır" yazan bir pankartla Londra sokaklarında yürüdü. İlk defa 1972 yılında yayınladığı aşağıdaki kitabında randomize kontrollü çalışmaların uluslararası kaydının yapılmasını ve yayımlama için kriterler belirlenmesini istedi. Günümüzde onun adıyla kullanımda olan Cochrane Kütüphanesinde yüz binlerce bilimsel makaleye tıbbi uygulayıcıların kullanımına sunulmuştur."

Kaynak: Greenhalgh T. Effectiveness and efficiency: random reflections on health services. BMJ. 2004;328(7438):529

Kanıtı Dayalı Tıp (KDT) uygulaması ile ilgili kaynaklara bakıldığında temellerinin 1972 yılında, bugün adına dijital bir kütüphane bulunan Archie Cochrane tarafından atıldığı, ancak 1980'li yılların ardından Dr. Gordon Guyatt ve Dr.David Sackett tarafından geliştirildiği yazılır. Günümüzde ise moda olan birçok şey gibi ilk defa keşfedilmişçesine tüm dünyadaki tıp eğitimleri içine yayılmıştır. Bugün tıp eğitiminde akreditasyon sistemlerinin merkezinde KDT pratiğinin yaygınlaştırılması yatmaktadır...

Ülkemizde de tercüme edilmiş olan KDT kitabının içinde bir mizansenden bahsedilir; genç bir hekim bir konuyla ilgili çelişkiye düştüğünde öğretmenine kanıtları sorar. Öğretmeni biraz düşündükten sonra herhangi bir kanıtının olmadığını, dersi de klinik şefinin uygun gördüğü şekliyle anlattığını söyler. Aslında kendisi de klinik şefinin sözlerine inanmamaktadır... (Kaynak: David L.Sackett, Sharon E. Strauss, W.Scott Richardson, William Rosenberg, R.Brian Haynes. Kantıda Dayalı Tıp, Nasıl uygulanmalı ve Öğretilmeli? Dilek Güldal, Gül Ergör, Erkan Derbek. (Çev.Editörler). Dokuz Eylül Yayıncılık. İzmir, 2008.)

KDT, hastalıkların tanı ve tedavi süreçlerinde en iyi kanıtları hekimlerin klinik deneyimi ve hastaların değerleriyle birleştirerek müdahale aşamasında kullanmaktadır. Burada belirleyici olan yapılacak uygulamaların seçiminde kanıtlara yaslanabilmektir.

Hiç düşündünüz mü:... Bugün bildiklerimizi nasıl öğrendik? Hastalıkları, tanıları, tedavileri... İnsanlara zarar vermeden onlara

iyi gelmeyi nasıl başarabildik? Kulağımıza birileri mi fısıldadı? Bizim gibi olan başka canlılardan mı gördük? Tanrılardan mı aldık bu bilgileri? Ortak bir akıldan bilgileri çoğaltmayı nasıl başarabildik?

Günümüzde KDT olarak adlandırdığımız bilimsel düşünce biçimi sanıldığı kadar yeni bir gelenek değildir. Doğaya teologların anlatıları dışından bakmaya çalışan öncüler İyonya bölgesinden çıkan bugün filozof olarak adlandırdığımız okumuş çocuklardır. Teologların -ya da ozanların- anlattıkları öykülerle yetinmeyen bu çocuklar doğanın varlığını yine doğanın kendi içinden okumaya çalıştılar ve arkhe (töz-cevher-ilk madde) denilen bir maddede doğanın nedenselliğinin ardına düştürler. Hekimler de bu arayıştan ayrı durmadılar. Hipokrates ve ardılları, hastalıkları tedavi etmeye çalışırken kutsal hastalığı bir tarafa bırakıp, vücudu cevheri olduğunu düşündükleri "Ahlât-ı Erbaa"da aradılar hastalıkların etiyojisini.

Ancak bunun kadar daha önemli bir nokta da bilginin nasıl üretileceği konusuydu. Binlerce yıllık gelenekte insan doğayı ve kendini ürettiği öyküleriyle kulaktan kulağa aktarmıştır. Mitsel anlatılar dediğimiz bu öyküler zamanla tanrıların sözleri olarak da algılandığı için anlatıcılarına ozan yanında teolog denilmiştir.

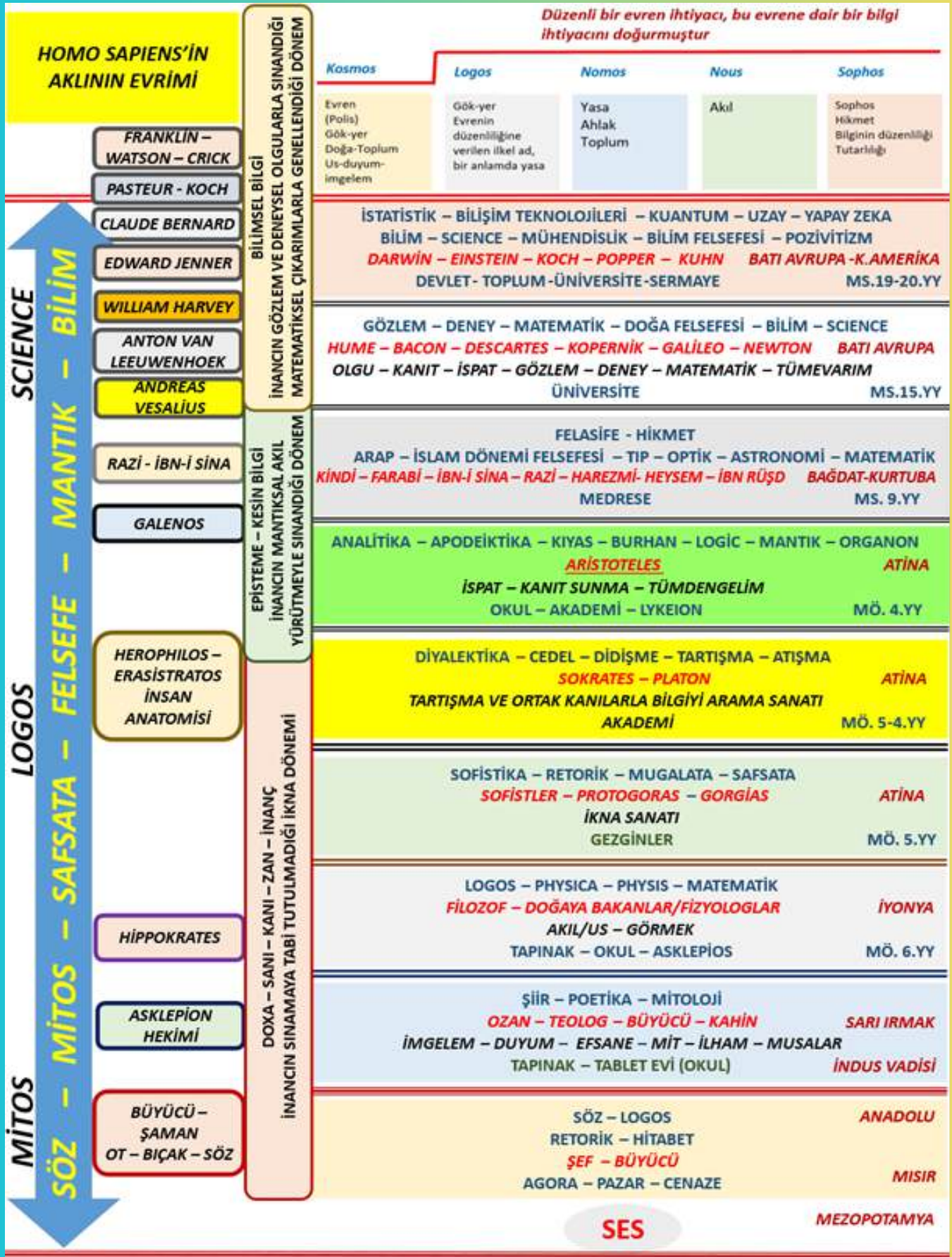
Örneğin her şeyden önce var olanın kaos olduğunu söyleyen Hesiodos, evrenin varlığını Tanrıların kaprisleriyle açıklamaya çalışmaktadır. Ya da Asklepeion'un kutsal hastalığına inanan Antik Yunan hekimleri tedavi için horoz kurban edilmesini

bekliyorlardı. Bu açıklamalar zamanla bazılarını ikna edememeye başladı ki onlardan biri Aristoteles'ti...

Bir hekim olan Aristoteles sadece İyonya'nın değil onu takip eden felsefenin de zirvesini temsil etmektedir. Birçok konuda konuşan ve yazan filozofun en güçlü yanlarından biri bugün mantık olarak adlandırdığımız kanıta dayalı düşünme yöntemidir. Filozofa göre bilim yapmak için olgusal bağlantılarla yetinemeyiz: olguların arasında (Aristoteles'e göre şeyler) zorunlu nedensellik ilişkilerini aramalıyız. Önergelerimizi mantıksal bir akıl yürütmenin ya da kıyasın öncülleri olarak alıp onlar arasında nedensellik ilişkileri kurabilirsek, sebeple sebepli arasında zorunlu ilişkiyi tasdik edebilecek açıklamalara ulaşmak mümkündür. Burası nihayetinde bilimin ereğidir: doğayı açıklayan zorunlu kuralların bilgisi... Bu bilgiye ulaşmanın iki yolubulunmaktadır. Bunlar; tümevarım ve tümünden gelim yöntemleridir.

Aristoteles'in kullandığı kıyas yönteminin o güne kadar olan düşünce yöntemlerinden farkı, şeylerin ardında bulunan zorunluluğun yani nedenselliğin ispat edilebilmesidir. Kıyas bir kanıtlamadır. Böylece olgularla ilgili açıklamalar ya tasdik edilir ya da reddedilir. Aristoteles için temel kanıtlama yöntemi dedüktif akıl yürütmeye dayanmaktadır. Bilim ise kıyas yoluyla kanıtlanmış önermeler topluluğudur (dedüksiyon). Bu önermelerin kanıtlanabilmesi için kullanılacak olan öncüller için tümevarıma (endüksiyon) ihtiyaç vardır. Aristoteles'te bir şeyi bilimsel olarak bilmek, zorunlu olanın alanını bilmektir. Böylece

şeylerin ardında yatan illiyet bağı açıklanabilir. Aristoteles ile insan aklının evriminin önemli bir aşaması geçilmiştir. O güne kadar bilgi mitsel öykülere, diyalektik gibi ortak çıkarımlara dayalı idi. Temel yaklaşım, üzerinde ikna olunacak sağduyuya uygun bir sonucun elde edilmesiydi. Elde edilen sonuçların doğruluğu ve hakikat karşısındaki yeri aranmamaktaydı. Filozof geliştirdiği yöntemle apodeiktik akıl yürütme (analitik, burhani) dediği yöntemi diğerlerinin karşısına koydu ve zorunlu olanın bilgisi haline getirdi. Biz bugün buna bilimsel akıl yürütme (science) diyoruz. Her ne kadar tüm dengeli dayalı akıl yürütmeyi, tümevarımın önüne koymuş olsa da bir şeyi bilmek için getirdiği ispat yükümlülüğü ilerici bir bakış açıydı. Ve şeyleri bilebilmenin tek yolunun nedenleriyle bilmek olduğunu açık bir şekilde vurguladı. Onun bilgiye ulaşma yöntemi 16.yüzyıla kadar insanlığın kullandığı bir sistem oldu. Her ne kadar sonrasında yeni bilgileri üretmenin önünde bir engel olmuş olsa da Aristoteles bugün kanıta dayalı bilim dediğimiz akıl yürütme yöntemini bize hediye eden filozoftur. O, o güne kadar teologların, hatiplerin, cedelcilerin ve sofistlerin elinde olan akıl yürütme yöntemini onlardan çaldı ve sonrasında gelecek bilim insanlarına hediye etti. Tıpkı Prometheus'un ateşi çalması gibi. Aynı yollardan gitmesek bile günümüzde kıyas olgulardan yeni bir şey öğrenmek için kullandığımız en etkili yöntemdir. Bugün epidemiyolojik araştırma teknikleriyle hastalıkların nedensel ilişkilerini tartışabilecek malzeme yaratabiliyorsak bu olgusal ve istatistiksel kıyas yapabilmemiz sayesinde...

İnsan Akıl Yürütmelerinin Aşamaları

(Söz, Poetik, Retorik, Analitik, Bilimsel Düşünce)

Not: Düccane Cündioğlu'nun Felsefe Dersleri'nden yararlanarak yazar tarafından hazırlanmıştır.

Perge'nin Kadınları

Ferruh N. Ayoğlu

“Şimdi ellerinize bakın” dedi yaşlı Aristeas. Genç heykel ustaları, ustalarının söylediğini yaptılar hiç duraksamadan. “O yara izlerine aldırmayın. Nasırlara da. Bazısı geçecek, bazı kalacak bir dost gibi yaşamınız boyunca. Ellerinizi, giderek anlam kazanıyor aslında.” Ellerinizi izlediler bir süre.

Neden agorada buluştuklarını anlamamışlardı. Lucius’un neden gelmediğini düşünmediler. Aylardır gece gündüz demeden çalıştığı o heykelin başında olmalıydı yine. Aristeas izin vermiş olmalıydı. Yoksa mutlaka gelirdi. “Çevrenize bakın, ne görüyorsunuz?” diyerek eliyle agorayı işaret etti Aristeas. İlk cevap veren Gaius oldu.

“İnsanlar.”

“Daha dikkatli bak.”

“Adamlar, çocuklar, tezgahlar.”

“O kadar mı?”

“Bir de kadınlar”

“Evet, kadınlar. Şimdi hepiniz onlara bakın, kadınlara. Sonra, Apollon’un arabası, değince gökyüzünün zirvesine, atölyeye gelin.”

Aristeas, genç ustaları orada bırakarak ağır adımlarla yürüdü.

Uzunca bir süre geçirdiler Agora’da, sonra topluca atölyeye yürüdüler. Aristeas, uzunca süredir uğraştığı Artemis heykelinin başındaydı. Aristeas, Roma’ya yaptığı bir seyahatte görmüştü Avlanan Artemis heykelini. Romalılar Diana diyordu Artemis’e. Sol elinde bir geyik tutuyordu Artemis. Aslında gördüğü

heykel, bronz orijinalinin bir kopyasıydı. Saatlerce karşısında durup seyretilmişti. Elbisesinin detayları, hele de o sağ elinin sırtındaki sadağa doğru uzanan duruşu bir büyü gibi kaplamıştı tüm benliğini.

Avcı Artemis, Antalya Müzesi

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Avcı Artemis heykelinin ilk olarak Atinalı heykeltıraş Leochares tarafından MÖ 4. yüzyılda bronzdan yapıldığı tahmin ediliyor. Daha sonra birçok kopyası yapılmış. En tanınmış kopya, MS 1. veya 2. yüzyıla ait olduğu öngörülen bir Roma kopyası; bugün Paris'te Louvre Müzesi'nde bulunuyor. Heykel, Papa IV. Paul tarafından 1556'da Fransa Kralı II. Henry'ye hediye edilmiş. Anlatılanlara göre hediye, kralın metresi Diane de Poitiers'e ince bir göndermeymiş. Heykel en çok Avcı Diana (Diane chasseresse) ismiyle biliniyor; Av Tanrıçası Artemis (Artémis, déesse de la chasse), Dişi Geyikli Diana (Diane à la biche) isimleri de var. Yunan mitolojisinin Artemis'i Roma mitolojisinde Diana'ya dönüşmüş. Ama onun çok tanınmış bir başka ismi daha var; Versaylı Diana.

Kral IV. Henry heykeli 1602'de Louvre Sarayı'na, hem de onun için tasarlanmış bir bölüme Salle des Antiques'e (şimdiki adıyla Salle des Caryatides) taşıyor. Ama Diana'nın yolculuğu bitmiyor. Kral XIV. Louis heykeli Versay'a, sarayın en görkemli bölümlerinden birine, Aynalı Salon olarak da bilinen Büyük Galeri'ye taşıyor. "Versaylı Diana" ismi de buradan geliyor. 1789'da Ulusal Parlamento'nun kararı ile yeniden Louvre'a geliyor. Avcı Diana'nın en tanınmış ve en güzel örneklerinden biri bugün Antalya Müzesi'nde.

Aristeas'ın üzerinde çalıştığı Avcı Artemis'in hemen ötesinde üzeri büyük bir örtü ile kapatılmış başka bir heykel duruyordu. Eliyle işaret etti. Gaius hemen çekti heykeli örten örtüyü. Örtü kayarak yere düştü. Aslında hiçbir gerçek adını bilmiyordu Aristeas'ın. "En iyi, en erdemli" anlamındaydı sözcük; Dansöz'ü görünce anladılar. Büyük bir suskunluk kapladı atölyeyi.

Dansöz, Antalya Müzesi

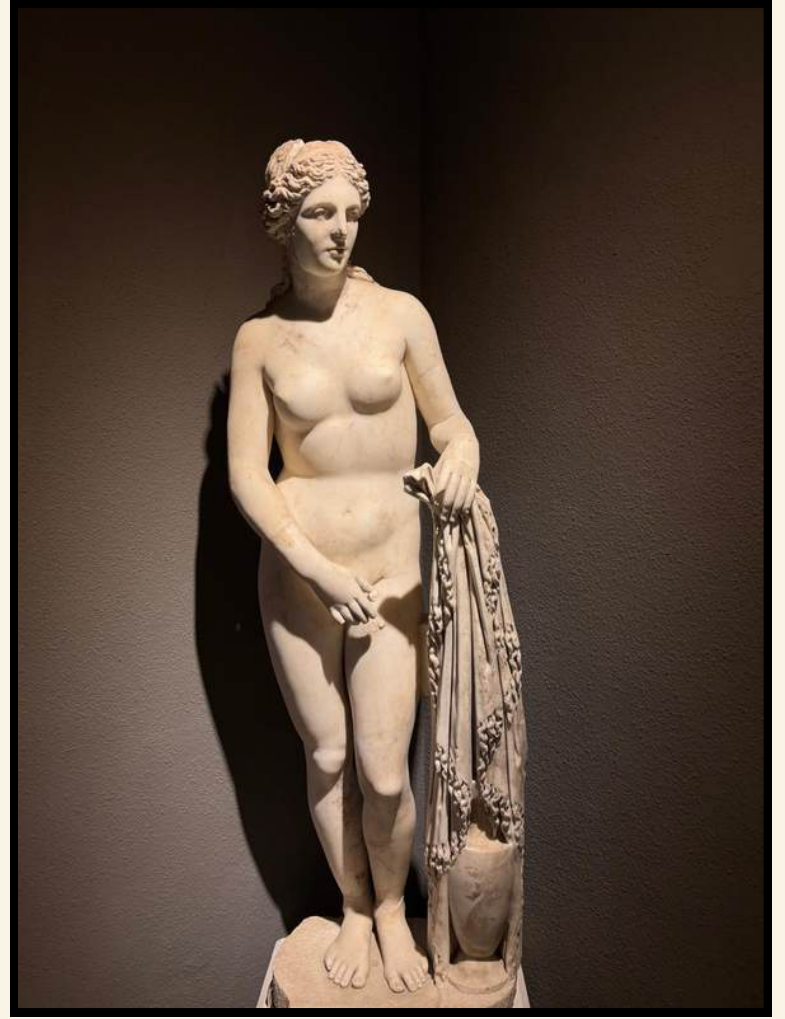
Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Perge antik kenti kazılarında 1981'de Güney Roma Hamamı bölgesinde ortaya çıkartılan ve 103 parçanın birleştirilmesi ile ayağa kaldırılan heykel "Atalante" olarak da biliniyor. Perge'nin heykel işçiliğine, sanatına "Perge Ekolü" denilmesinin en önemli nedeni. Heykel iki farklı renkte mermer ayrı ayrı kullanılarak ve daha sonra birleştirilerek oluşturulmuş. İki farklı mermer Roma İmparatorlarına ait büstlerde de kullanılmış. Ancak "Dansöz" türünün tek örneği. Dünya genelinde bir benzeri bulunmayan eşsiz bir örnek.

Dansöz, dansının içindeki dönüş anında betimlenmiş. Üzerinde “chiton” adı verilen bir giysisi var. Onun üzerinde de Antik Yunan’da “himation”, Roma’da “pallium” denilen bir tür manto bulunuyor. Heykeli hayranlık uyandıran bir eşsizliğe ulaştırırsa giysi katmanlarının dönüş hareketi ile uyumlu salınımı. Heykelin farklı boyutlardaki parçaları ayrı ayrı oluşturularak birleştirilmiş. Onun için söylenen çok şey var. Biri şu şekilde: “Mermerin ince işlenmesi ve iki veya daha fazla çeşitte mermerin tek bir eserde kullanılması Anadolu’lu yontu ustalarının heykel sanatına kazandırdığı bir yöntem olup Rönesans Dönemi’nde doruk noktasına ulaşmıştır.” Şimdi, Antalya Müzesi’nin İmparatorlar Salonu’nda bulunuyor.

Sonra hep birlikte Lucius’un yanına gittiler. Yıllar önce Aristes ondan sevdiği kadının heykelini yapmasını istemişti. Önce “olmaz” demiş, sonra kabul etmişti. Lucius’un henüz yarısını tamamladığı Afrodite heykelini görünce “bu ne?” diye sormuştu Aristes, biraz şaşkın, biraz da kızgın.

“Ama bu Afrodite. O bir tanrıça. Nasıl olur?”
“Niye Usta Aristes, niye? Tanrılar ve tanrıçalar dilediği insana aşık oluyor. Niye bir ölümlü onlardan birini sevemiyor? Neden? Kim koymuş böyle bir kuralı?” Sesinde bir titreme saklıydı Lucius’un; acının, aşkın, olanaksızın eseri bir titreme. Ustasının onu anlamaması imkansızdı. Elini Lucius’un omzuna koyup hafifçe sıkmış, gözleriyle “bitir” demişti sadece. Lucius, ustası onu Knidos’a gönderdiğinde görmüştü Praxiteles’in yaptığı Afrodite heykelini; Knidos Afroditi. Bütün detaylarını kazıyordu gözlerine, zihnine ve yüreğine. Şimdi aynısını yapıyordu işte. Tanrıçanın bilmediği bir aşkın öyküsüydü. O da Antalya Müzesi’nde şimdi.

Afrodite, Antalya Müzesi

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

“İşte gördünüz” dedi Aristes, “gördünüz üç kadını da. Şimdi son bir ödeviniz kaldı. Bir kadın büstü yapmanızı istiyorum. Sevdiğiniz kadını düşleyin. Zorlayın zihninizi. Sesini dinleyin yüreğinizin. Sizin için getirttiğim mermerlerin başına geçin sonra. Anlam verin bu kargacık burgacık taşlara. Kendinizi katın aşkınıza. Ancak o zaman bulacaksınız atomunu kainatın.” Sessizce işliklerine dağıldı öğrenciler. Günler ve geceler boyunca çalıştılar ustalarının son ödevi için. Sonra usta oldular her biri. Aşkı kattıkları için emeklerine.

Pergeli kadınlar... Sevgili... Üzgün... Hüzünlü... Kızgın... Şimdi, sessiz bir köşesinde Antalya Müzesi’nin sizi bekliyorlar.

Pergeli Kadınlar, Antalya Müzesi
Fotoğraflar: Ferruh N. Ayoğlu

NOT: Metinde heykellere yönelik aktarılan teknik bilgiler dışında kalan hikaye ve hikayede geçen isimler gerçeğe dayanmamaktadır ve yazar tarafından öyküleştirme kurgusu amacıyla oluşturulmuştur.

SAYIKLAMALAR

Doç.Dr. Servet Aker

EĞİTİM ŞART (MI)?

oldu canım ara beni
bozmaz inan, para beni
bundan başka İstanbul yok
eğitim şart, gel dinle beni
-Nejat Alp / Eğitim Şart-

Cem Yılmaz bir cips reklamında, sahte üretim yaparken yakalanır ve kameralara dönerek "Eğitim şart" der. Bu söz öbeği, eskiden eğitimin ne kadar önemli olduğunu vurgulamak için kullanılırken, zamanla içi boş bir slogana dönüşmüş, hatta alaycı bir tonda söylenir olmuştur.

Türkçede sıklıkla birbiri yerine kullanılan "eğitim" ve "öğretim" kelimeleri aslında farklı anlamlara sahiptir. Eğitim terbiye ile, öğretim ise talim ile aynı anlamı taşır. Türk Dil Kurumu'na göre eğitim, bireyin bilgi, beceri ve anlayış kazanmasını, kişiliğinin gelişmesini sağlayan bir süreçtir ve hem okul içinde hem de okul dışında gerçekleşebilir. Öğretim ise bilgi aktarımıyla sınırlıdır ve genellikle okul ortamında yapılır. Bloom'un sınıflandırmasına göre eğitim; bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanları kapsarken, öğretim yalnızca bilişsel alanla sınırlıdır.

Bu konuyu dile getirmekteki amacım, "Eğitim şart" söylemindeki yüzeyselliği bir kenara bırakarak, gerçekten 21. yüzyılda Türkiye'de eğitimin şart

gerçekten 21. yüzyılda Türkiye'de eğitimin şart olup olmadığına odaklanmaktır.

Eğitim, insanlık tarihinde yaklaşık 3000 yıldır süregelen bir gelişim ve dönüşüm sürecine sahiptir. Antik Yunan'da Platon, eğitimi insan doğasının terbiye edilme süreci olarak görmüş ve erdemli bireyler yetiştirmeyi amaçlamıştır. Reform hareketleri ve Aydınlanma Çağı, eğitim anlayışını kökten değiştirmiş, eğitimi bireyin akıl yürütme yetisini geliştiren bir araç olarak ele almıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte eğitimin, iş gücü oluşturmak için bir gereklilik haline geldiği görülür. Adam Smith, eğitimi maliyetli ama kârlı bir yatırım olarak tanımlamıştır, çünkü eğitimli bireyler üretkenliği artıracaktır. 20. yüzyılda eğitim; okullaşma oranlarının yükselmesi, eğitim teknolojilerinin yaygınlaşması ve demokratikleşme çabalarıyla şekillenmiştir. Eğitimi etkileyen en güçlü kavramlar adalet, eşitlik ve demokrasi olmuştur. Postmodernizm ise modernist eğitim anlayışlarına karşı çıkarak tek tip, merkeziyetçi eğitim yerine, bireysel farklılıkları ve yerel gerçekleri esas alan bir eğitim modelini savunur.

Postmodernist eğitim anlayışına göre:

- Evrensel ve değişmez bir eğitim modeli mümkün değildir.
- Müfredat, yerel koşullara göre şekillendirilmelidir.
- Eğitim sistemi bireysel farklılıklara duyarlı olmalıdır.
- Mutlak, değişmez bir bilgi yoktur. Bilgi, bağlama göre anlam kazanır.
- Eğitim durağan değil, sürekli yenilik üreten bir süreç olmalıdır.

Türkiye’de eğitim sistemi idealist ve realist felsefi yaklaşımlar temelinde kurgulanmıştır. İdealizm, bireyin ahlaki ve entelektüel gelişimini hedeflerken realizm eğitimde çevreye uyumu ve nesnel bilgiyi merkeze almaktadır. Zaman içinde pozitivist düşüncenin etkisi artarken, kültürel değişimlerle postmodernist etkiler de kendini göstermeye başlamıştır. İdeolojik tercihler ve tarihsel gerçekliklerin bir etkisi olarak eğitim sisteminde materyalist felsefe reel olarak etkisizdir. Günümüzde, merkezîyetçi yapının ve geleneksel sınav sisteminin baskınlığı, eğitimde felsefi çeşitliliğin tam anlamıyla uygulanmasını zorlaştırmaktadır.

Genç Cumhuriyet, ulus bilinci oluşturmayı, ahlaki değerleri yüksek ve entelektüel bireyler yetiştirmeyi hedeflemiştir. Ancak 2025 yılı itibarıyla bu hedefe uygun bir eğitim sistemimiz olduğundan bahsedemeyiz. Bu nedenle, bu şekilde eğitimin şart olup olmadığı sorusunun yanıtı muallaktır.

Tarihsel süreçte matbaanın eğitime katkısı ne kadar büyükse, 20. yüzyılın sonunda bilgisayar ve internetin eğitime etkisi de aynı derecede önemlidir. 21. yüzyılda eğitimin ne kadar "şart" olduğunu sorgularken, dünyadaki mevcut dinamikleri göz önünde bulundurmak gerekir. Eğitimle ilgili en büyük yanılgılardan biri, siyasetten bağımsız olması gerektiği düşüncesidir. Oysa eğitim, neyin öğretilmesi ve kimin eğitilmesi gerektiği gibi kararları içerdiğinden, kaçınılmaz olarak siyasal ve toplumsal değerlerle şekillenir. Eğitimin önemi tartışılmaz, ancak hangi eğitimin, kim tarafından ve nasıl bir yöntemle uygulanması gerektiği soruları üzerinde düşünmeden "eğitim şart" söylemini tekrar etmek anlamsızdır.

Öğretmenin söylediklerini veya kitapların yazdıklarını ezberleyen, bildiklerinin yüzde yüz doğru olduğunu savunan, çekingen, taklitçi ya da diktacı eğilimleri baskın, yaşamdan kopuk, skolâstik düşünce sistemine sahip, her şeyi başkasından veya devletten bekleyen, doyumsuz, sorumsuz, ezik ya da şımarık kişiler yetiştiren, düşünmeye fırsat vermeyecek kadar bilgiyle doldurulmuş, bilgi biriktirmeye dayalı eğitim anlayışından vazgeçmek zorundayız. Ancak, öğretmen ve konuların değil öğrencilerin merkeze alındığı, bilimsel yöntemleri kullanan, özgür ve esnek düşünen, demokratik, laik, sosyal adaletçi, sevgi ve saygı dolu insan yetiştirebilen bir eğitim sistemi, ne yazık ki, hâlâ bir ütopya gibi görünüyor.

Bir soru: Eğitime yüklenen sorumluluk fazla mıdır? Eğitim, yalnızca bireyin yaşamda kalmasını sağlayacak bilgileri vermek, meslek sahibi olması için sınav kazandırmak ve devletin temel ideolojilerine bağlı bireyler yetiştirmekle mi sınırlı olmalıdır? Doğru bakış bu mudur?

Bir öneri: Düşünmeye fırsat vermeyecek kadar bilgiyle doldurulmuş müfredatlardan vazgeçilmeli, bilgi biriktirmeye dayalı eğitim anlayışı sona erdirilmelidir. Anlamak, ezberlemekten daha önemlidir.

Bir selam: Yunan filozof Pyrrho’ya selam olsun.

Bir özeleştir: Eğitim, bireyin ve toplumun şekillenmesinde önemli bir araçtır. Eğitim sisteminin daha esnek, eleştirel düşünmeyi teşvik eden ve bireysel farklılıkları gözetken bir yapıya kavuşması umudunu hala taşıyorum. Ancak, bir taşra devlet üniversitesinin Tıp Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak, bu yazının başlığındaki soruya “Eğitim şarttır” şeklinde kesin bir yanıt veremem.

Kaynak:

- 1) Denis Lawton, Peter Gordon. Batı Eğitim Düşüncesi Tarihi. Nika Yayınevi, 2024.
- 2) Turan Akman Erkılıç, Adnan Boyacı, Veysel Sönmez. Eğitim Felsefesi. Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2019.

İZLER

Prof.Dr. N. Ercüment Beyhun

BABADAN OĞULA, PARİS'TEN BEYRUT'A, NEŞEDEN HÜZNE

*Nehr-i nûr etmiş idi gülşeni âsâr-ı şafak!
Gülşene dönmüş idi matla'ı envâr-ı şafak!
Geceden kurduğumuz hacle-i esrâr içre
Ne güzel urmuş idi humret-i didâr-ı şafak!
O mürüvvet-geh-i hoş-bû-yı semenzâr içre
Siper olmuştu bize perde-i zer-târ-ı şafak!
Bir ziyafet vererek kendime Sen Jermen'de,
Bir gece kesb-i neşât etmiş idim Jarden'de!*

Bu dizeler şair-i azam olarak da kabul edilen Abdülhâk Hâmid Tarhan'a ait. Paris'i çok seven Tarhan Saint Germain'de bulunan meşhur Lüksemburg bahçelerinde geçirdiği anları aktardığı bu şiirini yazdığı sıralarda Paris'in keyfini çıkarıyor, gençliğinin tadına varıyormuş. Pek güzeldir bu park, ben de severim, Saint Germain'i de öyle, bence

Fotoğraf: N. Ercüment Beyhun

Paris'in en keyifle gezilen yerlerindendir. Sanat galerileri, kitapçılar, yerel dondurmacılar, Sorbonne'dan çıkan öğrencilerin takıldığı kafeler...

Abdülhâk Hâmid Tarhan'ın bu Paris sevdasında kuşkusuz babası Hayrullah Efendi'nin çok payı vardır. Sıklıkla babadan oğula aktarılır hikayeler, bu sefer oğuldan babaya gidelim.

Babası Hayrullah Efendi, meşhur sertabiplerden Abdülhak Molla'nın oğlu, bu aile birkaç kuşak hep saraya sertabip çıkarmış bir aile. Sadece tabiplikle kalmayıp bir çok idari görevlerde de bulunmuşlar. Bürokrat bir aile. Yakın geçmişte de konuşulan Encümen-i Daniş'in ikinci başkanlığını yapmış Hayrullah Efendi. Şairlik ve tarih yazımcılığı da yanında gelmiş hep. Hayrullah Efendi'nin birkaç ciltlik neredeyse Cevdet Tarihi kadar geniş bir Osmanlı tarihi kitabı da var. Hayrullah Efendi ve babası Abdülhak Molla'nın da şairliği var. Hayri mahlasıyla şiirler de yazmış Hayrullah Efendi. Birkaç nesil devam eden bu şairlik Abdülhak Hamid'de zirveye çıkıyor. Türk edebiyat tarihinin önemli şairlerinden biri olan Tarhan'ın çocukluğunda belki düzenli eğitim aldığı tek dönem olan Paris onun hayatında hep önemli bir yer almış.

Tarhan daha onlu yaşlarının başlarında Paris'e abisinin yanına eğitime gönderiliyor, babası Hayrullah Efendi'de ardından gidiyor. 1860'lı yılların başına tekabül eden o zamanlar için önde gelen Osmanlı bürokratlarının Paris'e ziyaretleri sık karşılaştığımız bir durum, ancak Hayrullah Efendi'yi onlardan ayıran bir özellik var.

Tabip Hayrullah Efendi Paris ziyaretini oldukça detaylı bir seyahatnameyle taçlandırıyor. Bu, işte çok rastlanmayan bir durum. Ondan yaklaşık 30 yıl önce Mısırlı El Tahtavi'nin yazdığı bir seyahatname var sadece. Bizler hep batılı gezginlerin İstanbul ve Osmanlı vilayetleri için yazdığı seyahatnameleri biliyoruz ama ilk defa Hayrullah Efendi geziyor ve yazıyor, hem de ne yazma. Bugünlerde biliyorsunuz çok meşhur bu gezginlik hali. Öylesine detaylı anlatmış ki Paris'i bugün bile aynı adı taşıyan birçok sokak, tiyatrolar gibi mekanlar var. Evet hala aynı adı taşıyan sokaklar ve tiyatrolar var. Bu da seyahatnameyi okumayı çok keyifli hale getiriyor tabi. Mesela Chatelet Tiyatrosu hala aynı yerinde. Orada oynanan Rothamago isimli oyunu ise Seyahatnamenin içine aktarıyor. Bu eseri okuduğunuzda evet diyorsunuz işte babasının oğlu, Abdülhâk Hâmid Tarhan.

Rothomago

Ben köylünün rûyâsı
Gece gündüz hülyâsı
Prensesi severim
Böyle rûya isterim
Bu rüyanın meali
Verdi bana bu hâli
Zannetme kim böyledir
Vardır elbet ferdâsı

Eh, bu yazı bir tıp uzmanlık alanının gündem dergisinde yayınlanacağı için (ki bence bu yazı ne tıpla alakalı ne de gündemle bir ilgisi var), ayrıca Hayrullah Efendi de bir sertabip olduğundan; bu arada ilk tıp fakültesi olarak kabul edilen Tıphane-i Amire'nin de ilk mezunlarından, diplomasını Dr. Bernard'dan almıştır; bu yazıda biraz da

Paris'in hastanelerinden bahsetmek gerekir. Aslında yalan değil bu yönünü hiç yazasım yok. Zaten Hayrullah Efendi de eserinde çok da üzerinde durmamış bu meselelerin, ama Paris'teki tababet düzeninden övgüyle bahsediyor diyebiliriz. Hatta diyor ki *"Ben memalik-i İslâmiyye'de devlet-i Osmaniyye'de fenn-i tabâbeti (kaide-i asır-dide üzre) vaz' ve neşreden bir hanedanın içinde doğup büyümüş ve sonraları dahi Devlet-i Aliyye'nin Mekteb-i Tıbbiyesi'nde tahsil-i fûnûn-ı hikemiyye ederek, 1260 senesi bir kıt'a diploma almış ve nice seneler hizmet-i riyâset ve nezâret-i etibbâda bulunarak, İstanbul'da bulunan hekimler ile muârefe-i tâmme ve sahiham iken, Paris'te gördüğüm hekimlik nizamını İstanbul'da görmemiş idim."*

Neyse efendim, bu sıkıcı konuyu bir kenara bırakırsak, Hayrullah Efendi öyle güzel tariflemiş ki seyahatnamesinde, Paris'e ilk gittiğinde oğullarıyla karşılaşp kucaklaştığı evin adresini bile aşağı yukarı Google haritalardan bulabiliyorsunuz (Rue de Bac No.57). Ama kafelerin çoğu kapanmış. Nerede ne yemelisiniz, hangi mekanlara takılmalısınız, saraylarından hamamlarına neredeyse her konuyu detayıyla işlemiş. Bu arada dondurmayı da çok seviyor, Cafe Napolitain'in ananas ve çilekli dondurmasını özellikle. Bu kafe artık yok. Hayrullah Efendi

der ki Paris'te herkesin kendi mizaç ve hevesine göre eğlenebileceği ve meşgul olacağı bir şeyler vardır.

Paris'le ilgili bir beyit de eklemiş seyahatnameye:

Cihânın her nev' ahvalini ta'dad kabildir.

Fakat bu Paris'in medh ü senâsın yâd müşküldür.

Ama sakın romantik bir yazı beklemeyin, onu yapsa yapsa oğlu yapabilirdi zaten. En hüzünlü duygulardan, en neşeli anlara, oradan tekrar kederin dehlizlerine kadar dalıp çıkan bir şair sertabip Hayrullah Efendi'nin oğlu Abdülhâk Hâmid Tarhan.

Bu dehlizin en dibinden yazıya dökülmüş, en meşhur ve insanı en derinden etkileyen eseri ise sevgili eşi Fatma Hanım'ı Beyrut'ta kaybetmesinin ardından girdiği yas halinde iken kaleme aldığı Makber isimli şiiri. Mehmet Baha tarafından bestelenen ve bu satırları kaleme alırken bir taraftan da dinlediğim "Her Yer Karanlık...." diye başlayan Hamiyet Yüceses'in o kadife sesiyle bir kez daha sonsuzluğa kazandırılan bu eser, hala sevdiklerini kaybedenleri her dinlediğinde hüzün deryalarına daldırıyor.

*Eyvah! Ne yer, ne yâr kaldı,
Gönlüm dolu ah-u zâr kaldı*

...

Yararlanılan Kaynaklar

- Hayrullah Efendi. Avrupa Seyahatnamesi. Günümüz Yazı ve Diline Aktaran: Belkıs Altunış-Gürsoy. T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri. 2002.
- Hakan Soydaş. Abdülhâk Hâmid Tarhan'ın Paris Yaşamının Divaneliklerim Yahut Belde Adlı Eserine Yansımaları. Selçuk Türkiyat. 2021.
- Ali Akyıldız. İlk Türk Akademisi Encümen-i Dâniş. TÜBA. 2018.
- Esin Kâhya. Ondokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı İmparatorluğunda Tıp Eğitimi ve Kalburüstü Hekimlerimiz.1985.
- Mehmet Cihangir. Doğulu İki Yazarın Kaleminden Bir Kent Olarak Paris. Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2019.
- Fatih Aynacı. XIX. Yüzyılın İki Gezgini, Theophile Gautier ve Hayrullah Efendi'nin Seyahatnamelerinde Paris ve İstanbul'a Karşılıklı Bakış. SEFAD. 2019.

1 FOTOĞRAF LÖYKÜ

Fotoğraf, Mersin il merkezindeki tren garının önünde 09 Mart 2016 günü saat 23.33 de çekildi. Fotoğrafta Mersin Gar binası ile gri pantolonlu, siyah montlu 30 yaşlarında bir erkeğin merdivenlerden aşağıya indiği görülmektedir. Hava karanlık. Bina taş yapım, eski yıllara ait olduğu belli, etkileyici görünüyör.

Fotoğrafa ilişkin teknik bilgiler:

- Kamera modeli: Canon EOS 6D
- F durağı: F/2.8
- Poz süresi: 1/60 sn
- ISO hızı: ISO-6400
- Odak uzunluğu: 24 mm
- Beyaz dengesi: Otomatik
- Perde öncelikli çekim modu
- Ad: _MG_5937 numaralı fotoğraf
- Çekimde tripod kullanıldı

Bu fotoğraf, Mersin Fotoğraf Derneği Belgesel Fotoğraf Atölyesi olarak 2015-2016 yılları arasında beş fotoğrafçı ile birlikte yürüttüğümüz "Mersin-Adana Tren Hattı Projesi" kapsamında çekildi. Fotoğraf çekimi için 9 Mart Çarşamba günü akşam Mersin Tren Garında Hasibe ile buluştuk. O gün deklanşöre ilk olarak 20.32'de basmışım. Tren garının içinde

çekimler yaptık. Saat dokuz civarında Adana yönüne giden trene bindik. İlk defa makinistin yanına girdim, heyecanla trenin ön kabininde çekimler yaptım. Makinistler Arda ve Mustafa ile tanıştık, gece çalışmanın sıkıntısı konusunda dertleştik. Tarsus'ta indik, istasyon içinde, çevresinde gece çekimlerimizi yaptık. Mersin'e döndüğümüzde saat on bire yaklaşmıştı ve garın önüne çıkıp gece çekimi için tripodumuzu kurduk. Sırtımızda fotoğraf çantalarımız, hava serin, mont-şapka sıkı giyinmişiz. Garın önünde sıralı taksiler yolcu bekliyor, biz de garın önü açılsın diye taksilerin oradan gitmesini bekliyoruz. O esnada yakınımızda hızla duran otomobilden hızla ve hışımla iki erkek indi ve -"siz ne yapıyorsunuz burada, hangi hakla fotoğraf çekiyorsunuz!" sesiyle duraladık. Garın önündeki taksiciler, "ellerinde fotoğraf makinası olan sırt çantalı, şapkalı, bir kadın bir erkek iki şüpheli kişi uzun süredir bekliyorlar" diyerek bizi şikâyet

etmiş. Kimlik kontrolünden sonra -"fazla oyalanmayın, yoksa..." uyarısıyla biz çekime devam ettik. Taksiciler neden şüphelenmişti gece vakti fotoğraf çeken iki kişiden? 10 Ekim 2015 Ankara Gar Katliamı, 14 Kasım 2015 Gaziantep, 12 Ocak 2016 İstanbul ve 17 Şubat 2016 Ankara canlı bomba saldırıları sonrası toplumdaki güvenlik endişesiydi bu şüphenin temeli diye yorumladık. Şairin "Mutlu aşk yoktur" dediği zamanlardaki gibi biz de normal yaşamamaya çalıştık. Ya da normal yaşamamamız gerekiyordu.

Bıraktığımız yerden devam edecek olursak; tren garının taksiler olmadan birçok fotoğrafını çekmemize rağmen merdivenlerden inen birilerini bekliyorduk. Az sonra bir erkeğin kapıdan çıktığını gördüm ve deklanşöre bastım. Üç kare çekebildim. Kadrajdan çıkınca seslendim, hızla yaklaştım, uğruna polise şikâyet edilen ve sorguya maruz kaldığımız kişiyi merak

1 FOTOĞRAF ÖYKÜ

ettim. Tanıttık kendimizi ve tanıştık Metin ile. Yenice'de bir fabrikada işçi. Akşam vardiyası bitmiş eve dönüyor. Az önce yaşadığımız polis sorgusunu anlatınca gülüştük, ayrıntılı anlatmasını istedim kendisini. Metin aslen Tarsus-Yeniceli ve anne babası halen orada yaşıyor. Yedi yıl önce evlenince Mersin'e taşınmış, eşi Melek istasyon civarında bir okulda öğretmen ve buraya yakın oturuyorlar. *"Yenice yolları bükülür gider" türküsündeki gibi eşimin ardı sıra buralara geldim diyor içten bir gülümsemeyle. İki yaşında kızımız var, Ceren. Ömrüm yolda geçiyor, yıllardır Yenice-Mersin arasında yolda olmaktan biraz yoruldum. Gün ağarmadan yola düşerim, kendimi ararım yolda, yedi yılda çok değiştim hatta rayların üzerinde kaybolduğumu düşünürüm. Zaman zaman bu yollar ulaşmak için değil de kaybolmak için mi varlar diye sorarım kendime. Her yolcu gibi evdekileri dert ederim, geçimi dert ederim, özlemimi dert ederim. Velhasıl yüküm ağır, onları taşıyım yüreğimde onların beni taşıdıkları gibi içlerinde. Yaşım otuzu az geçti ama hatıralarım sandıklar dolusu. Her birini ayrı ayrı sarıp sarmalıyorum. Belki zarar görmesin belki de zarar vermesin diye. Çünkü taşınan hatıralar tehlikeli birer madde gibidir, iyi sarıp sarmalanmaz ise çoğunun ne zaman nerede patlayacağı bilinmez.*

Muhabbet telaşından Mersin Garı'nı unutuyordum, gar binası TCDD tarafından 1955 yılında inşa edilmiş. Mermer kaplanan bina

özenli bir işçilik göstermekte. İstasyon çeşmesi üzerine 1955 tarihi işlenmiş.

Bu fotoğrafı önce teknik ayrıntıları okuyup değerlendirelim; güzel bir kompozisyon, amber rengi ışık huzmeleri, gar binasının heybetli ve nostaljik yapısı, merdivenlerden inen bir kişi. 10 saniye sonra az önce baktığın fotoğrafta ne görmüştün diye soran olursa, etkileyici bir istasyon binası ve bir erkek olarak yanıtlarız sanırım. Öyküsünü öğrendikten sonra ise fotoğrafı büyütüp Metin'in yüzünü ayrıntılı görmek hatta tanışıp muhabbet etmek isteriz. Fotoğrafta olmasa bile Melek'i, Ceren'i merak ederiz. Makinist Mustafa ile Arda'yı hayalimizde tasavvur ederiz.

Fotoğrafa sadece teknik estetik bakış açısıyla bakmak ile işin öyküsünü öğrenerek görmek arasındaki fark bu... Fotoğrafın ışık, renk, kompozisyon gibi biçimsel-teknik noktalarına fazla önem verirsek görünürün arkasındaki görünmeyeni kavramamız güçleşir. Görünenin arkasındaki gerçeği, kabuğun içindeki çekirdeği fotoğraflamak önemlidir. Zarf ile mazruf arasındaki ilişki gibidir fotoğrafın öyküsü. Biçim güzelse içeriği, öyküyü merak ederiz. Çünkü bize bir öykü anlatılmasından hoşlanırsınız. Eğer anlatılan öykü içten ise öykünün gerçekliğini sorgulamayız ve öyküdeki kahramanları tanıdığımızı sanırız. Aslında öyküdeki kişileri fazla tanımayız, onlar hakkında olgulardan oluşan bir şeyler öğreniriz sadece, duygu ya da düşüncelerini değil. Ve kendi duygu, düşünce ve tahminlerimizle boşlukları doldurup belki de kahramanındaki ile çok az ilgisi olan yepyeni bir yaşam yaratırız. Biz de

kendi öykümüzü yazarız bir yandan. Ben de fotoğraf çekerken ve fotoğrafın öyküsünü yazarken hayal kuruyorum. Hayal kurmak ve hayatı bu yazdığım öyküler biçiminde algılamak sanırım benim kaderim. Her yolculuk bir kader birliğidir denir, kaderimin Metin'le kesiştiğini düşünüyorum.

İstese de istemese de, bilse de bilmese de, farkında olsa da olmasa da, sevse de sevmese de herkesin bir öyküsü vardır. İnsanlar biraz da yürüyen öykülerdir aslında. Ve bu kişiler kendi öykülerinin hem yazarı hem de ilk okurudur. Öykü yazmayı ve okumayı sevenler kendilerini de yaşamı da severler. Bir insanın öyküsünü anlatan yoksa ya hikâyesi yoktur ya da hikâyesi yarım kalmıştır ve insanların yaşamından çıkmıştır. Bir fotoğrafın öncesinde ya da sonrasında bir öyküsü yoksa kartpostaldan ne farkı kalır ki. Bir insanın da öyküsü yoksa yaşanmış sayılmayacağı gibi.

"Dosta doymak olmaz, kanan erkândır. Ne çare, ayrılık zamanı geldi" diyerek ayrılıyorz Metin'den, öyküsünden.

Not: Bu öyküyü 12 Mart 2025 günü yazmaya başladım ve son düzeltmeleri yapmak üzere yazıyı bugün yeniden okudum, 24 Mart. Son beş gündür Memlekette hukuk, güvenlik gibi temel insan haklarının yeniden ve yeniden askıya alındığı zamanlar yaşıyoruz. Tahminimce tren garının karşısında benzer fotoğrafı çekmek için beklesem bu defa sadece sorgulama değil biber gazı, basınçlı su ve gözaltı ile sonuçlanan bir durum yaşardım.

A. Öner Kurt

Yazarken senindir sözcükler,
bittiğinde yazmak, herkesin olur...

MAVİ YAZILAR

Prof. Dr. Ferruh N. Ayoglu

BAHAR DEDIĞİN ÖZLEMEN VAKTİ

On yılı aşmış üzerinden geçen zaman. Temmuz ayı 2014'ün. Borealis kulübün önünde alargada. Metin ile kış havuzlukta oturmuş plan yapıyoruz. Az önce, sağlandı rüzgar, şöyle bir daldık içine. Denedik. Kulüp dediğim, Ereğli Yelken İhtisas Kulübü. 1994'te kurulmuş. Çok sayıda yelken sporcusu yetiştirmiş. Üyeleri maviye ve rüzgara gönülden sevgiyle bağlı insanlar. Rüzgar yükselmiş, liman dışında kuzucuklar, rüzgar sörfü malzemelerini hazırlamış, "biraz daha yükselsin de çıkalım" diyerek sahilde bekleyen abi-amca kıdeminde sporcuları var. Oğlum Umut da oradan yetişti. Ben de.

İki tekne, beş yelkenci; Borealis'te Metin, Ali Rıza, ben, Hector'da Alp ve Erdemir. Kulüpten demir alıp Varna'ya gideceğiz. Açık denizden. Karadeniz'de. İlk olacak. "Deli misiniz, yalı yalı gidin işte" diyenler var. Karadeniz ile ilgili sözler çınlıyor çevrede. Bizim tercihimiz dönüşte yalı yalı seyretmek.

Rotamız yaklaşık 200 deniz mili. Bir süredir heyecanla izlediğimiz hava raporları, kolayımıza rüzgarlar müjdeliyor. Ortalama saatte 6 mil seyir tuttursak 33-34 saat ediyor, biz 36 saat diyoruz. Bilmediğimiz bir liman Varna, üstelik gemi trafiğine de açık; gün ışığında girmek istiyoruz. Öyleyse gece çıkacağız yola; iki gece bir gündüz. Karar alındı, 27 Temmuz'da, kısmetse saat 21 sularında, kulübün iskelesinden çözeceğiz halatları.

Güzel, keyifli bir yolculuk olmuştu Varna seyri. Seyir notlarını, anıları, duyumsamaları "Karadeniz'de 480 Mil" başlığıyla birleştirmiştım. Kim bilir, belki de paylaşırsız yakın bir tarihte.

Şimdi bahar... Bahar, çok güzel bir sözcük. Çok anlamlı. Umutlarla, düşlerle dolu, kocaman bir sözcük bahar. Anılar, sağdan soldan fışkıran defterlere düşülmüş notlar, düşler... Heyecanlı, uçuşan, biraz telaşlı, nehirler gibi denize koşan, çağrışımlarla dolu, kıpır kıpır bir duygunun adı bahar.

Tam da özlemenin vaktidir bahar. Akdeniz gözlü mavi saçlı sevgiliyi özlemenin vakti...

Bahar işte. Oradan oraya uçuşuyor yürek. Deftere not düşmüşüm, üzerine uzun uzun yazılacak bir konu. Rivayet odur ki... Yıl 1945. Sabahattin Eyüboğlu bir mektup alıyor. Cevat Şakir'den. Balıkçı "birkaç arkadaşını topla güneye gelin, güzelliğin ne olduğunu anlayın" diye yazmış satırlara. Sabahattin Eyüpoğlu da topluyor arkadaşlarını, düşüyorlar yola. İzmir'de buluşuyorlar Balıkçıyla. Atlıyorlar tekneye, ver elini maviye. Tekne, Paluko'nun teknesi. Paluko, ahtapot avcısı.

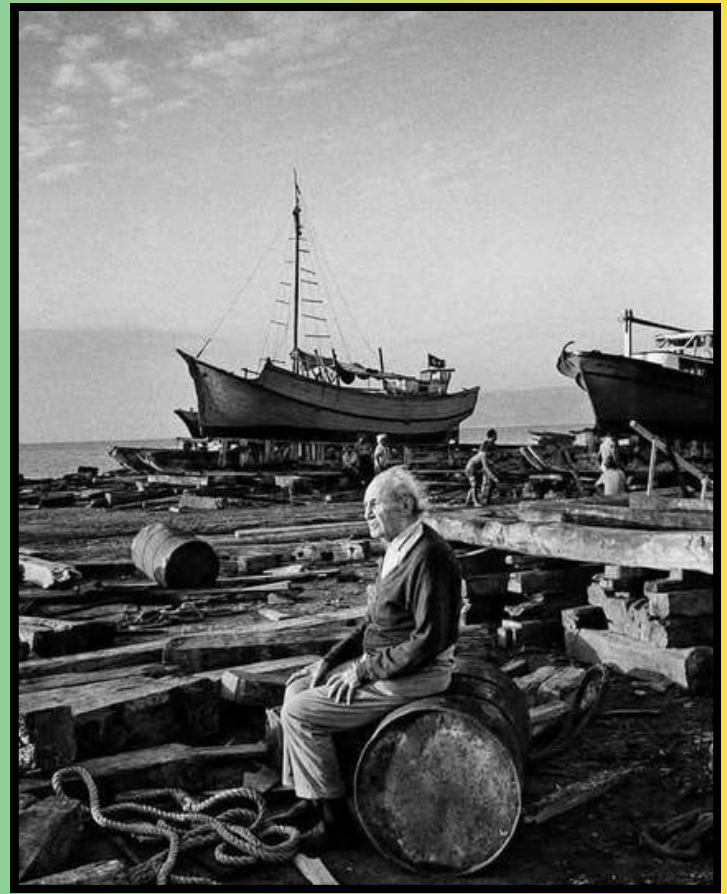
Sabahattin Eyüboğlu zengin bir adam; onu güzelliği anlamaya çalışan Balıkçı gibi bir dostu var. Balıkçı da zengin bir adam; Paluko gibi ahtapot avcısı bir dostu var. Bu değil mi zenginlik?

Anlatılanlara göre, peynir, su, tütün ve İstanköy peksimeti almışlar yanlarına. Bolca da rakı. Bir de kural koymuşlar maviye bırakırken kendilerini; gazete okumak, radyo dinlemek, mecbur kalmadıkça karaya çıkmak yok. Mavinin koynunda kendinle başbaşa kalmak; bir tür inziva işte. Yıl 1945. Evet, yıl 1945. Düşünmek, hayal etmek, anlamak zor. Bugünden 85 yıl önce...

Sonra değişen ekiplerle tekrarlanmış bu geziler her yıl. Sabahattin Eyüboğlu farklı yıllarda katıldığı gezilere dair 12 defter doldurmuş. Şimdilerde anlamı da amacı da farklılıklar gösterse de, işte o defterlerden geliyor bugünün tanınmış "Mavi Yolculuk" adı...

Azra Erhat, Mavi Yolculukların bir başka aktarıcısı, 1962 yılında şunları yazmış satırlara ve hayata: *"Mavi yolculuğu anlatmak zordur, mavi yolculuğu yaşamak gerek. Tam yirmi yıldır, onar, on beşer kişilik gruplarla, dünyanın birçok ülkelerinden gelme genç yaşlı insanlarla mavi yolculuk yaparız. Aramızda sanatçılar, yazarlar, öğretmenler, her meslekten insan bulunur. Birçoğu öğrenci ya da çocuktur, ama nereden gelmiş olurlarsa olsunlar, çevreleri, yaşları ne olursa olsun, hepsi iki üç hafta süren mavi yolculuk dönüşünde başka bir insan olarak çıkarlar karaya. Gözleri güzellikle, gövdeleri sağlıklı, ruhları mutlulukla dolmuştur."*

Dedim ya, bahar işte. Durdurmak mümkün değil düşleri. Strabon Geographika'da *"Daidala'nın sınırı olduğu Rhodosluların Peraia'sından yelken açarak, Pamphylia'ya kadar uzanan Lykia'ya gelinir..."* diye yazmış. Strabon'un sınır bellediği Daidala, İnlince'de. Fethiye'den Göcek'e girişteki İnlince Koyu Daidala'nın limanı. Strabon şöyle devam eder satırlarına: *"Daidala'dan sonra, Lykia'da, kentle aynı adı taşıyan dağa gelinir, Lykia kıyısı boyunca yapılacak gezi buradan başlar; bu kıyı bin yedi yüz stadion uzunluğundadır ve engebelidir, geçilmesi zordur; fakat limanları son derece iyi donatılmıştır ve nezih bir halk tarafından iskân edilmiştir."* İnlince Koyu'ndan başlayıp güzeller güzeli Phaselis'te biter Lykia kıyıları. Strabon'un "1700 stadion" derken kullandığı stadion, Antik Yunan ve Roma dönemlerinde haritacılıkta kullanılan bir uzunluk birimi. Kullanıldığı kaynağa ve coğrafyaya göre 180-200 m arasında değişiyor. Strabon'un kullandığı

Cevat Şakir (Halikarnas Balıkcısı)

"Attik stadion" 185 m'ye karşılık geliyor. Bu hesaplara Lykia kıyıları Strabon'a göre 314.5 km kadar.

Bazen Likya Limanları yapsak diye konuşuyoruz aramızda. İnlince'den güzeller güzeli Phaselis'e mesela. Likya öyküleriyle dolu bir seyir. Bazen Kıbrıs diyoruz. 3400 yıl önce denize açılan Lukkalı denizciler anısına. Arada, Girit'e uzansak diye geçiyor aklımızdan; giderken mono, dönerken o ada senin bu ada benim. Hani, yelkovan kuşu misali. Mavi mavi bahar düşleri işte.

Ya da hiçbirisi mesela. Evet, hiçbirisi. Tanınmış koylarda miskinlik etmek güneşin altında sadece.

Bahar işte. Yürek de akıl da uçuşup duruyor oradan oraya; umutlarla, düşlerle dolu, heyecanlı, telaşlı, uçuşan, çağrışımlarla dolu kıpır kıpır bir duygunun... Ve özlemek vakti.

Bahar... Vakitlerden özlemek vakti... Akdeniz gözlü mavi saçlı sevgiliyle girip kolkola, sevda olmak, aşk olmak vakti geliyor...

Yaklaşan etkinlikler

HASUDER GEZİCİ EĞİTİM SEMİNERİ PROGRAMI (5-9 MAYIS 2025)

TARİH	ETKİNLİK	KONAKLAMA
04.05.2025 Pazar	Hatay Öğleden sonra Gelenlerle Buluşma-Tanışma Hatay Şehir Merkezi Gezisi (katılabilenlerle) Tüm Katılımcılarla Akşam Yemeği ve Gezi Toplantısı	HATAY
05.05.2025 Pazartesi	İskenderun İlçe Sağlık Müdürlüğü Öğle Yemeği: İskenderun Hatay Halk Sağlığı Başkanlığı Hatay Geçici yerleşim alanları Akşam Yemeği: Hatay	HATAY
06.05.2025 Salı	İslahiye İlçe Sağlık Müdürlüğü İslahiye Geçici yerleşim alanları Öğle Yemeği: İslahiye Nurdağı İlçe Sağlık Müdürlüğü Akşam Kahramanmaraş'a varış ve Akşam Yemeği	KAHRAMANMARAŞ
07.05.2025 Çarşamba	Kahramanmaraş İl Sağlık Müdürlüğü Kahramanmaraş Geçici yerleşim alanları Öğle Yemeği: K. Maraş Pazarcık İlçe Sağlık Müdürlüğü Akşam Adıyaman'a varış ve Akşam Yemeği	ADİYAMAN
08.05.2025 Perşembe	Adıyaman Halk Sağlığı Başkanlığı Adıyaman Valiliği-AFAD Öğle Yemeği: Adıyaman Adıyaman Geçici yerleşim alanları Akşam Gaziantep'e varış ve Akşam Yemeği	GAZİANTEP
09.05.2025 Cuma	Gaziantep Halk Sağlığı Başkanlığı GES Değerlendirme ve Ayrılış	

Eğitimciler:

Prof. Dr. Bülent Kılıç

Prof. Dr. Beyhan Cengiz Özyurt

Doç. Dr. Derya Çamur

İlk toplanma yeri: Hatay 4 Mayıs 2025 Pazar günü

Oryantasyon, Tanışma, Program Tanıtımı,
Hatay merkezde çarşı gezisi (isteyenler için)
Hatay'da akşam yemeği
Konaklama: Hatay

5 Mayıs Pazartesi sabah İskenderun'a gidiş-İskenderun İlçe Sağlık Müdürlüğü

Öğle yemeği İskenderun
Öğleden sonra: Hatay Halk Sağlığı Başkanlığı
Hatay Geçici yerleşim alanları
Hatay'da akşam yemeği
Konaklama: Hatay

6 Mayıs Salı sabah Hatay'dan ayrılış

İslahiye İlçe Sağlık Müdürlüğü
İslahiye Geçici yerleşim alanları
Öğle yemeği İslahiye
Öğleden sonra: Nurdağı İlçe Sağlık Müdürlüğü
Akşam yemeği K.Maraş
Konaklama: K.Maraş

7 Mayıs Çarşamba sabah K.Maraş İl Sağlık Müdürlüğü

K.Maraş Geçici yerleşim alanları
Öğle yemeği K.Maraş
Öğleden sonra: Pazarcık İlçe Sağlık Müdürlüğü
Akşam yemeği Adıyaman
Konaklama: Adıyaman

8 Mayıs Perşembe sabah Adıyaman Halk Sağlığı Başkanlığı

Adıyaman AFAD
Öğle yemeği Adıyaman
Öğleden sonra: Adıyaman Geçici yerleşim alanları
Akşam yemeği Gaziantep
Konaklama: Gaziantep

9 Mayıs Cuma sabah Gaziantep Halk Sağlığı Başkanlığı

Öğle yemeği Gaziantep
Öğleden sonra: Gezi Değerlendirmesi
AYRILIŞ GAZİANTEP üzerinden

Sağlıklı Bir Gelecek İçin Aşı Kararlılığı Sempozyumu

25 Nisan 2025
Ankara

Sempozyum UNICEF'in katkıları ile gerçekleştirilecektir.

Sempozyum Düzenleme Kurulu

Prof.Dr.C.Tayyar Şaşmaz (Başkan)
Uzm.Dr.B.Nehir Buğdaycı Yalçın (Sekreter)
Doç.Dr. Derya Çamur
Dr.Öğr.Üyesi. Zehra Kılınç
Uzm.Dr.Onur Acar
Uzm.Dr.Öykü Turunç
Uzm.Dr.Mine Yenice
Dr. Sevilcan Başak Ünal
Arş.Gör.Dr.Burcu Ecem Uğuz

XII. İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KONGRESİ
22-25 EKİM 2025, ANKARA

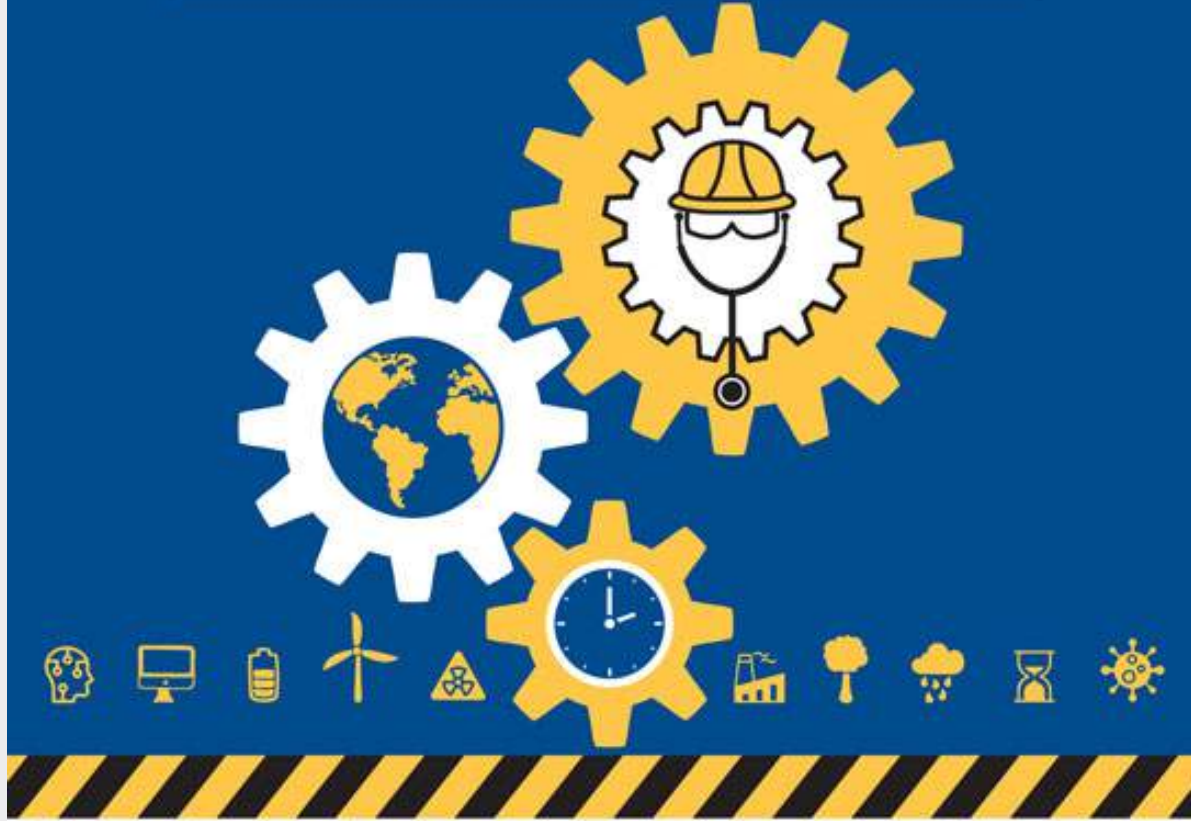
tmmob
makina mühendisleri odası

uctea
chamber of mechanical engineers

**XII. İŞÇİ SAĞLIĞI VE
İŞ GÜVENLİĞİ KONGRESİ** | **XII. OCCUPATIONAL HEALTH
AND SAFETY CONGRESS**

Dünyada ve Türkiye’de Değişimler, ISIG’de Örgütlenme
Changes in The World and in Türkiye, Organization in OSH

22-25 EKİM / OCTOBER 2025

SAAT / TIME 09:30-18:00

ANKARA

TMMOB MAKİNA MÜHENDİSLERİ ODASI

Gerçekleşen etkinlikler

8. ULUSLARARASI 26. ULUSAL HALK SAĞLIĞI KONGRESİ KONGRE KİTABI YAYIMLANDI

8. ULUSLARARASI • 26. ULUSAL
HALK SAĞLIĞI
KONGRESİ 5-7 ARALIK 2024
ANKARA

**“Yerel Yönetimler
ve
Halk Sağlığı”**

KONGRE KİTABI
YAYIMLANDI!

**Kongre kitabına
ulaşmak için tıklayınız**

www.uhsk.org/2024

hasuder.org/Kongreler/EKitapIndir/4dd836d8-318d-6785-1f09-3a17624053a7

Flipbook için: <https://heyzine.com/flip-book/5f2140abae.html>

SAĞLIK BAKANLIĞI'NDAN SİGARA BIRAKMA POLİKLİNİKLERİ YAZISI

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Sayı : E-86696344-045.99-267946214
Konu : Sigara Bırakma Poliklinik Hizmetleri

09.02.2025

DAĞITIM YERLERİNE

Halk sağlığı uzmanı hekimlerin sigara bırakma polikliniklerinde çalışmaları ve sigara bırakma tedavisinde kullanılan ilaçları yazma yetkileri hakkında, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünden görüş talep edilmiş olup adı geçen Genel Müdürlük, Ek'te yer alan yazısında özetle "konu hakkında Halk Sağlığı Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma Sistemi Komisyonu'na görüş sorulduğunu, mezkur komisyonun 15.01.2025 tarihli görüşü doğrultusunda; halk sağlığı uzman hekimlerin sağlık hizmeti sunarken sigara bırakma polikliniklerinde görev alabileceklerinin, konu ile ilgili ilaçları reçete edebileceklerinin ve takibini yapabileceklerinin değerlendirildiği" görüşüne yer verilmiştir.

Konuyla ilgili iş ve işlemlerin Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından iletilen görüş doğrultusunda yürütülmesinin uygun olacağı hususunda,

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Doç. Dr. Muhammed Emin DEMİRKOL
Bakan a.
Halk Sağlığı Genel Müdürü

Ek: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yazısı (2 Sayfa)

Dağıtım:
81 İl Sağlık Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge doğrulama kodu: AE58699F-C7D6-40E9-80CE-865D3F2A9FC7

Belge doğrulama adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/saglik-bakanligi-ebys>

Sağlık Mahallesi A.Adnan Saygun Cad. No 55 B Blok. 06800
Telefon No: 0 312 565 55 00
e-Posta: Internet.Adresi:https://www.saglik.gov.tr/
Kep Adresi:

Bilgi için: Şükran KESKİN GÜRBÜZ
Hemşire
Telefon No: 031256555624

WEBİNERLERİMİZ DEVAM EDİYOR

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

*İstatistiklerde
Deprem ve Çocuk
Ölümleri*

Doç. Dr.
Uğurcan Sayılı
Konuşmacı

Dr. Öğr. Üyesi
Burak Kurt
Moderatör

Tarih: 21 Ocak 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Tek Sağlık

Prof. Dr.
Gülşin Yapıcı
Konuşmacı

Prof. Dr.
H. Şahan Güran
Konuşmacı

Prof. Dr.
Günay Saka
Moderatör

Tarih: 28 Ocak 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webinerleri

*Afetlerde Kriz
Yönetimi*

Doç. Dr.
Ferhat Devrim Zengül
Konuşmacı

Doç. Dr.
Derya Çamur
Moderatör

Tarih: 4 Şubat 2025
Saat: 14.00

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

WEBİNERLERİMİZ DEVAM EDİYOR

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Göçmen Sağlığı ve Araştırma Gereksinimleri: Avrupa Perspektifi

Prof. Dr.
Zeliha Öcek
Konuşmacı

Prof. Dr.
Dilek Aslan
Moderatör

Tarih: 25 Şubat 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Afet Bölgelerinde Halk Sağlığı Hizmetleri: Pakistan ve Libya Örnekleri

Doç. Dr. Mehmet
Enes Gökler
Konuşmacı

Dr. Öğr. Üyesi
Burak Kurt
Konuşmacı

Doç. Dr.
Arda Borlu
Moderatör

Tarih: 04 Mart 2025
Saat: 12.30

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

Halk Sağlığı Uzmanları Derneği
Webiner Çalışma Grubu

Hastalık Yüğü Çalışması

Prof. Dr.
Enis Barış
Konuşmacı

Prof. Dr.
Bülent Kılıç
Moderatör

Tarih: 18 Mart 2025
Saat: 17.00

HASUDER
YouTube Kanalı
youtube.com/c/KanalHASUDER

AŞI KARŞITLIĞI VE KARARSIZLIĞI SEMPOZYUMU
1 NİSAN 2025, MANİSA

Aşı Karşıtlığı ve Kararsızlığı Sempozyumu

Sözel Bildiri Son
Gönderim Tarihi:
1 Nisan 2025

Aşı karşıtlığı ve kararsızlığının
epidemiyolojisi
Aşı karşıtlığı ve kararsızlığında iletişim
Aşı karşıtlığı ve kararsızlığına etik,
hukuki ve sosyal çalışma yaklaşımı

Düzenleyen kurumlar:

- Manisa İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD

<https://tip.mcbu.edu.tr/anasayfa.tr.html>

10 Nisan 2025

Manisa İl Sağlık Müdürlüğü Konferans Salonu
Manisa

TÜRKİYE’NİN

HALK SAĞLIĞI UZMANI GEREKSİNİMİ

PLANLAMA – İSTİHDAM ve
TUS - YDUS KONTENJANLARI

**Türkiye'nin Halk Sağlığı Uzmanı Gereksinimi:
Planlama - İstihdam ve TUS - YDUS Kontenjanları
Çalıştay Raporu**

Raporu Hazırlayanlar: Bülent Kılıç, Salih Keskin, Eray Öntaş

Katkı Sunanlar	
Onur Acar	İlke Karadağ
Ceren Arkant	Salih Keskin
Dilek Aslan	Bülent Kılıç
Muhammed Atak	Zehra Kılınç
Bengü Nehir Buğdaycı	Burak Kurt
Banu Çakır	Volkan Medeni
Derya Çamur	Eray Öntaş
Sertaç Çankaya	Beyhan C Özyurt
Meltem Çöl	Ceyda Şahan
Didem Daymaz	Ferdi Tanır
Mestan Emek	Mithat Temizer
Erhan Eser	Hakan Tüzün
Mehmet E Gökler	Abdullah Uçar
Buket Karaca	Mümine Yüksel

14 Şubat 2025 / Ankara

Atıf için: HASUDER (2025) Türkiye'nin Halk Sağlığı Uzmanı Gereksinimi: Planlama-İstihdam ve TUS-YDUS Kontenjanları Çalıştay Raporu. HASUDER, 14 Şubat 2025, Ankara.

YÖNETİCİ ÖZETİ – Halk Sağlığı Ana Dal Uzmanlığı

Türkiye’de 2025 yılı Şubat ayı itibarıyla toplam 949 halk sağlığı uzmanı bulunmaktadır. Bu uzmanların 726’sı (%76) T.C. Sağlık Bakanlığı bünyesinde, 217’si (%23) üniversitelerde çalışmaktadır. Türkiye’de her yüzbin kişiye 1,1 halk sağlığı uzmanı düşmekte ve bu oran uluslararası standartlarda belirlenen yüz binde 3 halk sağlığı uzmanı hedefinin oldukça altında kalmaktadır.

Bu çalıştayda yapılan hesaplamalara göre Türkiye’de 2025 yılından itibaren TUS halk sağlığı kontenjanları yıllık yaklaşık 300-400 arasında gerçekleşirse, 2035-2040 yılı projeksiyonlarına göre, ülke genelinde toplam halk sağlığı uzmanı sayısının yüzbinde 3 hedefine ulaşacak şekilde yaklaşık 2700 kişiye ulaşması sağlanmış olacaktır. Bu nedenle halk sağlığı uzmanı açığının kapatılabilmesi için TUS kontenjanları artırılmalıdır. Ancak TUS Halk sağlığı ana dal kontenjanları belirlenirken ilgili anabilim dalında yan dal uzmanlık eğitimi de veriliyorsa öğretim üyelerinin iş yükü ve eğitimin niteliğini dikkate alacak şekilde bir TUS/YDUS kontenjanı dengesi gözetilmelidir.

Buna ek olarak halk sağlığı uzmanlarının çalışma alanlarının genişletilmesi adına mevcut çalışma alanlarına ek olarak Sağlıklı Hayat Merkezleri, Sigara Bırakma Poliklinikleri, Halk Sağlığı Acil Müdahale Ekipleri ve Çalışan Sağlığı Merkezleri gibi alanlarda istihdam olanaklarının artırılması, mevcut ve gelecekteki ihtiyaçların karşılanabilmesi için kritik bir önem taşımaktadır.

Ayrıca halk sağlığı uzmanlarının yönetici pozisyonlarda görevlendirilmesi, uzmanlık alanı yetkinlikleri dışında kalan uygulamalara yönlendirilmemesi ve yeterli istihdam politikalarının oluşturulması gerekmektedir. Bu bütünlüğün sağlanabilmesi için HASUDER, Üniversiteler, Sağlık Bakanlığı, Yeterlik Kurulu ve TUKMOS Halk Sağlığı Komisyonu arasındaki iş birliği mekanizması daha da güçlendirilmelidir. Sağlık Bakanlığı ile HASUDER arasında belli periyotlarla halk sağlığı uzmanlarının sayısını, dağılımını, istihdamını değerlendirme, planlama ve TUS/YDUS kontenjanlarını belirleme toplantıları yapılmalıdır.

Bu önerilerin hayata geçirilmesi, halk sağlığı alanında nitelikli ve yeterli insangücü oluşturulmasına olanak tanıyacak, stratejik plan ve kalkınma hedeflerinin başarıyla uygulanmasını destekleyecektir. Mevcut ve gelecekteki halk sağlığı tehditlerinin (salgınlar, kronik hastalıklar, çevresel ve iklim kaynaklı afetler, tütün vb) yönetiminde etkin rol oynamak, ancak sürdürülebilir bir planlama ve yeterli sayıda uzman yetiştirmekle mümkündür. Böylece, koruyucu sağlık hizmetlerinden, toplum tabanlı müdahalelere kadar geniş bir yelpazede halk sağlığı uzmanlarının katkılarıyla ülkemizin sağlık sistemi ve toplumun sağlık düzeyi güçlenecektir.

Sonuç olarak Türkiye’de halk sağlığı uzmanlığı alanındaki insangücü ve eğitim altyapısı, ulusal stratejik planların işaret ettiği hedeflerin gerisinde kalmaktadır. Bu raporda ortaya konan bulgular ve senaryo analizleri, ülkemizin yüz binde 3 halk sağlığı uzmanı hedefini yakalayabilmesi için TUS halk sağlığı kontenjanlarının hızla artırılması ve eğitim kapasitesinin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

YÖNETİCİ ÖZETİ – Halk Sağlığı Yan Dal Uzmanlıkları

Türkiye’de halk sağlığı ana dalına bağlı epidemiyoloji, iş ve meslek hastalıkları ve çevre sağlığı yan dal uzmanlıkları bulunmaktadır. Şubat 2025 itibarıyla ülkemizde 33 epidemiyoloji (22’si halk sağlığı uzmanı), 62 iş ve meslek hastalıkları (20’si halk sağlığı uzmanı) ve 5 çevre sağlığı yan dal uzmanı mevcuttur. Mevcut uzman sayısı ve YDUS kontenjanlarındaki azalma, koruyucu sağlık hizmetlerine verilen önemin giderek azaldığını göstermektedir. 2024 yılında açılan 1035 yan dal uzmanlık kontenjanından sadece üçünün halk sağlığı uzmanlarına ayrılması, bu alanın ciddi bir ihmal ile karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır.

Salgınlar, bulaşıcı hastalık tehditleri ve veri temelli sağlık politikaları için epidemiyoloji uzmanlarının yetiştirilmesi ve istihdamı stratejik bir zorunluluktur. Halen sadece 3 üniversitede epidemiyoloji yan dal eğitimi verilmektedir. Bu nedenle üniversitelerde yeni Epidemiyoloji Bilim Dalları kurulmalı, akademik kadrolar güçlendirilmeli ve Sağlık Bakanlığı ile iş birliği içinde YDUS epidemiyoloji kontenjanları artırılmalıdır. Bunun için YDUS’ta halk sağlığı uzmanları için her yıl en az 8 epidemiyoloji kontenjanı açılmalıdır. Uzmanların, Sağlık Bakanlığı merkez teşkilatında ve nüfusu 1,5 milyonun üzerindeki illerde, doğrudan karar vericilere bağlı kurulacak “epidemiyoloji birimlerinde” tanımlanmış iş ve sorumlulukla görev alması sağlanmalıdır.

Türkiye’de yaklaşık 35 milyon çalışan bulunmaktadır ve yıllık 140.000-420.000 meslek hastalığı tanısı konulması beklenmektedir. Ancak bu alanda sadece 8 kurumda, 16 eğiticiyle yan dal eğitimi verilmektedir. Üniversiteler, meslek hastalıkları hastaneleri ve kamu kurumlarında iş ve meslek hastalıkları uzman istihdamı artırılmalı, bunun için YDUS’ta halk sağlığı uzmanları için her yıl en az 8 iş ve meslek hastalıkları kontenjanı açılmalıdır. Bu sayı her 5 yılda bir revize edilmelidir.

İklim değişikliği, çevresel kirlilik ve afetler halk sağlığı için giderek büyüyen tehditlerdir. Buna rağmen Türkiye’de sadece iki anabilim dalında çevre sağlığı yan dal eğitimi verilmekte ve yalnızca 5 çevre sağlığı uzmanı bulunmaktadır. YDUS’ta çevre sağlığı kontenjanları artırılarak her yıl en az 12 yan dal kontenjanı ayrılmalı, çevre sağlığı yan dal uzmanı yetiştirme kapasitesi güçlendirilmeli, bunun için üniversitelerde çevre sağlığı eğitimi veren bölümler ve eğitici kapasitesi artırılmalıdır.

Yan dal uzmanlık sınav sisteminde de iyileştirmeler yapılmalı, sınavlar açık uçlu soruların yerine çoktan seçmeli sorularla yapılmalı ve sınav yılda iki kez gerçekleştirilmelidir. Mevcut yan dal uzman açığını kapatmak için YDUS kontenjanları eğitici kapasitesine ve ana dal kontenjanlarına göre dengeli olarak artırılmalıdır. Ayrıca yan dal uzman istihdamı iyileştirilmiş ücretler, kısaltılmış devlet hizmet yükümlülüğü, araştırma destekleri ve karar mekanizmalarına doğrudan katılım fırsatları ile özendirilmelidir.

**HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ
SAğLIK VE SOSYAL YARDIM VAKFI**

**NÜFUS POLİTİKALARI VE
ÜREME HAKLARI
ÇALIŞTAYI RAPORU**

**15 Şubat 2025
Ankara**

NÜFUS POLİTİKALARI VE ÜREME HAKLARI ÇALIŞTAYI RAPORU

HALK SAĞLIĞI UZMANLARI DERNEĞİ
SAĞLIK ve SOSYAL YARDIM VAKFI

15.02.2025
Ankara

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Ayşe Akın
Prof. Dr. Şevkat Bahar Özvarış
Prof. Dr. Türkan Günay
Doç. Dr. Aslı Davas
Uzm. Dr. Pelin Şavlı Emiroğlu
Uzm. Dr. Ahmet Furkan Süner

NÜFUS POLİTİKALARI VE ÜREME HAKLARI ÇALIŞTAYI

SONUÇ BİLDİRGESİ

(3 MART 2025)

Son günlerde nüfus politikalarında yapılması önerilen değişiklikler ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Nüfus Politikaları Kurulu’nun, nüfusu artırmaya yönelik planlamalar yapmakla görevlendirilmesi ve 1965 yılından bu yana bir insan hakkı olarak büyük emeklerle yürütülen ve ülkemiz için son derece önemli olan mevcut nüfus politikasına aykırı uygulamalar ciddi kaygılara yol açmıştır:

Çünkü;

1. Doğumların teşvik edilmesi sonucunda kadın ve çocukların, ailelerin ve toplumun sağlığı zarar görebilir;
2. İstemediği halde gebe kalan ve riskli gebeliği olan kadınların sağlıksız koşullarda düşük yapma eğilimleri ve bunun sonucunda anne ölümleri artabilir;
3. Kadın haklarının temel bir ilkesi olan kadının üreme ve cinsel yaşamıyla ilgili karar verme bağımsızlığı zarar görebilir;
4. Kadının özgürlüğü, toplumsal yaşama katılımı, çalışma hürriyeti engellenebilir ve kadının toplum içindeki statüsünde gerilemeler görülebilir;
5. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı daha da artar ve böylece zaten erkek egemen olan toplumumuzda kalıcı zararlar ortaya çıkabilir;
6. İşsizlik, eğitimsizlik, yoksulluk gibi sosyal sorunlar daha da artabilir;
7. Kalabalık nüfus, çevre sorunlarının artmasına, ülkenin doğal kaynaklarının tüketilmesine ve iç göçleri artırarak hızlı ve plansız kentleşmeye yol açabilir.

Önerilen uygulamaların, kadınların birey olarak haklarını tanımayan, onları sadece “anne” ve “eş” rollerine indirgemeye çalışan politikalar, başta eğitim, istihdam, sağlık hizmetlerine erişim ve üreme hakları olmak üzere pek çok alanda kadınların toplumsal yaşama katılımını sınırlandırıcı olacağı ve kadınların insan haklarından eşit yararlanmalarını olumsuz etkileyeceğinden kaygı duyulmaktadır.

Öte yandan, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu’nun (UNFPA) 2023 Nüfus Raporunda, birçok ülkede daha büyük aileleri teşvik etmek amacıyla kadınlara ve eşlerine mali teşvikler ve ödüller sunulduğunda bu ülkelerde doğurganlık oranlarının etkilenmediği, bu tür politikaların kadın haklarına zarar verdiğinin kanıtlandığı ifade edilmektedir. Nitekim, Türkiye’de de 2018 yılından beri özellikle birinci basamak sağlık kuruluşlarında her vatandaşın hakkı olan doğum kontrol yöntemlerine erişimde ciddi sıkıntılar, engeller yaşanmasına karşın doğurganlık hızları artmamaktadır.

Biz, aşaşıda imzası bulunan sivil toplum örgütleri olarak, eşitlikçi ve adil bir nüfus politikasının benimsenmesi gerektiğini vurguluyoruz. Kadınların bedenleri, yaşamları ve gelecekleri üzerindeki kararların yalnızca kendilerine ait olduğunu ve devlet politikalarının, bireylerin bu haklarını koruyacak, gereksinimlerini karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini vurguluyor ve aşaşıdaki hususların ve önlemlerin uygulanması çağrısında bulunuyoruz:

1. Üreme sağlığı hizmetlerine erişim temel bir insan hakkıdır ve doğum kontrol yöntemleri, güvenli rahim tahliyesi (kürtaj) hizmetleri ve kapsamlı cinsel sağlık eğitimi ücretsiz ve herkes için erişilebilir olmalıdır;
 2. Kadınların bedenleri ve doğurganlıkları üzerindeki baskıcı uygulamalardan derhal vazgeçilmelidir;
 3. Üreme sağlığı hizmetlerine erişimi engelleyen uygulamalar kaldırılmalı, kadınların sağlık hakları güvence altına alınmalıdır;
 4. Kadınların toplumsal ve siyasi yaşamda karar alma mekanizmasında ve istihdamda daha fazla yer alması teşvik edilmeli, ekonomik bağımsızlıkları desteklenmelidir;
 5. Kadın ve erkek, evli olan ya da olmayan bütün bireylerin doğum kontrolü yöntemlerine erişim haklarına saygı duyulmalı ve devletin Anayasamızın 41. maddesinde yer alan “aile planlamasının öğretilimi ve uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alıp teşkilatı kurma” görevinden asla vazgeçilmemelidir;
- Doğum kontrolü uygulamalarının bir tıbbi gereklilik olduğundan hareketle, gebe kalmalarında risk bulunan kadınlara özenle yaklaşılmalı ve gebelikler arasındaki sürenin en az iki yıl olmasını sağlayıcı hizmetler özendirilmelidir;
7. Sık doğumların, istenmeyen gebeliklerin ve ergenlik dönemindeki evliliklerin anne ve bebek ölümlerini artırdığı göz önüne alınarak aile, kadın ve çocuk sağlığını riske atan politikalardan vazgeçilmelidir;
 8. Eğitimde ulusal düzeyde cinsiyete dayalı ayrımcılık yaratmayan, gerektiğinde kız çocuklara pozitif ayrımcılığı öngören, cinsiyet eşitliğini dikkate alan eğitim sistemine geçilmelidir;
 9. Kadına yönelik şiddet ve ayrımcılıkla mücadele edilmeli, kadınları şiddete karşı daha savunmasız hale getiren ve ekonomik bağımsızlıklarını kısıtlayan politikalar asla yaşama geçirilmemelidir;

10. Gençler cinsel sağlık ve üreme sağlığı konusunda bilinçlendirilmeli, yaşa göre uyarlanmış cinsel sağlık eğitimi okul müfredatına dâhil edilmelidir;
11. Yoksul, kırsal bölgede yaşayan, göçmen, engelli ve farklı cinsel eğilimleri olan bireyler dâhil olmak üzere dezavantajlı grupların ihtiyaçları olduğu zaman ve ihtiyaçları olduğu kadar sağlık hizmetlerine erişimi güvence altına alınmalıdır;
12. Gelecekte ülkemizdeki çalışan nüfusun (15-64 yaş grubu) azalmayacağı gerçeğinden hareketle, bu yaş grubundakilerin istihdamı ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi konularında sosyal politikalar uygulanmalıdır;
13. Ülkemiz nüfusunun kaçınılmaz olarak yaşlanacağı gerçeğı göz önüne alınarak, yaşlıların üretime katılmaları, aktif yaşlanma ve kronik hastalıkların yönetimi konularında programlar geliştirilmeli ve uygulanmalıdır;
14. Sağlık çalışanları ülkenin nüfus yapısına uygun olarak planlanmalı, bu cümleden olarak kronik ve yaşlılıkla ilgili uzmanların ve evde bakım elemanlarının yetiştirilmesine ilişkin yaklaşımlara önem verilmelidir;
15. Demografik gelişmeler, hastalık örüntüsü, sağlık hizmetlerini kullanım ve sağlık harcamaları konularında sürekli toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de gösterebilecek veri toplanmalı ve analizler yapılarak nüfus politikaları bilgiye/kanıta dayalı olarak planlanmalıdır.

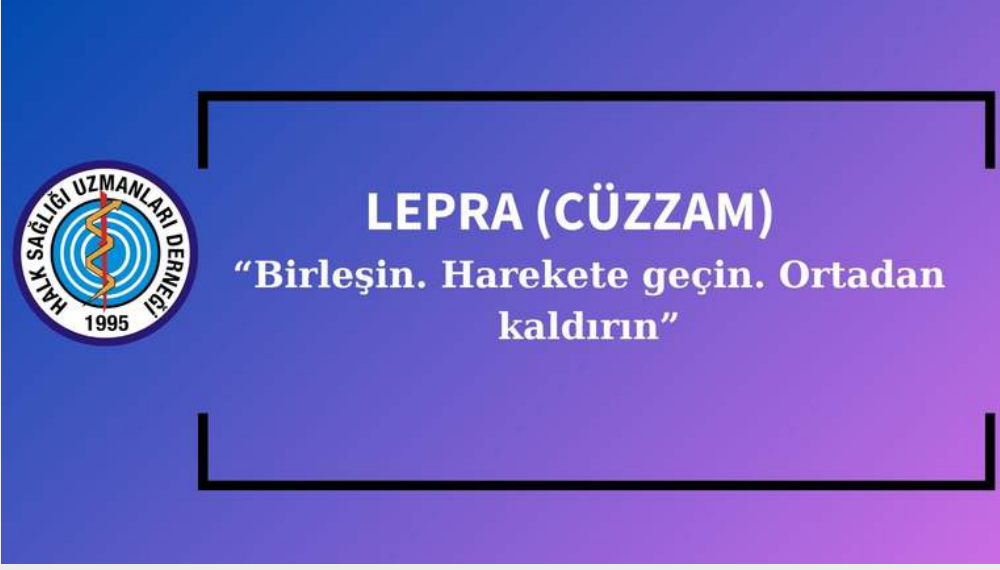
Ülkemizin nüfusundaki değişimlerden endişe edilmesini gerektirecek bilimsel kanıtların olmadığını görüyor, nüfusu artırmak için değil, yaşlanan toplumun sorunlarına hazırlanmanın daha hakça ve akılcı olacağı inancıyla, aile planlamasını da kapsayan cinsel ve üreme sağlığı hizmetlerinin bir insan hakkı, kadın hakkı ve sağlık hakkı olduğunu, ülkemiz açısından asıl hedefin genç ve kalabalık değil nitelikli ve sağlıklı nüfus olması gerektiğini savunuyor ve bu görüşlerimizi yetkililere, politikacılara, akademik çevrelere, basın organlarına ve kamuya duyurmayı bir görev ve sorumluluk sayıyoruz.

Halk Sağlığı Uzmanları Derneğı (HASUDER)
Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı (SSYV)

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

31 Ocak 2025
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

4 Şubat 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

8 Şubat 2025
Tütün İle Mücadele
Çalışma Grubu

4 Mart 2025
Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve
Üreme Sağlığı Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

**8 MART 2025
DÜNYA KADINLAR GÜNÜ:
KADIN SAĞLIĞI VE HAKLARI
ÖNCELİĞİMİZ OLMALIDIR**

7 Mart 2025

**DÜNYA TUZA DİKKAT
HAFTASI**

14-20 MART 2025

10 Mart 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

21 Mart 2025
Engelsiz Toplum
Çalışma Grubu

25 Mart 2025
Bulaşıcı Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

25 Mart 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

7 Nisan 2025
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar
Çalışma Grubu

HASUDER BİLGİ NOTLARI, BASIN BİLDİRİLERİ VE RAPORLARI

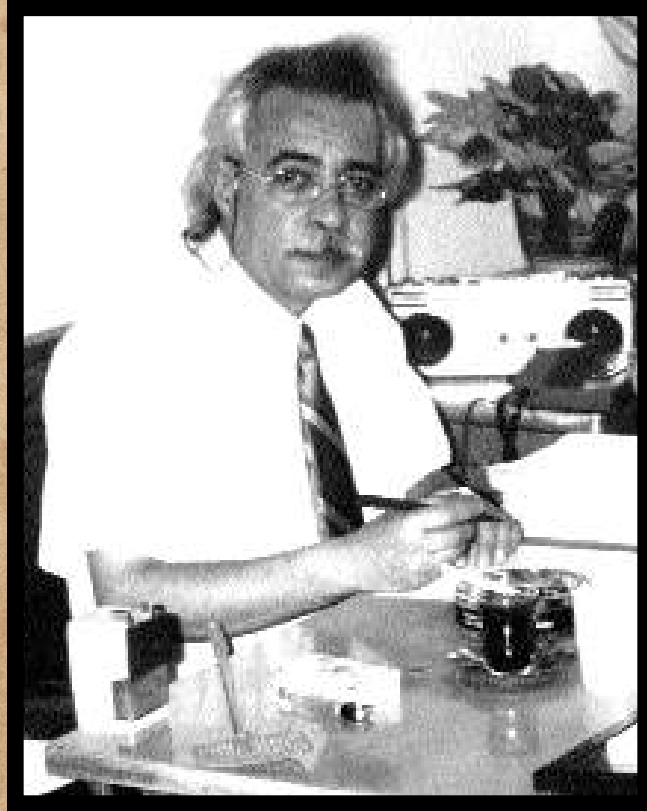
Derneğimiz tarafından hazırlanan bilgi notlarına, basın bildirilerine ve raporlara internet sitemizde bulunan “Bilgi Notları ve Raporlar” sekmesinden ulaşabilirsiniz

**DÜNYA OTİZM FARKINDALIK GÜNÜ
VE
DÜNYA OTİZM FARKINDALIK AYI**

7 Nisan 2025
Engelsiz Toplum
Çalışma Grubu

Geçmişten bir esinti...

HALK SAĞLIĞI SAVAŞÇISI NEVZAT EREN

Uzm.Dr. Nureddin Özden

Halk Sağlığında Gündem elektronik dergisi içinde “Halk Sağlığında İz Bırakanlar” 2011 Mart ayı konuğu/konusu dostunuz, arkadaşınız, meslektaşınız, tabip odası temsilciniz, başkanınız, hocaların hocası Nevzat Eren; hakkında kitaplar, makaleler yazılmış, adına her yıl sempozyum düzenlenen bir dev, sağlık sevdalısını anlatmak kolay değildi.

Mevcut olanın üstüne bir şeyler koyabilir miyiz diye yola çıktık. Sözlü tarih, yani başımızdaki tarihtir. Kısa zamanda bir sözlü tarih araştırması yapmaya, Nevzat Eren’i tanıma şansına ulaşmış kişilerin geniş olasılıklar kümesinden bir seçim yaparak aşağıda okuyacağınız “Halk Sağlığı Savaşçısı Nevzat Eren” yazısını hazırladım. Kendi adıma vardığım sonuç Nevzat Eren, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği tarafından kitaplaştırılmalı, hayatı bir tiyatro eserine aktarılmalı, en güzel ve görkemli salonlarda sahnelenmesi sağlanmalıdır. HASUDER web sayfasında Nevzat Eren için bilgi-belge-fotoğraf arşivi oluşturulmalı; ders

olarak Halk Sağlığı Bölümlerinde okutulmalıdır. Sadece Ankara’da değil, bağrından çıktığı Anadolu’nun her fakültesinde. Yazıcıdan çıktı alınarak okunması önerisiyle, sevgi ve saygı ile takdim ediyorum.

Tarihe duyulan ihtiyaç

Hepimiz hayatımızı başarıyla sürdürebilmek için, kim olduğumuzu, nasıl kendimiz olduğumuzu ve çeşitli durumlarla nasıl başa çıkacağımızı bilme ihtiyacı duyarız. Ayrıca etrafımızdaki insanlar ve kurumlardan ne bekleyebileceğimizi de bilmemiz gerekir. Örgüt ve toplulukların iyi işleyebilmeleri de aynı şekilde kendilerini anlamalarını gerektirir.

“Yanıbaşımızdaki Tarih” kitabında yazarlar anlatmaya devam ediyor. Tecrübeler, hem bireylerin hem de grupların, nasıl davranacaklarını sorunlarla nasıl baş edecekleri ve geleceği nasıl planlayacakları hakkında karar vermeleri için bir öz imge ve bir

temel yaratır. Bizler, neler olduğunu, belirli yanıtların ya da değişikliklerin nedenlerini ve farklı şartlara verdiğimiz tepkilerimizi -doğru ya da yanlış- hatırlarız. Bu olumlu ya da olumsuz anılar, eylemlerimizi belirlemede bize yardımcı olurlar.

“Halk Sağlığında İz Bırakanlar: Nevzat Eren” yazısı/derlemesi/sözlü tarih çalışmasını hazırlarken ona yakın olabilecek kişilerin hafızalarına, fotoğraflarına anılarına yaşıntılarına başvurdum. Çok büyük bir hazine ile karşılaştım.

Prof. Dr. Nevzat Eren, Türk Halk Sağlığı Camiasına verilmiş bir armağanmış meğerse, ben yeterince tanıyamamışım. Kendi adıma özür dilerim. Ankara dışındaki yeni nesil halk sağlığı uzmanlarına Nevzat Eren hoca ne kadar anlatılıyor, tanıtılıyor, okutuluyor, doğrusu sorgulamak lazım. Yılda bir yapılan bir sempozyum yeterli mi?

Sağlık Ocağı Kahramanı, sağlık ocağı hekimlerinin kılavuzu, aydınlatıcısı, günümüz profesörlerinin abisi. “Evlat” sözcüğünü tüm sevgisini, dostluğunu, özverisini ve yardımseverlik duygularını yükleyerek kendine özgü bir tını ile şiir gibi, melodi gibi söyleyen, profesör olmak için 14 yıl bekleyen/bekletilen Nevzat Eren.

Ankara Tabip Odası, yayınladığı kitabın adına “Bir Sağlık Sevdalısı Nevzat Eren” demiş. Arkadaşlarının onun için yazdıkları, incelemelerim, okumalarım ve eşi, halk sağlığı dostu, sevgili Gönül hanımla telefonla konuşmalarımız yol gösterdi ve bu yazının başlığı böyle gelişti.

“Nevzat, mücadeleyi severdi, idealleri ve fikirleri uğrunda savaşırdı, bu gün hayatta olsaydı 13 Mart 2011’de en önlerde yer alırdı. Ben onun yerine orada olacağım.” Sesi canlı ve heyecanlı yansıyor Gönül hanımın. Hafıza olmasa, bireyler ve gruplar, her bir durumu çözümlerken ve ne yapılacağına karar verirken hep yeniden başlamak gerekirdi. Hayat son derece karmaşık bir hal alırdı. Çok küçük kararlar vermek bile uzun zaman ve büyük çaba gerektirirdi.

Elbette, hiç kimse her ayrıntıyı ya da yaşıntıyı hatırlayamaz. Herkes hatırlamakta seçicidir ve eksik hatırlar. Yine de anılar ne kadar kapsamlı ve doğru ise, insan eskiden yaptıklarını tekrarlayıp tekrarlamamaya o kadar kolay karar verir.

Nevzat Eren hocamız ile ilgili anılar önemlidir. Çünkü o bir liderdir. Bir Halk sağlığı hocası olmasının yanında çok önemli ve kritik bir dönemde Tabip

Odası başkanlığı yapmıştır. Sayısız yazılı belge ve fotoğraf bırakmıştır ardında ileriye kalsın diye, gerisinde küflenmemiş ileri taşınmıştır sevenleri ve ailesi tarafından. İlericiydi...

Günümüzde gerek öğretim görevlilerine, gerek tabip odalarına, gerekse Sağlık Bakanlığı ve bağlı Sağlık Müdürlüğü yöneticilerine ışık olacak bir belgeyi, eşi Gönül hanımın tarafıma gönderdiği bir yazısını, kendi el yazısından okuduğum gibi aktarıyorum. Teknolog yetiştiren YÖK'e karşı çıktığı "YÖK ün Yok Etmek İstedığı" başlıklı yazısından.

"SSYB'nda 3 er 5 er aylık müsteşarlık yapan, düşüncelerimiz hiç uyuşmazken, kendisine gerçek saygı duyduğum Dr. Enver Şenerdem'le aramızda geçen bir konuşmadan. Bir anlatı: "Yıl sanıyorum 1979'du. Türk Tabipleri Birliği yasasında (6023) değişiklik yapılmak isteniyordu. O zaman Türk Tabipleri Birliğinin Merkezi İstanbul'daydı. Konsey başkanları hep görevleri olan kişiler olagelmişti. Ben de Ankara Tabip Odası Başkan'ıydım. İstanbul'daki Merkez bana görev verdi ve müsteşarla konuşmaya ben gittim. Yasa değişikliği konusundaki düşüncelerini bana açıkladı ve "TTB yasasına, birlik politika ile uğraşamaz maddesini ekleyelim" dedi. Ben "sayın müsteşar, politika sözcüğünden ne anlıyoruz önce bu konuda anlaşalım" dedim. Yanıtı hiç beklemediğim biçimde "hay hay" oldu. "Sen konuş" dedi bana. Ve ben konuştum.

-Efendim, biz TTB olarak ülkemizde bebek ölüm hızının çok yüksek olduğunu, bunu kamuya açıklamanın da görevimiz olduğunun kanısındayız, bu size göre politika yapmak mıdır?

-Hayır

-Biz, bize göre bilimsellik gereği olarak bir basamak daha inip bunun nedenlerini sorarız. Neden ölüyor bebeklerimiz? Yanıt hemen ortaya çıkıyor. İshal ve zatürre. Bunları saptamamız size göre politika yapmak mı?

-Hayır.

-Bilimsel düşüncenin gereği, bir basamak daha iniyoruz. Bebekler neden ishal ve zatürreden ölsünler? Tanrı'nın onlara bir düşmanlığı var mı? Ve buluyoruz, Tanrı'nın düşmanlığı falan yok. Açlık var. Yani bilimsel adıyla malnutrisyon. Bunu söylemek hekimler örgütü olarak bizim hakkımız, görevimiz midir, yoksa politika yapmak mı?

-Hakkınızdır, yapmanız gereken bir görevdir.

-Hekimlik mesleği, siz de hekim olduğunuzdan bilirsiniz, kılı kırk yarmak mesleğidir. Biz de arıyoruz. Bu bebekler neden aç? Karşımıza iki neden çıkıyor. Eğitimsizlik ve gelir azlığı. Sonra bunların da nedenine iniyoruz. Çünkü görevimiz bu sorunu çözmek. Toplumbilimcilerin yardımıyla bu sorunu da buluyoruz. Fırsat eşitsizliği. Buraya kadar bir itirazınız var mı sayın müsteşarım? Bu soruların yanıtlarını aramak biz hekimlerin görevi değil mi?

-Tabi, evet.

-İşte bu noktada biz yalnız şunu söylüyoruz. Bu fırsat eşitliği kaldırılmalıdır. Bunu, A partisi, B partisi, C görüşlü kaldırsın demiyoruz. Çünkü bu bizim uzmanlık alanımız dışına çıkıyor. O yanıtları da o alanın uzmanları versin. Toplumsal işbölümü bunu gerektirir değil mi efendim?

-Size katılıyorum.

-Sayın müsteşarım, bana siz konuşun dediğiniz için konuştum. Şu “politika yapamaz” sözcüklerini yasaya hemen koyalım. Biliyorsunuz bu sözcükler şimdiki yasada yok. Ama ben “politika yapmak” savı ile yargılanıyorum.”

Aynı yazının son paragrafında geçen “Sosyoloji bilimi, başındaki sos hecesinden ötürü değil, toplumsal gerçekleri arayan bir bilim olduğu için dışlanmıştır” söylemi vecize olmaya layıktır Nevzat Eren’in.

Halk sağlığı uzmanlık alanını TUS sonrasında kazandığımızda tanıdıklarımız hatta doktor arkadaşlarımız bile sorar. Ailemiz sorar, yaşıntımız boyunca karşılarız “halk sağlığı nedir, ne yapar?” sorusuyla, “kimlere bakarsınız, neyi tedavi edersiniz?”. Nevzat Eren, bu soruyu yıllar önce bilgelikle yanıtlamış ve bizlere yol göstermiştir aslında.

Sevgili Ahmet Saltık hocam, “Nevzat Eren bize ne öğretti?” yazısını yollamış. Nevzat Eren’in kişiliği bölümünden bir alıntı: **“Dr. Eren, yıllarca Anadolu’da edindiği yaşam/hekimlik pratiği deneyimini uzmanlık eğitimine taşıyarak kendini varsıllaştırarak yeniden üretti. Artık halkının sağlığını geliştirmenin bilimsel yol ve yöntemlerini daha iyi bilen, Nusret Fişek’in dünyaca ünlü Hacettepe Toplum Hekimliği Bölümü’nde yetişmiş bir uzman hekimdi (1970). Ülkemiz halkının tanımadığı bir tıp dalında uzmandı. O bir Toplum Hekimliği Uzmanı idi. Belki halkının tek tek bireyleri hastalandığında onlarla meşgul olmayacak, fakat onların bir bütün olarak sağlığının korunmasına, daha üst düzeye taşınmasına ve daha az hastalanmalarına hizmet edecekti. Bir tür, sağlık hizmetlerinin kurmay insan gücü olacaktı. Nitekim yıllar sonra, 12 Eylül darbesinin ardından, askerlerin de katıldığı bir toplantıdan çıkarken ilginç bir olay yaşamıştı. Bir General kendisine şu soruyu yöneltmişti:**

-Dr. Eren, siz çocukçu değilsiniz, cerrah değilsiniz, dahiliyeci değilsiniz. Kuzum siz ne iş yaparsınız? Soru alaycı ve küçümseyici tınılar içermektedir. Dr. Eren kıvrak zekâsıyla yanıtlar.

-Paşam siz topçu değilsiniz, tankçı değilsiniz, istihkâmcı değilsiniz. Sahi kurmaylar orduda ne iş yaparlar? Prof. Fişek, yetenekli ve ufuklu uzmanı Dr. Eren'i Ankara/Çubuk Sağlık Grup Başkanlığı'na atadı. Dr. Eren, Çubuk Sağlık Grup Başkanı olarak uzun yıllar hizmet verdi ve harikalar yarattı. Nevzat arkadaş, diye seslenebiliyormuş kendisine tabip odasında asistanı..."

Emekli Profesör, Yusuf Öztürk hocam 1970-1971 'de tanışmış. Dile kolay 40 yıl. "Prof. Dr. Nevzat Ağabeyimle Anılarım" başlıklı bir yazı göndermiş, sanki dün gibi anlatıyor. Nevzat Eren, sağlık hizmetlerinin örgütlenmesi ve 224 sayılı sağlık hizmetlerini sosyalleştiren kanunun çıkarılışının gerekçelerini ders olarak anlatırmış. **"Nevzat ağabeyim, yine asistanlığımız döneminde kendisi anlatmadığı halde istatistik dersinin sınavını yaptı. Sınav takriben 7 saat sürdü. O zaman hesap makinesi yoktu, karşılaştığımız istatistik problemlerini çözümlerken milyarları bulan rakamlara ulaştık. Çok yorgun olduğumuzu gördü, bizzat kendisi çay yaptı ve ikram etti. Hayran kalmıştım. Diyebilirim ki, şahsen beni toplum hekimliği idealine inandıran, sevdiren ve geleceğimize umut ışığı tutan yegane vatanseverdi. Nevzat ağabeyim,engin bilgi görgü ve deneyimleriyle gerçek bir liderdi. Gece**

gündüz, ekibi oluşturan tüm arkadaşlarımız büyük bir heves ve gururla çalışıyorduk. Çünkü başımızda aşırı toleranslı, sevecen ve kararlı bir lider vardı."

Yusuf hocamın anılarından alıntıya devam ediyorum. **"Çalışmalarımızı bilimsel nitelikte ve bölgenin resmi ve diğer önderleriyle sürdürürken, Ülker fabrikasında (1976 haziranında) kolera saptandı. Nevzat Ağabeyim, fabrikaya gitti ve kısa zamanda döndü, geldi. Gelir gelmez bana " Yusuf, sendikacılar fabrikada demir atmışlar. Bizim fabrikada önlem almamıza izin vermiyorlar, herhalde benim sakalım nedeniyle bana alerji duydular. Sen git ve gereğini yap" dedi. Gittim ve gereğini yaptım, bana teşekkür etti."**

Nevzat Eren ile ilgili anılardan bana en ilginç geleni ve üzerinde çok düşündüğüm, çok konuşulacak ve yaşitlarını tartıştıracak olduğunu sandığım bir anıyı Yusuf hocamın yazdığından kopyala yapıştır yapıyorum: **"Günlerden bir gün Anabilim Dalına uğradım. Nevzat Ağabeyim bana eliyle kahve yaptıktan sonra, "Yusuf ben bir kabine kurdum sana takdim etmek istiyorum, bak bakalım beğenecek misin?" dedi. Kendisi Sağlık Bakanı, Hocamız Müsteşar, beni de Temel**

Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne uygun görmüştü. Anabilim Dalından bazılarına da çeşitli görevler vermişti. Kendisini dinledim ve çekincemi arz ettim. “Sevgili Ağabeyim; sizi bakan yapmayalım aldatırlar, amaçlarımızı gerçekleştiremeyiz ve hedefe ulaşamayız” dedim. Güldü ve “Pekala öneriniz nedir?” diye sordu. Ben de “beni Sağlık Bakanı, sizi Müsteşar ve hocamızı da Danışman yapalım” diye ilave ettim. Kabul etti. Sevgili Nevzat Ağabeyimin ruhu şad, makamı cennet olsun.”

Ben de eşi Gönül hanımla konuşurken telefonda bu soruyu sordum: “Bu gün Nevzat Eren hayatta olsaydı, milletvekili adayı olur muydu?” gönül hanım “Kendisi olmak istemezdi, o milletvekillerini pek sevmezdi. Ama görev verilirse teklif edilirse geri çeviremez olurdu. Mücadeleyi severdi ve bu günkü hükümetle mücadele ederdi, savaşırdı” dedi. Sağlıkla ilgili hükümetlere raporlar yazdığını da sözlerine ekledi.

Sevgili Gazanfer Aksakoğlu hocam stajdayken tanışmış Nevzat Eren ile. Nevzat Eren hocamızın Ankara Tabip Odasına başkanlık süreci ile ilgili anılarını paylaştı: “Ben stajyerken tanıştım. benden on yaş büyük, kendine güveni olan, görüşlerini rahat açıklayan

bir öğretim üyesiydi. İleriki yıllarda kendisine çok uzun süre profesörlük kadrosu verilmemesinin temel nedeninin bu olduğunu sanıyorum. Verici, öğretici yönü güçlüydü.

Sanırım 1977 bahar öncesi. Ankara Tabip Odası dayanılmayacak denli kötü yönetiliyordu. Biz gençler yasal olarak yönetime geçme hakkına sahip değildik. Siyasal ve toplumsal ortam çok sıcak ve karışık. Oda seçimi yaklaşıyordu. Diğer sivil toplum ve meslek kuruluşlarından farklı olarak, biz toplantı ve gösterilere -şiddet yanlıları dışında- herkesi katmaya çalışıyorduk. Bir akşam üzeri toplantısında yaklaşık bir düzine üye oda yönetiminin de böyle oluşması gerektiğini konuştuk. Ancak katılanların siyasal görüşleri oldukça farklı ve keskindi. Yönetimde -yine şiddet yanlıları dışında- her görüşün bulunması, bunların da yansız ve güçlü bir kimlik tarafından toparlanması sonucuna varıldı. Ama bu nitelikte bir insan olmadığı söylendi. ben “var” dedim, “kim?” diye sordular. “Nevzat Eren” dedim. iyi tanımıyorlardı, kuşku vardı. “Yapabilir” dedim, “yurtsever bir insandır, üstelik o bir ÇBS”. ÇBS, satışı çok yüksek, ünlü Çavuşoğlu Boya Sanayii’nin piyasa adıydı, biz onu şakayla karışık “Çizgisi Belli Olmayan Sosyalist” olarak

kullanırdık. Odada bir sessizlik ve rahatlama oldu. "Yapabilir mi*" dediler, "yapabilir" dedim. "Kabul eder mi?" dediler, "ben ettiririm" dedim. Ben çok güvenli konuşmuştum, onlar da bana güvenirdi. Görevi yükledim. Üniversiteye Cuma eğitim toplantısına gidince odasına uğradım.

Kapısı açık, çayı hazır, masada çalışıyor olurdu. Kapıda beni görünce her zaman olduğu gibi "buyur arkadaş" dedi. Masanın diğer yanına sandalyeye oturdum, çayı önüme koydu. "Senden bir ricam var" dedim. Durumu ve konuşulanları olduğu gibi ve çok kısa anlattım. "ÇBS ne demek" dedi. Açıkladım. "Ben bu işi bir düşüneyim, zamanım var mı?" dedi (bunun "Gönül'e danışmadan olmaz" demek olduğunu ikimiz de biliyorduk), bir sonraki Cuma yine geleceğimi söyledim. Bir hafta sonra beni yine "buyur arkadaş" diye karşıladı. "Düşündüm de, ben bir ÇBS' yim" diye söze girdi. Sonra "ÇBS ne demek biliyor musun?" diye sordu, "hayır" dedim, açıkladı. "Ben düşündüm, önerinizi kabul ediyorum" dedi. Teşekkür ettim. Odada görüşüldü, karara bağlandı. Seçim toplantısının divan başkanlığına da onu seçecek, durumu deklere etmiş olacaktık. Ancak bir sorun vardı. Divan'da bir de sekreter olması gerekiyordu, ancak biz beş ayrı

görüşten oluşuyorduk. Ona da çözümü -sanırım benim önerimle- bulduk. Beş sekreter olmasını oya sunacak, sonra ortak liste ile onları seçecektik. Seçim bir bahar günü Türk-İş salonunda yapıldı. Her şey planladığımız gibi, ayrıca düzenli ve olgun gelişti. Üzerinde ilk kez giydiği siyah gömlek ve açık krem ceketten oluşan bir giysi vardı. Gelirken o giysiyle bir resim çektiğini yıllar sonra, ATO Nevzat Eren günleri tanıtımlarında resmini basmaya başlayınca anladım. İki yıl sonraki seçimde de hiç sorun olmaksızın seçildi. Yanılmıyorsam o dönem görev süresini 12 Eylül'de meslek kuruluşlarının kapatılması nedeniyle tamamlayamadı. Çalıştığı süre içinde barışçı, birleştirici, çok dinleyen ve az konuşan, çalışkan bir başkan olarak çok başarılı oldu. İki-üç yıl önce bir "Nevzat Eren Günleri"nde kürsüye çıkarken duvarda yukarıda belirttiğim fotoğrafı görünce izleyicilere bu öyküyü çok kısa anlattım.

1975'te Çubuk Bölgesi kurulduğunda başkan olmuş Nevzat Eren. Yardımcısı Yusuf Öztürk'tü. Genelde Sağlık Ocakları, sağlık personeli ve halkla iletişimi kuran, ayağı çamurda olan Yusuf beydi. Ayşe Akın da hastane başhekimiydi. Ayşe Akın da Nevzat beyi çok yakın tanıyanlardandır."

Yusuf bey şöyle anlatıyor bu süreci. “Bir gün beni odasına çağırdı ve “Yusuf bundan sonra sen İçişleri Bakanı ve ben Dışişleri Bakanı olacağım” dedi, “yani ben Çubuk’ta senin işlerine karışmayacağım ve sen Sağlık Bakanlığı’ndan istediklerini bana yazacaksın ve ben takip edeceğim”.

Prof. Dr. Ayşe Akın’a, halk sağlığının bana göre anasına sorum Nevzat Eren’i. Bir sunum gönderdi. Bir de destan. Burada ancak birkaç alıntı yapabileceğim. Sunum, HASUDER web oluşturulursa, Nevzat Eren bilgi belge dosyasının klasiği olacaktır. Ayşe Akın “Sevgili Nevzat Ağabey” diye başlamıştı halk sağlığında iz bırakan devî anlatmaya: “Yıl 1965, yeni mezun bir hekim olarak Erzurum’un Çat ilçesi Merkez Sağlık Ocağı hekimiydim. Yavi ve Hölenk Sağlık Ocaklarında da hekim olmadığı için bu ocaklardan da ben sorumluydum. Böylece 40 köyüm ve 23 bin nüfusum vardı. Erzurum’daki sağlık hizmetleri tam o yıl sosyalleştirilmişti ve ben Çat’ın ilk ocak hekimi idim, yani tüm acemiliğime rağmen çok önemli sorumluluklarım vardı. Çat, o zamanlarda, Erzurum’un koşulları en güçlü olan üç ilçesinden biri idi; Karayazı, Tekman ve Çat... Çat; merkez ilçe nüfusu 540!.. Elektriği ve evlerde akar suyu olmayan, kar yağmasa bile Palandöken’den esen rüzgarın savurduğu karlarla yolu kapanan bir

ilçe idi. Sanki o yıllarda, tüm ülkede sağlık hizmetleri daha ciddiye alınıyordu ve politik kaygılardan uzak, popülist uygulamalarla ilgisi olmayan yöneticiler vardı, işlerin başında... Bizler, meslek yaşamımıza işte böyle, olumlu, bize iyi model olacak bir ortamda başlamıştık.

Erzurum, Nevzat ağabey ile yollarımızın ilk kesiştiği yer idi. O dönemde, Erzurum’da çalışan biz, hekimler ve tüm sağlık personeli çok şanslıydık; çünkü Dr. İrfan Özer gibi olağanüstü kişiliği ve yönetim becerisi olan bir sağlık müdürümüz vardı. İrfan Bey’in sağ kolu, özellikle de sahada sorunlu pek çok konuda bizlere en çok yardım eden kişi ise Dr. Nevzat Eren’di ve daha o zamanlarda bile tüm ocak hekimlerine sahip çıkışı ile yol göstericiliği ile hepimizin Nevzat Ağabeyi idi... Erzurum’da iki yıl sürdü ocak hekimliğim... Bu dönemde, Nevzat ağabeyin sevgili ailesini de yakından tanıdım, eşi de bizim Gönül ablamızdı, halen iki güzel evlat sahibi olan oğlu Alpagut, o yıllarda minicikti ve biz ona “Mamoş” derdik, daha sonra sevgili kızı Gizem doğdu.

Çat’ta iki yıl süren hizmetimin sonunda talep etmediğim halde, aniden Ankara’ya Hacettepe Üniversitesi’ne “Toplum Hekimliği İhtisası” yapmak üzere çağırıldım. Daha sonra öğrendim

ki; Nusret Fişek Hoca, 6 yıl süren Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığı'ndan, Hacettepe Toplum Hekimliği Bölüm Başkanlığı'na geçmiş ve bölümün ilk asistanlarını, doğu illerinde başarılı çalışmalar yapmış hekimlerden seçmeye karar vermiş. Böylelikle; Toplum Hekimliği "doğu'dan seçilen " 7 hekimden biri olma şansına sahip oldum. Tabi; bu şans bana Nusret Fişek gibi, gerçek büyük bir bilim adamı ile 18 yıl sürecek, bütün yaşamıma yön verecek, beni şekillendirecek çalışmanın da yolunu açtı.

Sanırım bir yıl sonra idi; Nevzat Ağabey de Hacettepe Üniversitesi Toplum Hekimliği Bölümü'nde ihtisasa başladı. Ben, kadın hastalıkları ve doğum ihtisası da yaptığım için imtihana girmeyi biraz erteledim. 1970 yılı Ağustos ayı idi; sabah Nusret Hoca'nın odasının önünde tüm imtihana girecekler toplanmıştık. Nevzat ağabey de gurutpta idi. Hoca kapıdan baktı, imtihan randevusunu ilk ben aldığım için beni çağırdı. Nevzat Ağabey, "Hocam, ben çok heyecanlanıyorum, önce ben gireyim" dedi, hoca bana baktı ve "ne dersin, Ayşe?" deyince ben, "siz bilirsiniz hocam" dedim. "Bu hayır demektir, gel Ayşe" dedi. Sonuçta, her ikimizde aynı gün Toplum Hekimliği uzmanı olmuştuk.

İki buçuk yılım İngiltere'de Southampton Üniversitesi'nde geçti. Türkiye'ye döndüğümde, Hoca bana üç seçenek sundu. Birisi; Nevzat beyin, grup başkanı olduğu, Çubuk Eğitim Araştırma Bölgesi'ndeki Hastanenin Başhekimliğinin yanında kadın hastalıkları ve doğum bölümü hizmetlerini yürütme görevi idi ve bu seçeneği tercih ettim. Bundan sonra, son derece yoğun ve başarılı olan çalışmalarla, Çubuk Bölgesinin kuruluş dönemin de önemli roller oynadık. Eğer Nevzat Bey gibi, gerçek yönetim deneyimi olan birisi başımızda olmasa idi, Çubuk Bölgesindeki çalışmalar o ölçüde başarılı olamazdı. Kendisi, daha sonra birçok kez anlatmıştı, Hoca, Çubuk Bölgesi'ni hizmete açmayı planladığını belirterek Grup Başkanlığı görevini Nevzat beyin üstlenmesini istediğinde, "bende iki şart koştum, Ayşe başhekim, Yusuf da yardımcım olursa dedim, hoca da kabul etti" derdi. Çubuk, hepimizin, ancak en fazla Nevzat beyin imzasını attığı başarılı bir çalışmanın adıdır, bana göre.

Çok iyi hatırlıyorum; Çubuk Bölgesinde ne sağlık ocağı var, ne de hastane denebilecek bir yer yoktu. Hastanenin fizik mekânı yeterli ancak donanımı yok gibi bir şey. Bir yılda hastanede olan doğum sayısı 18!!!...

Bebek ölüm hızı bin canlı doğumda 174. Nevzat Ağabey hastaneye uğrardı. Tabi benim upuzun araç gereç istek listem kendisine verilmek üzere hazır!.. Ziyareti öğlen civarı ise önce birlikte hastane yemeğini yer, sonra hemen listeyi verirdim... Her defasında o kendine özel sözcükleri ile “yine bana yemeği milyonlara mal ettin” derdi. Bu sahne, hastanenin tüm eksikleri bitene dek sürdü. Nevzat Bey’in çevresi geniş olduğu ve Sağlık Bakanlığı’nda da çok sevilip sayıldığı için, en mümkün olmazı bile elde ederdi. Özetle; Çubuk Bölgesi’ne ve bizlere çok emek verdi.

Derken, bölümde onun deyişi ile “koridorda” birlikte idik. Hep üretiyordu, durmadan okuyor yazıyordu. Kitapları peş peşe basılıyordu. Kendi dalında bir akademisyen daha ne yapabilirdi? Saha deneyimi, birikimi, bilimsel yayınları, öğrencilerin ve asistanların en sevdiği hoca olma nitelikleri... Ne var ki; o zamanki üniversite yönetimini ve gücü elinde tutanlar, ona, çoktan hak ettiği profesörlük unvanını vermemek için savaş veriyorlardı. Nevzat Ağabey, bu konuda düzeyini hiç bozmadı ve kendisine adeta işkence etmekten zevk alanlara karşı, vakur bir biçim de hukuk savaşı verdi ve kazandı. Bu konu, hepimize acı verdi, ancak ona acıdan da fazlasına mal oldu.

Koridorda, son yıllarda, hepimiz, sağlığının iyi olmadığını biliyorduk, ancak o yine durmadan üretiyordu. Yeni kitaplar, yeni kitap planları, hiç aksatmadan çıkardığı “CERİDE”, gazetelere yazdığı makaleler.. Kendinden talep edilene hayır diyemeyişi. Bizler, adeta elimizden kayan bir “dev insanı” saygı, sevgi ve çaresizlik içinde izliyorduk. Çoğu kez odasında, kendisini seven öğrencileri olurdu. Belki de, son yıllarının en mutlu günleri idi onlar.

Son yıllarda onu çok mutlu eden iki olaydan daha söz etmeliyim, biri; torunlarının dünyaya gelmesi. Teybe kaydettiği seslerini, hepimize büyük bir gurur ve keyifle dinletirdi. Diğeri ise çok sevdiği kızının evlenmesi idi. Düğünden sonra yüzündeki mutluluk ifadesi inanılmazdı.

Nevzat Ağabeyi’nin, hayatta en saygı duyduğu kişinin Nusret Fişek olduğunu düşünmüşümdür. Son kitaplarından olan “Sağlık Yönetimine Giriş”i hocanın anısına ithaf ettiğini bana gururla gösterip” Ayşe Akın’a en içten sevgilerimle” diye yazarak 14.02.2000 tarihinde imzalamıştı. Hacettepe Üniversitesi’ndeki “koridorda” odalarımız yan yanaydı.

Kapısının önünden geçerken mutlaka başımı uzatır hatırını sorardım. Hep iyi olduğunu söylerdi. Sadece bir kez “Abla kendimi böyle dememek için zorluyorum, ama iyi değilim” dedi. Bir defasında da “bak, benim için çeşitli şeyler söylerler, ama ben Allah’a tüm kalbimle inanırım ancak yobazlığa karşıyım” demişti.

Nevzat beyi tüm tanıyanlar sanırım aynı görüştedirler; o hep nazik, esprili, düzenli ve kendi dünyasında idi. Anlaşılmaktan çok karşısındakini anlamaya çalışırdı. Bazen “Nevzat Ağabey, ben radyoya gidiyorum.. Falan konuyu anlatacağım” deyince güler “Ayşe gitmişken birde Eğin türküsü söyle, öyle gel” derdi.

Ölümünden tam 3 gün önce idi, bana dedi ki; “Ayşe 14 Mart için bir yazı yazdım, Cumhuriyet’e gönderdim, ama belki de basmazlar”. Yazının bir kopyasını verdi okudum, her yazısı gibi çok güzeldi ve Türkiye’deki sağlık sorunları ile ilgili gerçeklere değiniyordu. Ben “Nevzat Ağabey, yazı çok güzel, bence basarlar” dedim. Yazı basıldı ancak o bizlere kötü bir 14 Mart tıp bayramı şakası yaptı.. Yazısının basılışını bile bekleyemeyerek.. Bizleri bırakıp giderek.. Uğurlanışındaki içtenlik, sevgi ve saygı seli Nevzat Eren’i özetliyordu.

Ölümünden sonra beni duygulandıran olay ise; Hacettepe Üniversitesi M Konferans Salonundaki Anma Töreni’nden sonra, hep odasında asılı olan akademik cübbesinin kızı ve oğlu tarafından sevgi ile kucaklanarak bana getirilmesi. Kızı Gizem’in “bu cübbenin kıymetini en fazla bilecek kişi sizsiniz, lütfen bunu alın ve siz saklayın” demesidir. Hayatta bana verilen en kıymetli hediye idi. Halen odamda, onun anısı ve emaneti olarak asılı...”

Prof. Dr. Remzi AYGÜN hocam STED’ten Nevzat EREN hakkında bir yazı gönderdi. Alıntı yapıyorum. Çubuk Bölgesinde zamanın Kaymakamı olan Ferit Ünal’ın sözleri ile Nevzat Eren. “1975 Haziran’ında kurulan Çubuk Eğitim ve Araştırma Sağlık Bölgesi’nin Başkanı o zaman Doçent sonra Profesör olan Nevzat Eren idi. İnsan tatlısı başlı başına bir kabiliyet olan bu Doktorun anlamadığı yoktu. Eğer ruhların yeniden bedenleşmesine inanıyorsanız Nevzat Hoca sanki bu dünyaya defalarca gelip gitmiş, tekrar gelmişti. Üç kelimeniz bitince dördüncü kelimeye lüzum kalmaz, esprili bir cevapla, istediğiniz cevabı şıp diye söylerdi. Liderlik yönü önsezisi çok kuvvetli, realist ama her seviyeye inen çıkan, dolambaçlı yollardan evire çevire esas hedefe süratle kestirmeden çıkıverirdi.

Asil, alçak gönüllü, yanında bazen gülerken katılaşıp, sertleşir neticeyi alınca da güler, gönül alırdı. Her şeye dikkatli idi. Dalgın zannettiğimiz bir anda tavla oynarken rakibinin yürüttüğü pulu görmediğini zannederdik, o hiç istifini bozmaz ama o zarın birini mahsustan dışarı atar, rakibi zarı ararken o kenarda duran çalınan pula bir pul daha ekleyerek tavlaya koyuverirdi. Tevazu sahibi ve merhametli idi.

Çok çalışır hafta sonu kara göl kenarında maiyetini ve bizleri pikniğe davet eder, muhabbeti sever, şarkı söyler, beraber saz çalar memleket türküleri söyledik. Hele yine Toplum Sağlığı Doçentlerinden harika insan, filozof, gönül sultanı, kendini Hacettepe'ye adanmış arkadaşı Dr. Doğan Bey gelince hep beraber coşar, şakalaşır, fıkra alışverişi yapardık. Ama görev başında ikimizde tatlı serttik. Hele ciddi ve memleket meselelerinde yüzümüz hemen değişirdi. Yalnız ben ona nazaran beyaz olduğum için çekilirdim, o esmerdi. Hizmet ettiği yörelerde esen sert rüzgârlar, güneş altında çok çalışması esmer yüzünü sahada yakmış olduğundan sıırım gibi kıdemli bir delikanlıydı. Nevzat hocanın duruşu daima dimdik idi. Sanki mor koyunları ile Toroslar'ı süsleyen obalara mensup yağız olabildiğine özgür bir Türkmen süvarisi idi.

Çok süratle hareket ederdi iş bitimi, arabasına kanatlanmış gibi gider arabayı koşu arabası gibi kullanır, hizmet sahasındaki 15 köyü aklına korsa bir günde dolaşıp gelirdi. Kimseyi kırmak istemez, gönül alır o yanık çehrede ateş gibi parlayan gözler sertleşip yüzü karardıkça karardığı zaman konu anlaşılmışsa hemen sakinleşir. Bembeyaz dişlerini siyah bıyıklarının arasından göstererek güler simasına ayrı bir samimiyet katardı. Tavlada yenilsem bana kıyamaz bir daha bir da oynardı.

İşte bu Profesör Nevzat Eren Hoca; bu büyük insan bugün aramızda değil. Allah'tan rahmet dilediğim bu sağlık havarisi Dr. Her zaman her yerde anıyorum. Ruhu şad olsun. Bu insanlar heykeli dikilecek fanilerdir.

Ayşe Akın Hocamız kızımdan ve oğlundan bahsediyor. Nevzat EREN'in ailesinden. Bayrağı devralmışlar ailecek, "Halk Sağlığı Bir Yaşam Biçimidir" sözünü içselleştirmişler.. Nereden mi biliyorum? Amerika'dan kızı Gizem EREN BAING'in yazdığı mektubu sondan bir önceye sakladım.

"Babam Nevzat, 11 sene önce 12 Mart'ta telefon eden annemin sesini hatırlıyorum, bana bir an önce Ankara'ya gelmemi söylüyordu, babamın durumu ağırlaşmıştı. İşte o

korktuğum haber. Yaşadığım en uzun seyahat oldu o gün, 13 Mart 2000. Almanya'da transit salonunda beklerken bir Türk işçi ailesi gördüm, cenazeye gidiyorlardı Ankara'ya. Onlar için çok üzüldüm çünkü ben çok şanslı idim, babama, hastaneye gidiyordum. Onun beni beklemeden gittiğini bilmeden. Esenboğa havaalanında annemin yanında en yakın arkadaşı Gönül Miski duruyordu. Gönül teyzeyi görür görmez anladım ama inanmadım, inanmadım.

11 sene içinde pek çok güzel ve üzücü anlar yaşadım, ailecek yaşadık, babamın yokluğunu çokça hissederek. Böyle zamanlarda çok kıskanıyorum Halk Sağlıkçılarını. Sizler onun yetiştirdiği, vatana armağan ettiği emektarlarsınız. O'na ihtiyacınız olduğunda bakabiliyorsunuz ders notlarına, kitaplarına, arşivlenmiş söylediklerine. Benim babam olarak O'na ihtiyacım olduğunda bir tek hatıralarım var başvurabileceğim. Acaba ne düşünürdü, bana ne derdi gibi çıkarımlardan öteye gidemiyorum. Doğrusu Babam idealleri net, değerleri belirgin bir bilge idi. Onun için uzun düşünmek gerekmiyor aslında ama asıl eksikliğini hissettiğim onun zekası ve yoğun sevgisi. Bugünü görseydi ne düşünürdü, ne derdi diye düşünmeden edemiyorum. Yurdumuzda ve dünyada

günümüzde yaşanan bazı olayların doğru olabileceklerine inanmıyorum, inanmıyorum.

11 yıl sonra hem Türkiye hem de tüm dünya Nevzat Eren'lere daha çok muhtaç durumda. Bizler, O'nun yetiştirdikleri, O'nun zekasına ve sevgisine ulaşmak zorundayız, çocuklarımızın geleceği için. İşte bu yüzden daha çok kıskanıyorum siz Halk Sağlıkçılarını, biliyorum ki benden çok daha iyi şeyler yapacaksınız. İnanıyorum, inanabiliyorum.

**S. Gizem Eren-Baig
7 Mart 2011, Washington D.C.”**

**Halk Sağlıkçılara Son Sözleri
Ekim 1999**

“Sevgili genç meslektaşlarım, Malatya'da düzenlenen "Halk Sağlığı" toplantısına (sağlık nedeni ile) katılamadığımı, büyük üzüntü içinde; bilgilerinize sunuyorum, beni hoş görmenizi diliyorum. Oysa size aktarmam gereken görüşlerim var. Kanıma göre, günümüzde halk sağlıkçılarının temel ilkeleri “insan hakları” dır. Böyle olmak zorundadır. Bunun çok basit bir nedeni, temeli vardır: “Sağlıklı olmayan bireyler ve toplumlar diğer haklarını da kullanamazlar”.

Bu gerçekten yola çıkılarak "sağlıklı doğup, sağlıklı bir ortamda, sağlık içinde yaşamak en temel hak olarak algılanmalıdır". Böyle de olmaktadır. Temel amaç bu olunca, gündeme, zorunlu olarak değişik konular girmektedir. Bunlar ülkemiz açısından şöyle özetlenebilir: Ülkemizde Anayasa'nın tanımladığı "Sosyal Devlet" kurulup işletilmedikçe insan haklarından, bu arada sağlık hakkında söz edilemez.

Sağlık hizmeti özel girişime açık olmakla birlikte, temelde bir "kamu hizmetidir". Bu hizmetlere kamunun katkısı kesinlikle artırılmalıdır. Başka bir söyleyişle devlet sağlık hizmetlerine daha çok kaynak ayırmalıdır. Bu gerçeği 200 yıl önce John Peter Frank "Devletlerin en büyük zenginliği halklarıdır" diyerek dile getirmiştir. Oysa halk sağlığı öğretim üyelerinin önemli bir bölümü "Herkes kendi evinin önünü süpürmeli", "her şeyi devlet yapamaz, halk sorunlarını kendisi çözümlemelidir", "herkesin hekimini seçme hakkı vardır" yolundaki temelsiz ve inançsız görüşlerden yanadır.

Bu yaklaşıma verilmesi gereken yanıt, "Bizi başarıya götürecek olan sosyal devleti törpülemek değil, halka inancımız ve meslek aşkımız" biçiminde olmalıdır. Ayrıca, yukarıda görüşlerinin çok kısa bir özeti verilen öğretim

üyeleri Halk Sağlığı Anabilim Dalları yöneticileri ya da bu bölümlerin çalışanlarıdır. Bunlara sormak gerekir, eğer en büyük zenginliklerinin, halkın, sağlık sorunlarını çözemiyor, bu görevi kabul etmiyorlarsa, bu devlet adı verilen aygıt neye yaramaktadır?

Gerçek halk sağlıkçıları, öğretim üyelerinin çok önemli bir bölümünden umutlarını kesmelidirler.

"Halk Sağlıkçılığı bilgiden çok inanca dayalıdır." Nitekim Fişek Hoca'nın da en büyük destekçileri genç asistanlar ve özellikle Tabip Odalarında örgütlenmiş, adlarının başında "Doktor" sıfatından başka sıfatları olmayan genç insanlardır.

Bu satırların yazarı, bu durumun tanığıdır ve durum bu gün de böyledir. Genç halk sağlıkçıları bu gerçeği umut kırıcı bulmamalıdır. Burada, kapsamının genişliği nedeni ile değinemediğim gerçekler özenle incelendiğinde şu gerçek, yadsınamaz biçimde ortaya çıkmaktadır.

"Halk Sağlığının zaferi kesindir ve yakındır." Ben Nevzat Eren, 38 yıllık meslek yaşamımın çok önemli bölümünü halk sağlığında çalışarak geçirmiş bir öğretim üyesi olarak, aşağıdaki görüşlerimi bilgilerinize sunuyorum.

Yeni Dr. Fişekler sizin aranızdan çıkacaktır. Bu kesindir. Çünkü sizin Dr. Fişek adında bir önderiniz, yol göstericiniz var. Onun böyle bir şansı yoktu.

Kavgadan kaçmak ve umutsuzluğa düşmek gibi lüksünüz yoktur. Kavgayı yitirerseniz uzmanlığınız neye yarayacaktır? Bunu düşünün ve aklınızda tutun, unutmayın ki halk sağlığı bir inanç işidir. Uzmanlığımızın gizleri yoktur. Başarınız (varsa) meslek aşkınızın ürünüdür.

Size saygılar sunarım.

Nevzat Eren”

**Sevdalı mı, Savaşçı mı?
Varın siz karar verin**

Ben, Prof.Dr. Nevzat Eren’i hiç görmeden, tanımadan sevdim. Saygı ve sevgi ile anıyorum. En çok da CBS olmasını.

Sevgili HASUDER Üyeleri, Halk Sağlığı Uzmanları, İntörn ve Stajyerleri, varlığınız için teşekkürler.

Prof. Dr. Nevzat Eren

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

SAHADAN HABERLER

ŞİMDİ DAHA GÜÇLÜYÜZ...
ŞİMDİ DAHA UMUTLUYUZ...

Yeni görev yerlerine atanan arkadaşlarımızı tebrik ediyor, başarılar diliyoruz.

120. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurası, 30 Aralık 2024

- Uzm.Dr. Alp Güray, İstanbul Beykoz İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Besra Eren, Kilis Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Elif Çil, Karaman İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Eyüb Kaçmaz, Van Erciş İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Hüseyin Örün, Şırnak Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Sevde Sancar Alıncak, Muş Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Uğur Ülgen, Iğdır Merkez Toplum Sağlığı Merkezi

Eş/Mazeret Durumu Ataması

- Uzm.Dr. Esra Yavuz, Kırklareli Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Leyla Tabara, Elazığ Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Reyhan Can Yıldız, Antalya Döşemealtı İlçe Sağlık Müdürlüğü

SAHADAN HABERLER

ŞİMDİ DAHA GÜÇLÜYÜZ...
ŞİMDİ DAHA UMUTLUYUZ...

Yeni görev yerlerine atanan arkadaşlarımızı tebrik ediyor, başarılar diliyoruz.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

121. Dönem Devlet Hizmeti Yükümlülüğü Kurası, 5 Mart 2025

- Uzm.Dr. Aykut Tekmen, Ağrı il Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Beyza Nur Ataoğlu, Muş Bulanık İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Çağrı Özbeyaz, Karabük Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Elanur Güzel, Bingöl Genç İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Emine Akbal, Tekirdağ Hayrabolu İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Gökçe Hazar Otçu, Hatay Antakya İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Gülşen Karaca, Hakkari Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Hüseyin Burak Tomakin, Çanakkale Çan İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Kübra Seçkin, Adıyaman İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Rabia Çukurlu, Zonguldak Kilimli İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Saadet Göksu Çelik Pekerşen, Diyarbakır Yenişehir İlçe Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Seyhan Arslaner, Bayburt Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Şeyma Güneş Bal, Osmaniye Kadirli İlçe Sağlık Müdürlüğü

Eş/Mazeret Durumu Ataması

- Uzm.Dr. Edanur Doğan, Isparta Merkez Toplum Sağlığı Merkezi
- Uzm.Dr. Merve Adıgüzeloğlu Dağdeviren, Sivas İl Sağlık Müdürlüğü
- Uzm.Dr. Merve Güven, Isparta Eğirdir İlçe Sağlık Müdürlüğü

AKADEMİDEN HABERLER

Doçent unvanı alanlar:

- Doç.Dr. Vugar Ali Türksoy, Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.
- Doç.Dr. Şemsinnur Göçer, Yozgat Bozok Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Doktor Öğretim Üyesi unvanı alanlar:

- Dr.Öğr.Üyesi Hazal Cansu Çulpan, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.
- Dr.Öğr.Üyesi Gökben Yaslı İzmir Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

Emekli olanlar:

- Prof. Dr. Günay Saka, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD.

Fotoğraf: Ferruh N. Ayoğlu

*Bir sonraki
sayımızda
buluşmak üzere...*

HASGÜN